

แนวคิดความเสมอภาคในปรัชญาของคาร์ล มาร์กซ์

นางสาวชลดา นาคใหญ่

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาปรัชญา ภาควิชาปรัชญา

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2557

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE CONCEPT OF EQUALITY IN KARL MARX'S PHILOSOPHY

Miss Chonlada Nakyai

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Philosophy
Department of Philosophy
Faculty of Arts
Chulalongkorn University
Academic Year 2014
Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

แนวคิดความเสมอภาคในปรัชญาของคาร์ล มาร์กซ์

โดย

นางสาวชลลดา นาคใหญ่

สาขาวิชา

ปรัชญา

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกษม เพ็ญภินันท์

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

..... คณบดีคณะอักษรศาสตร์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประพนธ์ อัครวิรุฬหการ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์เนืองน้อย บุญยเนตร)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกษม เพ็ญภินันท์)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ธเนศ วงศ์ยานนาวา)

ชลดดา นาคใหญ่ : แนวคิดความเสมอภาคในปรัชญาของคาร์ล มาร์กซ์ (THE CONCEPT OF EQUALITY IN KARL MARX'S PHILOSOPHY) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: ผศ. ดร. เกษม เพ็ญภินันท์, 71 หน้า.

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษาและวิเคราะห์แนวคิดเรื่องความเสมอภาคของคาร์ล มาร์กซ์ซึ่งเป็นแนวคิดที่วิพากษ์สังคมนิยมโดยมีสมมติฐานว่าความเสมอภาคในปรัชญาของคาร์ล มาร์กซ์เป็นทั้งบรรทัดฐานและเป้าหมายของการปลดปล่อยจากความไม่เสมอภาคที่เกิดขึ้น

กระบวนการกดขี่ขูดรีดคือการแสวงหามูลค่าส่วนเกินของระบบทุนนิยมซึ่งทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมขึ้นภายในความสัมพันธ์ทางการผลิต สิ่งที่ตามมาคือความขัดแย้งทางชนชั้นและการต่อสู้เรียกร้องความเป็นธรรม มาร์กซ์ชี้ให้เห็นว่าความไม่เป็นธรรมที่เกิดขึ้นมันไม่ได้เป็นเพียงคำอธิบายถึงลักษณะของปัญหาที่เกิดขึ้นในวิธีการผลิตทุนนิยม แต่ยังเป็นปัญหาซึ่งเกิดขึ้นในความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ นั่นคือ การลดทอนคุณค่าความเป็นมนุษย์ เขาเสนอหนทางแก้ไขปัญหาคือการต้องปลดปล่อยตนเองจากการกดขี่ขูดรีดและการครอบงำทางอุดมการณ์เพื่อนำไปสู่ความเสมอภาคซึ่งมาร์กซ์เรียกสภาวะการณ์นี้ว่าสังคมนิยม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาควิชา ปรัชญา

ลายมือชื่อนิสิต

สาขาวิชา ปรัชญา

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

ปีการศึกษา 2557

5480128622 : MAJOR PHILOSOPHY

KEYWORDS: EQUALITY / COMMUNISM / CAPITALISM / EXPLOITATION / SURPLUS VALUE / CLASS / CLASS STRUGGLE / PRODUCER / BOURGEOISIE / PROLETARIANS / LABOUR / LABOUR POWER / DEHUMANIZED / INEQUALITY / EMANCIPATION

CHONLADA NAKYAI: THE CONCEPT OF EQUALITY IN KARL MARX'S PHILOSOPHY.

ADVISOR: ASST. PROF.KASEM PHENPINANT, Ph.D., 71 pp.

This thesis is an attempt to elaborate Karl Marx's notion of equality as a normative ground of his philosophy. It also ponders equality as the hypothesis of true communism. When Marx criticizes the capitalist mode of production, his critique is normally understood as the issue of class struggle. This ignores his effort to bring out the element of human relationship, while demonstrating the exploitation problem.

The author wants to call into question the dehumanization in the economic exploitation in order to disclose the pathology of human relationship via emancipation. This subsequently explains somehow Marx brings out the idea of communism as that which makes human relationship equal to one another. It also renders the classless society possible.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

Department: Philosophy

Student's Signature

Field of Study: Philosophy

Advisor's Signature

Academic Year: 2014

กิตติกรรมประกาศ

ขอกราบขอบพระคุณ ผศ.ดร. เกษม เพ็ญภินันท์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ให้คำปรึกษาและคอยให้การช่วยเหลือตลอดช่วงเวลาในการทำวิทยานิพนธ์ เป็นผู้ชี้แนะวิถีทางซึ่งทำให้ผู้วิจัยสามารถหาคำตอบให้กับคำถามของตนเองและเดินไปในทางที่เชื่อได้อย่างมั่นคง คอยแนะนำหนังสือต่างๆที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในหัวข้อการวิจัยและกรุณาขัดเกลาความคิดต่างๆให้มีความละเอียดคมมากยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ รศ.เนืองน้อย บุญยเนตร ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์และ รศ.ธเนศ วงศ์ยานนาวา กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้สละเวลาตรวจแก้วิทยานิพนธ์และเสนอความคิดเห็นอันเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอบพระคุณอาจารย์พิพัฒน์ สุยะ อาจารย์คมกฤษ อู่เต็งเค่ง ผศ.ดร.ชาญณรงค์ บุญหนุน ผศ.บุญส่ง ชัยสิงห์กานานนท์ และคณาจารย์ภาควิชาปรัชญา มหาวิทยาลัยศิลปากรทุกท่านที่ช่วยจุดประกายทางความคิด คอยให้คำแนะนำ คำปรึกษาในเรื่องต่างๆซึ่งทำให้ผู้วิจัยมีกรอบทางความคิดที่ชัดเจน

ขอขอบคุณเพื่อนๆทั้งหลายที่คอยให้กำลังใจและคอยสอบถามความเป็นไปต่างๆโดยเสมอ ขอขอบคุณที่เข้าใจและไม่เคยทอดทิ้งกันแม้ในเวลาที่ผู้วิจัยใช้เวลาไปกับการทำวิทยานิพนธ์เพียงอย่างเดียวโดยไม่ได้ติดต่อกับใครเลย ขอขอบคุณเพื่อนคลที่เป็นเพื่อนคอยสนทนาได้ถึงในเรื่องต่างๆซึ่งทำให้สามารถมีมุมมองเกี่ยวกับประเด็นต่างๆได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ขอขอบคุณพี่เจ็ด พี่ทับทิม พี่กฤตที่คอยให้คำปรึกษาในเรื่องต่างๆ ขอขอบคุณพี่มิ่ง พี่แอมที่ช่วยอำนวยความสะดวกในเรื่องเอกสารและคอยซักถามด้วยความห่วงใยอยู่เสมอ

และที่สำคัญที่สุด ขอขอบคุณครอบครัว ทั้งพ่อ แม่และน้องชายที่แม้บางครั้งจะมีความคิดที่ไม่ตรงกันแต่ก็ยังรับฟังอยู่เสมอ เป็นแรงผลักดันที่สำคัญที่สุดให้ผู้วิจัยทำในสิ่งต่างๆ คอยให้กำลังใจในยามที่รู้สึกท้อ คอยสนับสนุนไม่ว่าจะเป็นเรื่องอะไรก็ตาม ขอขอบขอบคุณครอบครัวที่อยู่เคียงข้างและคอยประคองในยามสิ้นหวังเสมอจากหัวใจ

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
1. ปัญหา ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
2. แนวเหตุผล ทฤษฎีสำคัญและสมมติฐาน	5
3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
4. ขอบเขตและวิธีวิจัย	5
5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 Communist Manifesto : วิถีทางและเป้าหมาย.....	7
2.1 ระบบทุนนิยมและความขัดแย้งทางชนชั้น : ปัญหาการกดขี่ขูดรีดและมูลค่าส่วนเกิน	9
2.2 การปฏิวัติไม่ใช่การปฏิรูป : จุดมุ่งหมายของการสร้างสังคมไร้ชนชั้น.....	13
บทที่ 3 ทุนนิยม : วิถีแห่งการกดขี่ขูดรีดและธรรมชาติของมนุษย์.....	20
3.1 แรงงาน : ธรรมชาติของมนุษย์ในฐานะของผู้ผลิต.....	21
3.2 การกดขี่ขูดรีดและกระบวนการลดทอนความเป็นมนุษย์	26
3.3 ความขัดแย้งทางชนชั้นและการปลดปล่อยให้หลุดพ้น	35
บทที่ 4 ความเสมอภาค : วิถีแห่งความเป็นธรรมทางสังคมและการเมือง	40
4.1 ปัญหาการลดทอนความเสมอภาคและทฤษฎี Praxis	41
4.2 การปฏิวัติอำนาจทางการเมือง	46
4.3 การปฏิวัติกระแสสำนึก	51
บทที่ 5 สมมติฐานของคอมมิวนิสต์ ‘ที่ถูกตั้ง’.....	56

5.1 สำนักทางชนชั้นและสำนักที่ผิดพลาด.....	57
5.2 ความหมายของ ‘Proletarians’	59
5.3 สมมติฐานของคอมมิวนิสต์ที่ ‘ถูกต้อง’	63
บทที่ 6 สรุป.....	66
รายการอ้างอิง	68
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	71

บทที่ 1

บทนำ

1. ปัญหา ที่มาและความสำคัญของปัญหา

“ผีกำลังหลอกหลอนยุโรป ผีของคอมมิวนิสต์”

หนึ่งในคำพูดที่เป็นที่รู้จักซึ่งปรากฏในงานเขียนชื่อ *Communist Manifesto* ของคาร์ล มาร์กซ์ นักปรัชญาชาวเยอรมันผู้มีชีวิตอยู่ในช่วงปี ค.ศ. 1818 – 1883 งานชิ้นนี้เป็นงานที่เขาเขียนร่วมกับเฟรเดอริก เองเกิลส์ ความสำคัญของประโยคนี้อยู่ที่การแสดงให้เห็นสถานะของความคิดของเขาที่มีการปะทะกันอย่างรุนแรงกับระบบการคิดร่วมสมัยโดยเฉพาะอย่างยิ่งกับระบบการคิดแบบทุนนิยมซึ่งเขามองว่าเป็นระบบที่เติบโตขึ้นมาจากการแสวงหาความได้เปรียบของการครอบครองปัจจัยการผลิตที่ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำขึ้นมาในความสัมพันธ์ของมนุษย์ แนวคิดของมาร์กซ์ต้องเผชิญกับคำวิจารณ์มาโดยตลอด โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับวิธีการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่ ‘คอมมิวนิสต์วางตัวเองอยู่ในประวัติศาสตร์ที่ท่วมท้นไปด้วยโศกนาฏกรรม อย่างแน่นอน มันครอบครองตำแหน่งของหนึ่งในความรุนแรงอย่างที่สุดและมีความหมายที่สำคัญของทั้งหมด’¹ การล่มสลายของสหภาพโซเวียตยิ่งเป็นการตอกย้ำและถูกนำไปใช้เป็นข้อสนับสนุนข้อกล่าวอ้างว่าคอมมิวนิสต์เป็นแนวคิดที่ไม่สามารถปฏิบัติได้จริง

อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในโลกยุคปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นการมีปัญหาของระบบธนาคารในปี ค.ศ. 2008 ปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินนโยบายของสหภาพยุโรป เหตุการณ์การยึดครองถนนวอลสตรีท* และการเกิดปรากฏการณ์ฤดูใบไม้ผลิแห่งอาหรับ** เหตุการณ์เหล่านี้ทำให้เกิดความตระหนักในปัญหาที่เกิดขึ้นในโลกของทุนนิยมและนำไปสู่การกลับไปศึกษาแนวความคิดของ

¹ Stephane Courtois, "Introduction : The Crimes of Communism," in *The Black Book of Communism : Crimes, Terror, Repression*, ed. Mark Kramer (Harvard: Harvard University Press, 1999).

* Occupy Wall Street เป็นเหตุการณ์การประท้วงต่อต้านความไม่เป็นธรรมทางเศรษฐกิจและสังคมที่ Zuccotti Park มีคำขวัญสำคัญคือ "We are the 99%" ที่หมายถึงความเหลื่อมล้ำทางรายได้ที่มีเพียงคนจำนวน 1% เท่านั้นที่มีความมั่งคั่งและร่ำรวย

** Arab Spring เป็นเหตุการณ์ของการลุกขึ้นมาต่อต้านอำนาจเผด็จการของรัฐบาลโดยประชาชนในตะวันออกกลางและแอฟริกาเหนือ โดยมีคำขวัญสำคัญ คือ "The people want to bring down the regime."

มาร์กซ์ โดยมีการแลกเปลี่ยนทางความคิดภายใต้หัวข้อ “The Idea of Communism” ของนักคิดคนต่างๆ เช่น อลัน บาดู, ชาร์ค รอนซีแยร์, ของ-ลุก นองซี, และ ซาลาวอย ชิเช็ก ซึ่งจะเห็นว่าจากปรากฏการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้น มันได้เปิดเผยปัญหาโดยเฉพาะในด้านของความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นระหว่างคนในสังคมที่ไม่ได้เป็นเพียงแค่ประเด็นทางเศรษฐกิจแต่ยังเข้าไปในพื้นที่ทางการเมืองและสังคมและเป็นที่มาของการลุกขึ้นมาต่อต้านของประชาชนที่ตระหนักว่าพวกเขาจำเป็นต้องลุกขึ้นมาต่อสู้เพื่อตนเองและทำลายกระบวนการกดขี่ที่ทำให้ความสัมพันธ์ของพวกเขาดำเนินไปอย่างไม่เป็นธรรม

เช่นเดียวกับในงานเขียนชื่อ A Brief History of Neoliberalism ของเดวิด ฮาร์วีที่เขาแสดงให้เห็นปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมที่เกิดขึ้นในโลกปัจจุบันที่เขา มองว่าอยู่ภายใต้การครอบงำของลัทธิเสรีนิยมใหม่ ซึ่งเป็นแนวคิดที่ ‘มอบสิทธิและเสรีภาพให้กับกลุ่มคนที่ไม่จำเป็นต้องมีรายได้ เวลาว่างและความมั่นคงมากไปกว่าเดิม’² เขามองว่าแนวคิดแบบเสรีนิยมใหม่ที่เชื่อว่าการดำรงอยู่ของมนุษย์จะมีประสิทธิภาพสูงสุดก็ต่อเมื่ออยู่ในสังคมที่เสรีภาพของปัจเจกบุคคลควรอยู่ในโครงสร้างของเอกชนที่มีความเข้มแข็ง ส่งเสริมเศรษฐกิจในระบบตลาดและการค้าแบบเสรี รัฐมีหน้าที่ในการรักษาเสถียรภาพของระบบสังคมเช่นนี้โดยปราศจากการแทรกแซงและทำได้เพียงอำนวยความสะดวกในการวางโครงสร้างต่างๆ เช่น การรักษาความมั่นคง การดูแลความปลอดภัยที่เอื้อให้กลไกเหล่านี้สามารถดำเนินต่อไปได้อย่างราบรื่นจะยิ่งทำให้ความสัมพันธ์ในสังคมแตกออกเป็นชนชั้น เพราะจะมีเพียงบุคคลเพียงจำนวนหนึ่งเท่านั้นที่สามารถสร้างความมั่งคั่งขึ้นมาได้จากระบบการตลาดเช่นนี้ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ เขาเชื่อว่าแนวคิดแบบเสรีนิยมใหม่จะเอื้อประโยชน์ให้แก่กับกลุ่มคนที่เป็นชนชั้นนำในสังคมและก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันภายในสังคมมากขึ้นจากการกีดกันคนส่วนใหญ่ที่ไม่มีโอกาสเข้าถึงปัจจัยทางการผลิต ดังเช่นตัวอย่างที่เกิดขึ้นในประเทศเม็กซิโก เกาหลีใต้ อาร์เจนตินา อังกฤษ และกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นต้น³

จากการกลับมาศึกษาประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นภายในสังคมทุนนิยมและการวิพากษ์กระบวนการต่างๆที่เกิดขึ้นในโลกยุคปัจจุบัน*** นอกจากนี้จะเป็นการแสดงให้เห็นการซ่อนวิถิแห่ง

²เดวิด ฮาร์วี, *ประวัติศาสตร์ฉบับย่อของลัทธิเสรีนิยมใหม่*. แปลโดย ภัควดี วีระภาสพงษ์และคณะ. (กรุงเทพมหานคร: สวนเงินมีมา, 2555), 63.

³อ้างถึงแล้ว, 148 - 199

*** สามารถศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำทางสังคมได้ในงานเขียน *The Price of Inequality: How Today's Divided Society Endangers Our Future* และ *Freefall* :

ความไม่เป็นธรรมภายใต้การกล่าวอ้างถึงความเป็นเสรีแล้ว อีกสิ่งหนึ่งผู้วิจัยคิดว่ามีความน่าสนใจไม่แพ้กันคือการพยายามสร้างระบบสังคมใหม่บนฐานของความเชื่อที่ว่าเราสามารถมีความเป็นไปได้อื่นนอกเหนือไปจากการยอมจำนนอยู่กับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ดังเช่นที่บาดูเคยกล่าวไว้ในงานเขียนของเขาชื่อ *The Communist Hypothesis* ว่า ‘เมื่อพวกเขากลับไปยังหลักการของทุนนิยมและการไม่เท่าเทียมกันในสังคม ความล้มเหลวทางความคิดทอดทิ้งเรากับการไม่มีทางเลือก ได้มาซึ่งโครงสร้างการผลิตที่ซับซ้อนของทุนนิยมและระบบรัฐสภา ไม่ว่าจะชอบหรือไม่ก็ตาม เราต้องให้ความยินยอมกับมันสำหรับการไร้ทางเลือก และทำไมเราในตอนนี้อย่างนี้ต้องให้ความช่วยเหลือธนาคารแทนที่จะยึดมั่น มอบเงินจำนวนพันล้านสู่คนรวยและไม่ให้อะไรกับคนยากจน ตั้งชนชาติต่อต้านแรงงานต่างชาติเท่าที่จะเป็นไปได้ และสร้างการควบคุมที่เข้มงวดสำหรับทุกรูปแบบของทรัพย์สินเพื่อที่จะรับประกันการมีชีวิตรอดของผู้ที่มีอำนาจ ไม่มีทางเลือก เราจะบอกคุณ!’⁴ นั้นหมายความว่าเราไม่จำเป็นต้องมีความคิดสำเร็จรูปที่บอกให้เราจำเป็นต้องแก้ไขไปตามกรอบความคิดนั้นแต่สามารถแสวงหาความเป็นไปได้ต่างๆที่สอดคล้องกับปัญหาที่เผชิญอยู่ได้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด

ผู้วิจัยให้ความสำคัญกับแนวคิดเช่นนี้และมีความสนใจเมื่อมองประเด็นย้อนกลับไปที่การวิพากษ์ทุนนิยมและกระบวนการในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เมื่อมาร์กซ์กล่าวถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในระบบทุนนิยม สิ่งที่เขากำลังแสดงให้เห็นไม่ได้เป็นเพียงปัญหาในเชิงเศรษฐกิจแต่เขากำลังพูดถึงวิถีการดำรงอยู่ของมนุษย์ที่มีความสัมพันธ์กันในบริบทต่างๆ ซึ่งผู้วิจัยมองว่ามีความลึกซึ้งอยู่ที่ความพยายามนำความเป็นธรรมกลับคืนสู่ธรรมชาติของมนุษย์ มุมมองความเข้าใจที่ยืนอยู่เพียงด้านใดด้านหนึ่งไม่ว่าจะเป็นการกล่าวถึงมาร์กซ์เพียงในเชิงเศรษฐกิจหรือการกล่าวถึงเพียงในเชิงการเมืองจึงเป็นสิ่งที่ผู้วิจัยมองว่าเป็นปัญหามากสำหรับการทำความเข้าใจแนวความคิดของเขา เพราะเมื่อทำความเข้าใจอย่างระมัดระวังจะเห็นว่าข้อเรียกร้องของมาร์กซ์เกิดขึ้นจากจุดยืนที่มองออกไปจากมนุษย์ที่ประกอบกันขึ้นมาด้วยการมีอยู่ทางกายภาพและความคิดที่จะใช้ขับเคลื่อนวิถีต่างๆในการมีชีวิต การอ่านงานของมาร์กซ์ไปในทางใดทางหนึ่งโดยปราศจากการตระหนักถึงความเชื่อมโยงที่มีต่อกันจึงเป็นการแยกการดำรงอยู่ของมนุษย์ออกเป็นส่วนๆ ทำให้ไม่สามารถทำความเข้าใจการดำรงจริงๆของมนุษย์ได้

เราสามารถเห็นความเชื่อมโยงของแนวคิดเช่นนี้ได้เมื่อกลับไปทำความเข้าใจสิ่งที่ปรากฏอยู่ในงานเขียนชิ้นต่างๆของมาร์กซ์ เขาวิพากษ์สังคมทุนนิยมว่าเป็นสังคมที่มีปัญหา เพราะเป็นสังคมที่

America, Free Markets, and the Sinking of the World Economy โดย Joseph E. Stiglitz และ *Capital in the Twenty-First Century* โดย Thomas Piketty

⁴ Alain Badiou, *The Communism Hypothesis*, trans. David Macey and Steve Corcoran(London: Verso, 2010), 5.

เต็มไปด้วยการกดขี่ขูดรีดในความสัมพันธ์ทางการผลิตที่ค่าจ้างและแรงงานไม่ได้รับการตอบสนองอย่างเท่ากันโดยเกิดจากส่วนต่างของการพยายามแสวงหามูลค่าส่วนเกินของชนชั้นผู้ครอบครองปัจจัยการผลิตเพื่อเพิ่มกำไรในการสะสมเพื่อแปรเปลี่ยนเป็นทุนในการผลิตครั้งต่อไป จากจุดนี้จะเห็นว่ามาร์กซ์กำลังแสดงให้เห็นว่ามีความไม่เสมอภาคบางอย่างเกิดขึ้นในความสัมพันธ์ทางการผลิตซึ่งเขามองว่าเป็นปัญหาที่จะนำไปสู่ความขัดแย้งทางชนชั้นระหว่างชนชั้น ผู้ถือครองปัจจัยการผลิตที่จำเป็นอาศัยความได้เปรียบในการแสวงหาผลประโยชน์จากชนชั้นผู้ไม่มีปัจจัยการผลิตเป็นของตนเองหรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นความขัดแย้งระหว่างชนชั้นผู้ขูดรีดกับผู้ถูกขูดรีด

มาร์กซ์นำเสนอหนทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมทุนนิยมว่ามนุษย์จะต้องปลดปล่อยตัวเองออกจากสภาวะความเหลื่อมล้ำนั้นโดยอาศัยวิธีการผลักดันมวลชนขนาดใหญ่ที่ถูกขูดรีดอย่างไม่เป็นธรรมให้เคลื่อนไหวเพื่อปลดปล่อยตัวเองออกจากสภาพสังคมที่มีปัญหาไปสู่สังคมคอมมิวนิสต์ที่ความเป็นชนชั้นจะถูกทำให้สลายไปและด้วยการเป็นสังคมไร้ชนชั้นนั้นจะช่วยแก้ไขปัญหาคความเหลื่อมล้ำที่เกิดจากการได้เปรียบเสียเปรียบระหว่างผู้ขูดรีดกับผู้ถูกขูดรีด

จากข้อเรียกร้องของมาร์กซ์ในการพยายามปลดปล่อยมนุษย์ให้หลุดพ้นจากสังคมแบบมีชนชั้นที่นำไปสู่ปัญหาความไม่เสมอภาคเช่นนี้ จะเห็นว่าสิ่งที่มาร์กซ์ให้ความสำคัญคือการเป็นชนชั้นซึ่งอาจนำไปสู่การตั้งคำถามกับความคิดของมาร์กซ์ต่อไปได้ว่า ทำไมสำหรับมาร์กซ์ ความเป็นชนชั้นในสังคมจึงเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดปัญหา เพราะเขาไม่ได้เรียกร้องแค่การจัดสรรการถือครองปัจจัยการผลิต แต่มาร์กซ์พูดถึงการทำลายระบบภายในสังคมทุนนิยมทั้งหมด ตรงจุดนี้เป็นข้อนำสังเกตว่ามีการปรากฏของฐานความคิดบางอย่างที่ช่วยสนับสนุนคำอธิบายสำหรับการแก้ปัญหาสังคมโดยการทำลายชนชั้นทั้งหมด นั่นคือ ฐานคิดเรื่องความเสมอภาค

อย่างไรก็ตาม เมื่อมาร์กซ์นำเสนอความคิดของเขา เขาไม่ได้เริ่มจากการอธิบายโดยใช้ฐานของแนวคิดเรื่องความเสมอภาค แต่เขาเริ่มต้นอธิบายความคิดของตัวเองจากการวิพากษ์ปัญหาความไม่เสมอภาคที่เกิดขึ้นภายในสังคมทุนนิยม การอธิบายเช่นนี้กลับทำให้การทำความเข้าใจความคิดของมาร์กซ์ส่วนใหญ่ถูกเข้าใจเพียงด้านเดียวในเรื่องการปฏิวัติและความรุนแรงเป็นพลังการเปลี่ยนแปลงสังคมอย่างถอนรากถอนโคนเพื่อให้มวลชนกลุ่มใหม่ภายใต้ชื่อของกรรมกรสามารถช่วงชิงอำนาจทางการเมืองและก่อตั้งสังคมคอมมิวนิสต์ขึ้นมาได้หรือไม่เช่นนั้นก็น่าจะมองว่าข้อเรียกร้องของมาร์กซ์ที่เป็นที่เป็นไปไม่ได้ในความเป็นจริงเพราะการเรียกร้องให้ทุกคนต้องมีสำนึกที่เหมือนกันจะมีความเป็นไปได้เพียงแคในอุดมคติเท่านั้น โดยละเลยใจความสำคัญที่ว่าทำไมมาร์กซ์จึงเรียกร้องว่ามนุษย์ต้องปลดปล่อยตนเองออกจากความไม่เป็นธรรมที่เกิดขึ้นในสังคม

ปัญหาที่เกิดขึ้นในการทำความเข้าใจความคิดของมาร์กซ์เช่นนี้เป็นสิ่งที่ผู้วิจัยให้ความสนใจและพยายามจะทำให้การทำความเข้าใจความคิดของมาร์กซ์ชัดเจนขึ้นโดยการศึกษาและวิเคราะห์ที่มนทัศน์เรื่องความเสมอภาคโดยตรงอันเป็นสิ่งที่ผู้วิจัยมองว่าที่คือแกนกลางสำคัญเมื่อมาร์กซ์นำเสนอ

ความคิดของเขาออกไปจากมุมมองที่มีต่อการมีอยู่ที่เป็นธรรมชาติแท้จริงของมนุษย์ เพื่อแสดงให้เห็นความสำคัญของการที่มาร์กซ์เรียกร้องว่าทำไมมนุษย์จะต้องปลดปล่อยตัวเองผ่านการมีสมมติฐานสำคัญว่า ความเสมอภาคคือบรรทัดฐานและเป็นเป้าหมายของการผลักดันให้เกิดสังคมนิยมวิสต์ เพื่อแก้ไขปัญหาความไม่เป็นธรรมจากความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นภายในสังคมนิยมอันเป็นจุดเริ่มต้น

2. แนวเหตุผล ทฤษฎีสำคัญและสมมติฐาน

ความเสมอภาคคือบรรทัดฐานสำคัญในปรัชญาของคาร์ล มาร์กซ์ที่เป็นฐานรองรับคำอธิบายทางความคิดของเขาซึ่งแสดงให้เห็นว่าความไม่เสมอภาคที่เกิดขึ้นในสังคมเป็นปัญหาเพราะมันได้ทำให้เกิดความผิดปกติขึ้นในความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ที่ควรอยู่ในสถานะที่เท่ากันและเรียกร้องให้มนุษย์ต้องปลดปล่อยตนเองออกจากสถานะที่ถูกครอบงำทั้งในทางการเมืองและกระแสสำนึก

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องความเสมอภาคในปรัชญาของคาร์ล มาร์กซ์
2. เพื่อทำความเข้าใจความเชื่อมโยงของแนวคิดเรื่องความเสมอภาคที่มีบทบาทสำคัญต่อคำอธิบายมโนทัศน์ต่างๆ ในปรัชญาของคาร์ล มาร์กซ์

4. ขอบเขตและวิธีวิจัย

ผู้วิจัยจำกัดกรอบการวิจัยอยู่ที่ความพยายามในการทำความเข้าใจมโนทัศน์เรื่องความเสมอภาคที่ปรากฏในงานของคาร์ล มาร์กซ์ โดยจะเน้นความสำคัญไปที่เอกสารปฐมภูมิคืองานเขียนดั้งเดิมของมาร์กซ์ และงานทุติยภูมิจำนวนหนึ่งที่มีความเกี่ยวข้องในการทำความเข้าใจประเด็นนี้ โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับขอบเขตเนื้อหาของแต่ละบทดังนี้

บทที่สอง บทนี้จะแสดงให้เห็นว่ามาร์กซ์มีการวางบรรทัดฐานบางอย่างในปรัชญาของเขาผ่านความคิดที่ปรากฏในงานเขียนเรื่อง *Communist Manifesto* ที่ผู้วิจัยจะพยายามแสดงให้เห็นว่าความเสมอภาคนั้นปรากฏขึ้นมาในฐานะของบรรทัดฐานได้อย่างไร

บทที่สาม ในบทนี้จะแสดงให้เห็นแนวคิดเรื่องความเสมอภาคผ่านวิธีการที่มาร์กซ์วิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมนิยมซึ่งเขาชี้ให้เห็นว่ามีความไม่เสมอภาคเกิดขึ้นในความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ที่ควรจะเผชิญหน้าด้วยสถานะที่เท่ากัน และอธิบายจากมโนทัศน์ต่างๆ คือ กระบวนการกดขี่ขูดรีด มูลค่าส่วนเกิน ชนชั้นและความขัดแย้งทางชนชั้น

บทที่สี่ บทนี้จะแสดงให้เห็นว่าจากปัญหาความไม่เสมอภาคที่ทำให้เกิดความผิดปกติในธรรมชาติของมนุษย์ มาร์กซ์เสนอหนทางการแก้ไขว่ามนุษย์จำเป็นจะต้องปลดปล่อยตนเองโดยต้องตระหนักถึงการครอบงำที่เกิดขึ้นในพื้นที่ทางการเมืองและกระแสสำนึก และผลักดันให้เกิดความพยายามที่จะต่อสู้ให้หลุดพ้นจากภาวะที่ถูกครอบงำเพื่อที่จะทำให้มนุษย์สามารถกลับคืนสู่ความสัมพันธ์ดั้งเดิมในการเป็นผู้ผลิตอย่างเสมอภาคกัน

บทที่ห้า ผู้วิจัยจะแสดงให้เห็นว่าแนวคิดเรื่องความเสมอภาคคือบรรทัดฐานสำคัญในการเชื่อมโยงความคิดของมาร์กซ์ให้มีความสมเหตุสมผลอย่างเป็นระบบผ่านคำอธิบายในการสร้างมโนทัศน์เรื่อง คอมมิวนิสต์ที่ ‘ถูกต้อง’ ที่จะแสดงให้เห็นสิ่งที่มาร์กซ์นำเสนอในปรัชญาของเขาที่ในบทสรุป ล้วนมีฐานอยู่ที่การให้ความสำคัญกับมนุษย์ผู้มีความเสมอภาคกันซึ่งในคอมมิวนิสต์ที่ ‘ถูกต้อง’ มนุษย์จะสามารถปลดปล่อยตัวเองออกมาได้อย่างแท้จริง

5.ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เข้าใจแนวคิดเรื่องความเสมอภาคในปรัชญาของคาร์ล มาร์กซ์
2. เป็นแนวทางในการศึกษาปรัชญาการเมืองของคาร์ล มาร์กซ์ต่อไป

บทที่ 2

Communist Manifesto : วิถีทางและเป้าหมาย

โครงสร้างทางสังคมแบบคอมมิวนิสต์ถูกใช้ในความหมายของระบบที่เป็นปรปักษ์กับแนวความคิดแบบทุนนิยม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคสมัยของคาร์ล มาร์กซ์ นักปรัชญาชาวเยอรมัน (1818 – 1883) สังคมคอมมิวนิสต์คือสภาพสังคมที่ชนชั้นผู้ไร้ทรัพย์สิน* ทั้งหมดจะต้องผลักดันการเคลื่อนไหวขนาดใหญ่เพื่อโค่นล้มโครงสร้างทางสังคมที่ไม่เป็นธรรมภายใต้ระบบทุนนิยมซึ่งชนชั้นปกครอง** ใช้ประโยชน์จากกลไกการถือครองทรัพย์สินทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำขึ้นในความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์

การกล่าวถึงเช่นนี้เท่ากับการเปลี่ยนแปลงไปสู่โครงสร้างทางสังคมแบบคอมมิวนิสต์จะกลายเป็นจุดมุ่งหมายของการสร้างระบบการปกครองที่ถูกแทนที่ด้วยชนชั้นใหม่ใช้หรือไม่ ความเข้าใจเช่นนี้กลายเป็นสิ่งที่ถูกปลุกฝังคู่กับกระบวนการเคลื่อนไหวของชนชั้นผู้ไร้ทรัพย์สินแต่ในขณะเดียวกันก็เป็นปัญหาที่สำคัญเพราะมันได้ปฏิเสธใจความสำคัญของแนวคิดที่มาร์กซ์ได้นำเสนอไว้ โดยการมองข้ามเงื่อนไขสำคัญที่ผู้วิจัยคิดว่าเป็นหัวใจที่ทำให้ความคิดของมาร์กซ์ทั้งระบบสามารถเชื่อมโยงกันอย่างเป็นไปได้ นั่นคือบรรทัดฐานที่ใช้ในการรองรับระบบการคิดทั้งหมดที่ทำให้ทั้งการปฏิบัติและสังคมคอมมิวนิสต์ต่างก็อยู่ในสถานะของกระบวนการเปลี่ยนผ่านแต่ไม่ใช่จุดมุ่งหมายในการพยายามผลักดันการเคลื่อนไหวมวลชนของมาร์กซ์

วัตถุประสงค์หลักของบทนี้จึงอยู่ที่การพยายามแสดงให้เห็นว่ามีบรรทัดฐานบางอย่างที่ซ่อนอยู่เบื้องหลังของสิ่งที่มาร์กซ์ชี้ให้เห็นว่าเป็นปัญหาและพยายามเรียกร้องให้เกิดการแก้ไขขึ้นภายในสังคม โดยจะเริ่มต้นจากการพิจารณาจากสิ่งที่ปรากฏในงานเขียนเรื่อง *Communist Manifesto* ซึ่งผู้วิจัยมองว่าแม้จะถูกกล่าวถึงในฐานะของคู่มือในการช่วงชิงอำนาจทางการเมืองแต่ในขณะเดียวกัน

* Proletarians โดยทั่วไปจะถูกแปลว่า ‘ชนชั้นกรรมาชีพ’ แต่ในที่นี้จะแปลความหมายว่า ‘ชนชั้นผู้ไร้ทรัพย์สิน’ ซึ่งผู้วิจัยมองว่าเป็นการให้ความหมายที่ครอบคลุมคำอธิบายความคิดของมาร์กซ์ที่กล่าวถึงบุคคลผู้ซึ่งไม่มีปัจจัยการผลิตเป็นของตนเองและตกอยู่ในสภาพเสียเปรียบ

** Bourgeoisie โดยทั่วไปจะถูกแปลว่า ‘ชนชั้นนายทุน’ แต่ในที่นี้จะแปลความหมายว่า ‘ชนชั้นปกครอง’ ซึ่งสามารถอธิบายลักษณะสำคัญของการเป็นผู้ที่อยู่ในสถานะเหนือกว่าทั้งในด้านเศรษฐกิจและการเมืองจากความสามารถในการครอบครองปัจจัยการผลิตที่ทำให้กลุ่มคนเหล่านี้มีอิทธิพลในการครอบงำความเป็นไปในสังคมได้

งานเขียนชิ้นนี้ก็ให้เหตุผลสำหรับกระบวนการเคลื่อนไหวที่ชี้ให้เห็นถึงโครงสร้างบางอย่างที่ถูกวางอยู่บนบรรทัดฐานที่เป็นฐานรองรับอยู่ภายใน

งานเขียนชื่อ *Communist Manifesto* ถูกตีพิมพ์และเผยแพร่ใน ค.ศ. 1848 โดย คาร์ล มาร์กซ์และเฟรเดอริก เองเกิลส์ซึ่งต่อมาได้กลายเป็นเอกสารชิ้นสำคัญสำหรับขบวนการต่อสู้ภายใต้ชื่อของชนชั้นผู้ไร้ทรัพย์สินในการแสดงให้เห็นปัญหาของระบบทุนนิยมซึ่งการกดขี่ขูดรีดเพื่อสะสมทุนทำให้ปัญหาความขัดแย้งทางชนชั้นมีความรุนแรงมากขึ้น พวกเขาชี้ให้เห็นว่าแนวทางการแก้ไขมีเพียงการต่อสู้ของชนชั้นผู้ถูกกดขี่ที่จะทำลายปัญหาความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นได้โดยการทำลายโครงสร้างทั้งหมดของระบบทุนนิยมและผลักดันสังคมให้เข้าสู่โครงสร้างทางการเมืองรูปแบบใหม่ของสังคมคอมมิวนิสต์ที่ในความเป็นสังคมไร้ชนชั้นทุกคนจะมีฐานะเป็นเสรีชนที่เป็นอิสระจากการครอบงำและได้รับการประเมินค่าผลตอบแทนของค่าจ้างอย่างเป็นธรรมตามแรงงานที่ได้กระทำลงไป

อย่างไรก็ตามความน่าสนใจของ *Communist Manifesto* ไม่เพียงแต่เป็นงานเขียนที่แสดงให้เห็นโครงสร้างการต่อสู้เพื่อช่วงชิงอำนาจทางการเมืองอย่างเป็นรูปธรรมของชาวคอมมิวนิสต์ ความน่าสนใจของงานชิ้นนี้ยังอยู่ที่การกล่าวถึงบรรทัดฐานทางความคิดโดยใช้วิธีการอธิบายที่เริ่มต้นด้วยการพยายามชี้ให้เห็นโครงสร้างที่เป็นปัญหาของระบบทุนนิยมโดยซ่อนการมีอยู่ของบรรทัดฐานบางอย่างไว้ภายในและยืนยันการมีอยู่ของบรรทัดฐานที่กล่าวอ้างนี้ด้วยการแสดงให้เห็นว่าการมีอยู่นั้นไม่สามารถปรากฏขึ้นมาได้อย่างไร

ในการอ่าน *Communist Manifesto* ผู้วิจัยมองว่างานเขียนชิ้นนี้ เราสามารถแบ่งการทำ ความเข้าใจเป็นสองส่วนหลัก นั่นคือ ส่วนที่มาร์กซ์แสดงให้เห็นว่าเป็นปัญหา คือ ในส่วนการวิพากษ์ ทุนนิยมและสิ่งที่มาร์กซ์พยายามเรียกร้องให้เกิดขึ้น คือ ในส่วนของการวิพากษ์กระบวนการ เคลื่อนไหวที่จะนำไปสู่ความเป็นสังคมคอมมิวนิสต์ โดยจะแบ่งการอภิปรายออกเป็น 2 ประเด็น กล่าวคือ 2.1 ระบบทุนนิยมและความขัดแย้งทางชนชั้น : ปัญหาการกดขี่ขูดรีดและมูลค่าส่วนเกิน ในประเด็นนี้จะกล่าวถึงการวิพากษ์ปัญหาสังคมร่วมสมัยของมาร์กซ์ โดยเฉพาะรูปแบบของสังคมทุน นิยม และ 2.2 การปฏิบัติไม่ใช่การปฏิรูป : จุดมุ่งหมายของการสร้างสังคมไร้ชนชั้น ในประเด็นนี้ จะกล่าวถึงข้อเรียกร้องของมาร์กซ์ต่อการแก้ปัญหาสังคมว่ามีวิธีในการแก้ไขอย่างไร และข้อเรียกร้อง ต่างๆเหล่านี้แสดงให้เห็นการวางบรรทัดฐานของมาร์กซ์ที่มีความสำคัญต่อการอธิบายการทำความเข้าใจ สิ่งที่มาร์กซ์จะนำเสนอได้อย่างไร

2.1 ระบบทุนนิยมและความขัดแย้งทางชนชั้น : ปัญหาการกดขี่ขูดรีดและมูลค่าส่วนเกิน

ในงานเขียนเรื่อง *Communist Manifesto* สิ่งที่เราเรียกได้ว่าเป็นใจความที่สำคัญประการหนึ่งคือ ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมทุนนิยม มาร์กซ์วิพากษ์สิ่งที่เกิดขึ้นในสังคมร่วมสมัยกับเขาว่าระบบทุนนิยมทำให้เกิดการกดขี่ขูดรีดที่เกิดขึ้นจากความพยายามสะสมทุนอันเป็นไปตามกลไกของระบบทุน โดยเราสามารถแบ่งการทำความเข้าใจออกเป็น 2 ส่วนใหญ่ กล่าวคือ

ประการที่หนึ่ง การทำความเข้าใจต่อพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของมนุษย์ ในส่วนนี้ มาร์กซ์เริ่มต้นโดยการแสดงให้เห็นว่าประวัติศาสตร์ของมนุษย์ดำเนินไปภายใต้เงื่อนไขของการต่อสู้ทางชนชั้นหรือหากกล่าวให้เฉพาะลงไป ก็คือ การต่อสู้ระหว่างผู้กดขี่กับผู้ถูกกดขี่ซึ่งอยู่ในฐานะของการเป็นคู่ปรปักษ์กันตลอดมา ตั้งแต่ในยุคของเสรีชนกับทาส ชนชั้นสูงกับไพร่ หัวหน้าช่างฝีมือกับช่างฝีมือ ซึ่งต่างก็มีความสัมพันธ์กันอย่างซับซ้อนแต่สิ่งหนึ่งที่กล่าวได้ว่าเป็นจุดร่วมคือ การที่จะมีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีอำนาจในการถือครองปัจจัยการผลิตมากกว่าอยู่เสมอ

การกล่าวถึงการต่อสู้ทางชนชั้นโดยให้ความสำคัญกับเงื่อนไขในการถือครองปัจจัยการผลิตที่แตกต่างกัน มีที่มาจากการที่มาร์กซ์มองว่าประวัติศาสตร์ของมนุษย์เป็นประวัติศาสตร์ที่เคลื่อนไปตามวิถีของการผลิตซึ่งประกอบไปด้วย 2 ส่วนสำคัญ คือ โครงสร้างส่วนบนและโครงสร้างส่วนล่าง โครงสร้างส่วนบนประกอบด้วยอุดมการณ์ วัฒนธรรมและกระแสสำนึกซึ่งเป็นเครื่องมือของชนชั้นผู้ปกครอง ในขณะที่โครงสร้างส่วนล่างจะประกอบไปด้วย 2 ส่วน คือ พลังการผลิตที่ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ แรงงานและเทคโนโลยี และความสัมพันธ์ทางการผลิต เช่น ค่าจ้าง ชนชั้น รัฐ ซึ่งโครงสร้างเหล่านี้จะเข้ามามีบทบาทในการกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างชนชั้นต่างๆ

นี่คือสิ่งที่ผู้วิจัยคิดว่าเป็นจุดแรกที่เราควรทำความเข้าใจเมื่อมาร์กซ์พูดถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ พัฒนาการทางประวัติศาสตร์เป็นสิ่งที่ดำเนินไปตามสิ่งที่มาร์กซ์เรียกว่าเป็นรูปแบบของการผลิตมีการเปลี่ยนแปลงตัวเองไปเรื่อยๆ สิ่งที่น่าสนใจคือ การที่มาร์กซ์ใช้รูปแบบของการผลิตมาเป็นตัวอธิบายพัฒนาการและความสัมพันธ์ภายในสังคมซึ่งจะมีอิทธิพลอย่างมากต่อการทำความเข้าใจในพื้นฐานความเป็นมนุษย์ของมาร์กซ์ที่ทำให้เราสามารถเห็นได้ว่าการเกิดช่องว่างระหว่างชนชั้นจะกลายเป็นสิ่งที่มีปัญหาต่อไปได้อย่างไร

ประการที่สอง การเกิดขึ้นของปัญหาความขัดแย้งทางชนชั้นและการกดขี่ขูดรีด ในประเด็นนี้ก็จะสืบเนื่องมาจากการมองความสัมพันธ์ในพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของมนุษย์ที่ผู้วิจัยนำเสนอไปแล้วว่า มาร์กซ์มองว่าสังคมมนุษย์มีความเปลี่ยนแปลงไปตามวิถีของการผลิต เมื่อรูปแบบในการผลิตเปลี่ยน รูปแบบความสัมพันธ์ในสังคมก็จะมีเปลี่ยนแปลงตามไปด้วยหรือพูดอีกอย่างหนึ่งก็คือ การที่ประวัติศาสตร์เปลี่ยนจากยุคหนึ่งไปสู่อีกยุคหนึ่ง ความน่าสนใจของประเด็นนี้อยู่ที่การนำไปสู่คำอธิบายว่าทำไมการเกิดชนชั้นจึงกลายเป็นปัญหา

มาร์กซ์อธิบายวิธีการดำรงอยู่ของมนุษย์ผ่านสิ่งที่เขาเรียกว่ารูปแบบของการผลิตที่เป็นรูปแบบของการที่มนุษย์ขับเคลื่อนการดำรงอยู่ของตนเองด้วยการเผชิญหน้ากับเงื่อนไขต่างๆที่มีอิทธิพลในการมีชีวิต รูปแบบทางการผลิตเป็นสิ่งที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามการตอบสนองของมนุษย์ในแต่ละยุคสมัยและกลายเป็นการผลักดันประวัติศาสตร์ของมนุษย์ที่ปรากฏออกมาเป็นช่วงเวลาที่มีความแตกต่างกัน กล่าวอีกนัยหนึ่งรูปแบบของการผลิตเป็นวิธีการดำรงอยู่ของมนุษย์ที่กระทำต่อโลก ซึ่งจะเปลี่ยนแปลงและผลักดันการมีอยู่ของตนเองให้เข้าสู่บทบาทในโครงสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น ในนามของสังคมที่แตกต่างกันในแต่ละยุคสมัย มนุษย์เริ่มต้นประวัติศาสตร์ของตนเองจากยุคแรกเริ่มที่ความสัมพันธ์ต่างๆระหว่างมนุษย์ด้วยกันยังคงดำเนินไปอย่างเรียบง่ายจนกระทั่งถึงยุคของทุนนิยมที่เติบโตขึ้นมาจากความล่มสลายของชนชั้นศักดินา เกิดการเปลี่ยนแปลงเครื่องมือทางการผลิตซึ่งทำให้ความสัมพันธ์ทางการผลิตเปลี่ยนแปลงไป เขากล่าวว่า

‘อุตสาหกรรมแบบระบบศักดินาซึ่งผลิตโดยระบบผูกขาดของสมาคมอาชีพ ในขณะนี้ไม่สามารถตอบสนองการเติบโตของความต้องการของตลาดใหม่ โรงงานหัตถกรรมจึงเกิดขึ้นแทนที่ นายช่างแห่งสมาคมอาชีพถูกผลักออกจากชนชั้นกลางผู้เป็นเจ้าของโรงงาน การแบ่งแยกแรงงานระหว่างสมาคมอาชีพถูกแทนที่ด้วยการแบ่งงานเป็นแต่ละส่วน

ในขณะที่ตลาดขยายตัวมากขึ้น ความต้องการก็เพิ่มมากขึ้น โรงงานหัตถกรรมก็ไม่เพียงพอต่อความต้องการอีกต่อไป ไอน้ำและเครื่องจักรได้เข้ามาทำการปฏิวัติการผลิต โรงงานหัตถกรรมถูกแทนที่ด้วยโรงงานขนาดใหญ่และทันสมัยและชนชั้นกลางเจ้าของโรงงานก็ถูกแทนที่ด้วยมหาเศรษฐีอุตสาหกรรมที่เป็นผู้นำของกองทัพอุตสาหกรรมทั้งหมด

อุตสาหกรรมสมัยใหม่สร้างตลาดโลกจากการค้นพบทวีปอเมริกา ตลาดนี้นำไปสู่การพัฒนาอย่างยิ่งใหญ่สำหรับการค้า การเดินเรือ การคมนาคมทางบก การขยายตัวนี้ในทางเดียวกันก็ส่งผลกลับไปยังการขยายตัวของอุตสาหกรรม การค้า การเดินเรือ การขยายตัวของระบบรางรถไฟในอัตราส่วนเดียวกับการพัฒนาของชนชั้นผู้ปกครองในการขยายตัวของทุน⁵

การขยายตัวที่เป็นไปอย่างรวดเร็วเช่นนี้ทำให้เกิดภาวะการผลิตล้นเกินและเป็นสาเหตุให้มีการขยายตลาดการค้าออกไปอย่างกว้างขวางมากขึ้น ระบบอุตสาหกรรมแบบเก่าที่มีอยู่ของท้องถิ่นถูกแทนที่ด้วยระบบการผลิตซึ่งเป็นไปตามกลไกของตลาดโลก อุตสาหกรรมขนาดใหญ่และระบบโรงงานก้าวขึ้นมาามีอิทธิพลแทนที่ระบบช่างฝีมือซึ่งถูกแทนที่ด้วยระบบการแบ่งงานกันทำในโรงงานต่างๆ ระบบการค้าถูกทำให้เป็นหนึ่งเดียวกับตลาดและทุน

⁵ Karl Marx and Friedrich Engels, *Communist Manifesto*, trans. Paul M. Sweezy (New York: Monthly Review, 1964), 3 - 4.

การเปลี่ยนแปลงพลังการผลิตทำให้รูปแบบความสัมพันธ์ทางการผลิตเปลี่ยนไป เทคโนโลยีเข้ามาแทนที่แรงงานที่เป็นมนุษย์ ปัจจัยการผลิตและทรัพย์สินถูกดึงเข้าไปไว้ในมือของกลุ่มคนเพียงจำนวนหนึ่งที่มีศักยภาพเพียงพอที่จะแข่งขัน สังคมทุนสมัยใหม่ได้สร้างระบบการเคลื่อนที่ของปัจจัยการผลิตขนาดใหญ่จนก่อให้เกิดวิกฤตที่ไม่อาจควบคุมและนำไปสู่ลักษณะเด่นของยุคนี้คือการที่สังคมถูกแยกออกเป็นชนชั้นใหญ่ที่เผชิญหน้ากันอย่างชัดเจน 2 ชนชั้น คือ ชนชั้นปกครองและชนชั้นผู้ไร้ทรัพย์สิน การพัฒนาของชนชั้นผู้ปกครองได้ทำลายระบบเก่าที่มีมาก่อนตามพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ไปจนหมดและแทนที่ด้วยความสัมพันธ์ที่ถูกกำหนดขึ้นจากผลประโยชน์

ชนชั้นผู้ไร้ทรัพย์สินเติบโตขึ้นมาพร้อมกันกับการขยายตัวของทุน แรงงานของพวกเขาเป็นที่มาของการสะสมความมั่งคั่งของทุนจากการแสวงหาส่วนต่างของมูลค่าส่วนเกินและถูกทำให้กลายเป็นเหมือนสินค้า ระบบการแบ่งงานกันทำถูกนำมาใช้และทำให้พวกเขามีสภาพไม่ต่างอะไรกับส่วนหนึ่งของเครื่องจักรและค่าจ้างก็ยิ่งถูกลดทอนลงในขณะที่ทุนของพวกเขาทยอยกลับยิ่งเพิ่มพูนมากขึ้นจากการขูดรีดนั้น

อุตสาหกรรมสมัยใหม่ทำให้พวกคนงานเหล่านี้มีสภาพเป็นเหมือนกับทาสของนายทุนเอกชน และยิ่งยากจนขึ้นเรื่อยๆจากการขูดรีดเป็นทอดๆจากระบบทุนที่เข้ามาครอบครองพื้นที่ของปัจจัยต่างๆในการดำเนินชีวิต กลายเป็นการขูดรีดซ้ำซ้อนที่แรงงานมีอยู่ก็เพื่อทำให้ทุนเพิ่มพูนมากขึ้นเท่านั้น

มาร์กซ์เข้ามาวิพากษ์ปัญหาที่เกิดขึ้นจากสังคมนิยมในจุดนี้ว่าเกิดความไม่เป็นธรรมขึ้นในพื้นที่ของการแลกเปลี่ยนระหว่างมนุษย์กับมนุษย์อันเกิดขึ้นในความสัมพันธ์ทางการผลิตจากการที่วิธีการแลกเปลี่ยนในรูปแบบของค่าจ้างที่มนุษย์ผู้ซึ่งขายแรงงานของตนเองไม่ได้รับการตอบแทนอย่างเท่ากับแรงงานที่ถูกขายออกไป ปัญหาเช่นนี้เกิดขึ้นจากการพยายามขูดรีดมูลค่าของระบบทุนที่ต้องการส่วนต่างจากผลกำไรสูงสุด ความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นจากความสามารถในการถือครองและเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตที่แตกต่างกันทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างชนชั้นผู้ถือครองปัจจัยการผลิตและชนชั้นผู้ไม่มีปัจจัยการผลิตที่ฝ่ายแรกจะสามารถสะสมทุนและความมั่งคั่งจากความได้เปรียบนี้ ในขณะที่อีกฝ่ายหนึ่งที่ไม่มีปัจจัยการผลิตเป็นของตัวเองก็จะยากจนลงเรื่อยๆ

การกดขี่ขูดรีดจากความต้องการมูลค่าส่วนเกินนี้จะยิ่งทำให้เกิดความแตกต่างมากขึ้นในความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์และในที่สุดก็จะนำไปสู่สิ่งที่เรียกว่าความขัดแย้งระหว่างชนชั้นที่ทำให้เกิดปัญหาในส่วนของความสัมพันธ์ทางการผลิตที่ค่าจ้างของแรงงานได้รับการประเมินมูลค่าอย่างไม่เป็นธรรม จากการที่ระบบทุนจะผลักความสัมพันธ์ในส่วนนี้เข้าไปในพื้นที่ของการแข่งขันและกลไกของระบบที่มีความเหลื่อมล้ำจากความได้เปรียบในการครอบครองปัจจัยการผลิตที่เป็นแหล่งที่มาของการสะสมทุนของบุคคลเพียงจำนวนหนึ่งที่จะใช้ความได้เปรียบนี้ในการแย่งชิงอำนาจมาไว้ในมือและใช้ในการสะสมความมั่งคั่งที่เกิดขึ้นจากส่วนต่างของการแสวงหากำไรจากการขูดรีดมูลค่าส่วนเกินจากชนชั้นที่ไม่ได้ถือครองปัจจัยการผลิต

กล่าวอีกอย่างหนึ่งคือมาร์กซ์กำลังนำเสนอการวิพากษ์ปัญหาสังคมร่วมสมัยที่เกิดขึ้นจากระบบทุนนิยมว่า วิธีการดำเนินการของการสะสมทุนจะทำให้เกิดปัญหาความไม่เป็นธรรมที่เกิดขึ้นจากการขูดรีดเพื่อแสวงหามูลค่าส่วนเกิน และนำไปสู่ปัญหาความขัดแย้งทางชนชั้นซึ่งเป็นการปะทะกันจากการที่มีฝ่ายหนึ่งได้ประโยชน์ในขณะที่อีกกลุ่มบุคคลอีกฝ่ายหนึ่งแทบจะสูญเสียทุกสิ่งทุกอย่างจากวิธีการจัดการความสัมพันธ์ในการแลกเปลี่ยนเช่นที่เกิดขึ้น

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยคิดว่านอกจากการพยายามชี้ให้เห็นความไม่เป็นธรรมที่เกิดขึ้นของระบบทุนนิยม สิ่งที่มาร์กซ์กล่าวถึงยังนำไปสู่ข้อสงสัยประการหนึ่งว่า ทำไมสำหรับมาร์กซ์ สังคมที่มีชนชั้นจึงเป็นสังคมที่มีปัญหาตั้งแต่ต้น ขอให้ลองพิจารณาดูให้ดีว่า เมื่อมาร์กซ์กล่าวถึงปัญหาความขัดแย้งระหว่างชนชั้นซึ่งในที่นี้ก็คือผู้ปกครองและชนชั้นผู้ไร้ทรัพย์สิน ผู้วิจัยคิดว่าปัญหาของมาร์กซ์เมื่อกล่าวถึงในแง่นี้อาจนำไปสู่ความเข้าใจว่าปัญหาที่เกิดขึ้นมีที่มาจากช่องว่างระหว่างชนชั้นที่เปิดโอกาสให้มีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีโอกาสที่จะครอบครองปัจจัยที่ทำให้มีอำนาจเหนือกว่าอีกฝ่ายได้มากกว่าจะมุ่งไปที่ปัญหาที่ตัวการมีอยู่ของชนชั้นเอง คำถามคือการพูดเช่นนี้เท่ากับว่า หากมีวิธีที่จะทำให้ทั้งสองฝ่ายสามารถครอบครองปัจจัยการผลิตร่วมกันได้ ปัญหาความขัดแย้งทางชนชั้นก็จะไม่เกิดขึ้นใช่หรือไม่

คำตอบคือ **ไม่** ดังเช่นที่มาร์กซ์ได้กล่าวต่อไปว่าการถูกกดขี่จะทำให้ความเป็นปรปักษ์ระหว่างชนชั้นทั้งสองยิ่งขยายตัวมากยิ่งขึ้น จากการต่อสู้ของแรงงานแต่ละคนเริ่มกลายมาเป็นการต่อสู้ของมวลชนที่มีขนาดใหญ่ขึ้น และนำไปสู่การเกิดขึ้นของชาวคอมมิวนิสต์ที่มีจุดประสงค์หลักคือ การยกเลิกระบอบกรรมสิทธิ์การถือครองปัจจัยการผลิตแบบนายทุนและทำลายระบบการผลิตที่เอื้อประโยชน์ให้แก่เฉพาะกลุ่มคนเพียงบางกลุ่ม นั้นแสดงว่าโจทย์ที่มาร์กซ์ตั้งขึ้นไม่ได้อยู่ที่เพียงจำนวนการถือครองปัจจัยการผลิตที่มีความแตกต่างกัน แต่มันมีปัญหาบางอย่างเกิดขึ้นในกระบวนการของการถือครองกรรมสิทธิ์นั้นๆและปัญหาดังกล่าวนี้ก็ทำให้สังคมเกิดการแบ่งแยกออกเป็นชนชั้นและเข้าปะทะกันในที่สุด ถ้าเช่นนั้นเราจะสามารถอธิบายที่มาของความคิดที่ทำให้การเกิดชนชั้นเป็นสิ่งที่ไม่สามารถยอมรับได้ได้อย่างไร

ผู้วิจัยคิดว่าคำตอบอาจอยู่ที่คำอธิบายรูปแบบพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของมนุษย์ ขอให้ลองกลับไปพิจารณาในประเด็นที่ผู้วิจัยเน้นความสำคัญไว้ในตอนต้นว่า มาร์กซ์มองประวัติศาสตร์ของมนุษย์เป็นประวัติศาสตร์ที่เคลื่อนไปตามวิถีของการผลิตที่เมื่อพิจารณาจากโครงสร้างส่วนล่างจะพบว่า ในพลังการผลิตและรูปแบบการผลิต สิ่งที่มาร์กซ์มองว่ามันคือพื้นฐานที่ติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่ดั้งเดิม คือ แรงงานซึ่งมนุษย์จะทำการผลิตเพื่อให้ตนเองมีชีวิตรอดและเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงมนุษย์เข้ากับบุคคลอื่นๆในสังคมที่ต่างฝ่ายต่างนำเข้ามาแลกเปลี่ยนในรูปแบบของผลผลิต สิ่งที่ตามมาจากการทำความเข้าใจมนุษย์ที่มีธรรมชาติเป็นแบบนี้คือ ในเมื่อทุกคนเริ่มต้นจากพื้นฐานคือ การเป็นมนุษย์ที่

แลกเปลี่ยนกันด้วยแรงงานด้วยสถานะที่เท่ากัน แล้วเหตุใดจึงมีบุคคลบางกลุ่มที่กระทำเสมือนอยู่เหนือเงื่อนไขการแลกเปลี่ยนเช่นนี้และมีโอกาสขูดรีดส่วนต่างของมูลค่าแรงงานออกไปได้

เมื่อมนุษย์เริ่มต้นความสัมพันธ์ที่มีกับโลกและสังคมด้วยพื้นฐานของการเป็นผู้ผลิต การเกิดของชนชั้นจึงเป็นสิ่งที่ไม่สามารถยอมรับได้ เพราะเท่ากับว่าได้มีกลุ่มคนบางประเภทที่มีอำนาจเหนือกว่าทั้งที่โดยเนื้อแท้ มนุษย์มีพื้นฐานที่การแลกเปลี่ยนแรงงานเหมือนกัน เมื่อเป็นเช่นนี้ปัญหาจึงไม่ได้อยู่เพียงแค่ว่ามีช่องว่างที่ทำให้บุคคลบางกลุ่มมีอิทธิพลมากกว่าแต่เป็นปัญหาที่การเกิดขึ้นจากการมีของชนชั้นตั้งแต่ต้น

สิ่งที่น่าสนใจประการต่อไปคือ เมื่อการเกิดชนชั้นและการปะทะกันระหว่างชนชั้นเป็นสิ่งที่มาร์กซ์ใช้เป็นคำอธิบายถึงปัญหาที่เกิดขึ้นภายในสังคมทุนนิยม อะไรคือสิ่งที่ทำให้มาร์กซ์บอกได้ว่ารูปแบบความสัมพันธ์ที่มีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเหนือกว่าเป็นความสัมพันธ์ที่เป็นปัญหาสำหรับมนุษย์ ผู้วิจัยคิดว่านี่คือคำถามสำคัญที่นำไปสู่การตั้งข้อสังเกตว่า มาร์กซ์เองได้มีการตั้งบรรทัดฐานอะไรบางอย่างที่เป็นตัวสนับสนุนความคิดในระบบของเขาให้มีความสอดคล้องและสมเหตุสมผล บรรทัดฐานที่กล่าวถึงในที่นี้เป็นสิ่งที่ผู้วิจัยจะพยายามแสดงออกมาให้เห็นว่าคืออะไรซึ่งจะอภิปรายในประเด็นต่อไป

2.2 การปฏิวัติไม่ใช่การปฏิรูป : จุดมุ่งหมายของการสร้างสังคมไร้ชนชั้น

ในบทที่สองของ *Communist Manifesto* มาร์กซ์กล่าวถึงข้อแตกต่างระหว่างชนชั้นผู้ไร้ทรัพย์สินและชาวคอมมิวนิสต์ว่ามีความแตกต่างในแง่ที่ชาวคอมมิวนิสต์จะต่อสู้กับชนชั้นผู้ปกครองโดยไม่มีความเป็นเชื้อชาติและจะเป็นตัวแทนของขบวนการต่อสู้ทั้งหมดหรือผู้เอ็กนัยหนึ่งคือ มีความเด็ดขาดมากกว่าในทางปฏิบัติและมีความเข้าใจเงื่อนไขและเป้าหมายที่ชัดเจนมากกว่าชนชั้นผู้ไร้ทรัพย์สินในทางทฤษฎี แต่ในกระบวนการต่อสู้ทั้งหมดทั้งชนชั้นผู้ไร้ทรัพย์สินและชาวคอมมิวนิสต์มีเป้าหมายที่เหมือนกันคือการโค่นล้มชนชั้นปกครองและระบบทุนนิยม

มาร์กซ์เรียกร้องให้มีการเคลื่อนไหวของมวลชนขนาดใหญ่ที่จะลุกฮือขึ้นมายึดอำนาจและทำลายโครงสร้างทางการเมืองของกลุ่มทุนและแทนที่ด้วยการเข้ามาควบคุมอำนาจทางการเมืองของชนชั้นผู้ไร้ทรัพย์สินที่จะดึงทุนออกมาจากมือของชนกลุ่มน้อยให้เข้าไปอยู่ภายใต้การจัดการของรัฐที่มีที่มาจากชนชั้นผู้ไร้ทรัพย์สินซึ่งในที่สุดก็จะสลายอำนาจทางการเมืองและชนชั้นของตนเองลงไปทั้งหมด

ความน่าสนใจของบทนี้อยู่ที่มาร์กซ์วางโครงสร้างการเคลื่อนไหวทางการเมืองไว้อย่างชัดเจน กล่าวคือ ชนชั้นผู้ไร้ทรัพย์สินจะต้องรวมตัวเป็นมวลชนและลุกฮือขึ้นมาซึ่งมีเพียงแต่ต้องปฏิวัติเท่านั้นจึงจะสามารถไปถึงสังคมคอมมิวนิสต์ เพราะสำหรับมาร์กซ์แล้วไม่ใช่แค่การเข้าไปสวมทับในอำนาจทางการเมืองแต่ต้องทำลายโครงสร้างทางการเมืองของระบบทุนนิยมลงไปทั้งหมดและแทนที่ด้วยระบบการเมืองแบบคอมมิวนิสต์

สิ่งที่ผู้วิจัยมองว่าน่าสนใจนั้นคือการที่มาร์กซ์กำลังพูดถึงวิถีทางและเป้าหมายในการเคลื่อนไหวและผลักดันมวลชน ซึ่งจะเห็นว่าในแง่ของการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจ สิ่งที่มีมาร์กซ์เรียกร้องคือการรวมตัวกันเพื่อปฏิวัติไม่ใช่เพียงแค่การประนีประนอมกับโครงสร้างทางอำนาจแบบเก่าที่ซึ่ง ‘ชนชั้นผู้ปกครองซึ่งในที่สุดตั้งแต่การก่อตั้งอุตสาหกรรมสมัยใหม่และตลาดโลกที่พิชิตโดยพวกเขา ในรัฐสมัยใหม่แบบระบบผู้แทนที่พวกเขาครอบงำการผูกขาดอำนาจทางการเมือง’⁶ แต่ในขณะเดียวกันการเคลื่อนไหวของชนชั้นผู้ไร้ทรัพย์สินสำหรับมาร์กซ์ก็ไม่ได้เป็นเพียงการชิงเอาอำนาจนั้นมาไว้ในมือแล้วแทนที่อำนาจทางการเมืองด้วยชนชั้นใหม่

ความคิดนี้เห็นได้อย่างชัดเจนเมื่อเขาวิพากษ์ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมนิยมกลุ่มอื่นๆ ตัวอย่างเช่น สังคมนิยมศักดินา สังคมนิยมเยอรมันหรือสังคมนิยมแห่งความจริง เป็นต้น กลุ่มเหล่านี้แม้จะมีการปฏิบัติและแนวคิดที่แตกต่างกัน แต่ทั้งหมดต่างมีจุดร่วมที่น่าสนใจคือการพยายามกลับไปสู่สถานะดั้งเดิมของตัวเองและการไม่เข้าใจเงื่อนไขที่แท้จริงทางประวัติศาสตร์ ทำให้คนพวกนี้ในที่สุดต่างก็ต้องล้มเหลว เพราะไม่สามารถทำลายโครงสร้างทางอำนาจแบบเก่าที่เป็นอุปสรรคสำคัญในการขัดขวางไม่ให้ชนชั้นผู้ไร้ทรัพย์สินสามารถไปถึงสังคมนิยมวิวนิสต์ได้

มาร์กซ์ไปต่อด้วยการกล่าวถึงโครงสร้างทางการเมืองของรัฐคอมมิวนิสต์ว่า เมื่อแทนที่โครงสร้างอำนาจแบบทุนนิยมได้แล้ว รัฐในสังคมนิยมวิวนิสต์อาจดำเนินกิจกรรมทางการเมืองและเศรษฐกิจด้วยการเดินตามมาตรการ 10 ประการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทำลายและดึงเอากรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินซึ่งถูกขูดรีดไปอย่างไม่เป็นธรรมในมือของชนชั้นที่มีความได้เปรียบในสังคมออกมาเพื่อเข้ากระบวนการจัดสรรใหม่ให้เกิดประโยชน์อย่างเท่ากันกับคนในสังคม กล่าวคือ

1. ยกเลิกกรรมสิทธิ์ในที่ดินและประยุกต์ใช้ค่าเช่าของที่ดินทั้งหมดเพื่อผลประโยชน์ของสาธารณชน
2. เก็บภาษีตามอัตราก้าวหน้าหรือตามระดับภาษีเงินได้
3. ยกเลิกสิทธิ์ทั้งหมดในการได้รับมรดก
4. ยึดทรัพย์สินของผู้ที่อพยพออกนอกประเทศและผู้ที่เกี่ยวข้องการกบฏ
5. รวมศูนย์สถานภาพทางการเงินอยู่ในมือของรัฐโดยธนาคารแห่งชาติในรูปแบบทุนของรัฐและการผูกขาด
6. รวมศูนย์กลางการติดต่อและการเดินทางอยู่ในมือของรัฐ
7. ขยายโรงงานและเครื่องมือทางการผลิตที่เป็นเจ้าของโดยรัฐ นำการเพาะปลูกไปสู่ที่ดินว่างเปล่าและปรับปรุงที่ดินให้สอดคล้องกับแผนส่วนรวม

⁶ Ibid, 5.

8. จัดภาระหน้าที่ให้กับแรงงานทั้งหมดอย่างเท่ากัน ก่อตั้งกองกำลังอุตสาหกรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อการเกษตรกรรม
9. รวมการเกษตรกรรมกับการผลิตทางอุตสาหกรรม ลดความแตกต่างระหว่างเมืองและชนบทโดยกระจายจำนวนประชากรให้เท่ากันทั่วประเทศ
10. ให้การศึกษาแบบไม่เสียค่าใช้จ่ายกับเด็กทุกคนในโรงเรียนสาธารณะ ยกเลิกโรงงานที่ใช้เด็กเป็นแรงงานในปัจจุบัน รวมการศึกษาเข้ากับการผลิตทางอุตสาหกรรม⁷

อย่างไรก็ตาม ในการพูดถึงเป้าหมายของสังคมนิยมมิวนิสต์ของมาร์กซ์ที่ปรากฏใน *Communist Manifesto* ทั้งการปฏิบัติและการสร้างมาตรการให้กับรัฐคอมมิวนิสต์ ผู้วิจัยกลับมองว่า สิ่งเหล่านี้กลับดูเหมือนเป็นเพียงวิถีทางซึ่งมาร์กซ์พยายามสร้างโครงสร้างการเคลื่อนไหวให้เป็นรูปธรรมเท่านั้น เพราะมีข้อสงสัยที่ว่า ไม่ว่าจะมาร์กซ์จะพูดถึงการปฏิบัติหรือโครงสร้างการช่วงชิงอำนาจรัฐกลับมาในมือของชนชั้นผู้ไร้ทรัพย์สินก็ดี มีสิ่งหนึ่งที่ผู้วิจัยคิดว่าเป็นจุดร่วมและน่าจะเป็นจุดประสงค์หลักที่แท้จริงของการเขียน *Communist Manifesto* ซึ่งมาร์กซ์พยายามเรียกร้องจากการวิพากษ์ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมนิยม นั่นคือ การที่ชนชั้นผู้ไร้ทรัพย์สินสามารถปลดปล่อยตนเองเพื่อไปสู่เป้าหมายในการสร้างสังคมนิยมขึ้นซึ่งการทำลายความเป็นชนชั้นจะสามารถเป็นไปได้ภายใต้สังคมนิยม ดังเช่นที่เขากล่าวเอาไว้ว่า ‘ถ้าในระหว่างการต่อสู้กับชนชั้นผู้ปกครองที่ทำให้ชนชั้นผู้ไร้ทรัพย์สินจำเป็นต้องสร้างตัวเองขึ้นมาในฐานะชนชั้นหนึ่ง โดยความหมายของการปฏิบัติซึ่งจะทำให้ตนเองกลายเป็นชนชั้นปกครอง เช่นนั้นก็กวาดล้างเงื่อนไขการผลิตแบบเก่า จากนั้นด้วยเงื่อนไขที่ว่านี่ก็จะกวาดล้างการปรากฏของความขัดแย้งระหว่างชนชั้นและล้มล้างอำนาจสูงสุดในฐานะชนชั้นของตัวเองลง’⁸

ข้อเสนอนี้เห็นได้อย่างชัดเจนเมื่อเราลองกลับไปพิจารณาสิ่งที่เกิดขึ้นในการวิพากษ์ทุนนิยมของมาร์กซ์ซึ่งจะเห็นว่า จุดเด่นที่สำคัญคือ การวิพากษ์ปัญหาที่เกิดขึ้นจากความมีชนชั้นที่ทำให้ผู้มีโอกาสครอบครองปัจจัยการผลิตมากกว่าใช้ความเป็นไปได้ใน การกดขี่ขูดรีดผู้อื่น สิ่งที่มาของการวิพากษ์ปัญหานี้คือ การเรียกร้องให้ชนชั้นผู้ไร้ทรัพย์สินรวมตัวกันและผลักดันการต่อสู้เพื่อช่วงชิงอำนาจทางการเมืองออกมาจากมือของชนชั้นปกครองและใช้อำนาจทางการเมืองที่ได้มาทำลายระบบการผลิตรวมไปถึงรูปแบบในการครอบครองกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินแบบทุนนิยม จากนั้นจึงแทนที่ด้วยโครงสร้างรัฐที่มาจากชนชั้นผู้ไร้ทรัพย์สินที่จะสลายส่วนต่างที่เกิดขึ้นจากการครอบครองกรรมสิทธิ์เหล่านี้และทำให้รูปแบบความสัมพันธ์ทางการผลิตกลับมาอยู่ในลักษณะที่แรงงานถูกประเมินค่าตามสภาพจริงโดยไม่มีการขูดรีดส่วนต่างอันเกิดจากความพยายามในการสะสมทุน ภายใต้รัฐคอมมิวนิสต์

⁷ Ibid, 40.

⁸ Ibid, 41.

มนุษย์ต่างมีฐานะเป็นเสรีชนซึ่งสามารถอยู่รอดได้ด้วยเงื่อนไขของการแลกเปลี่ยนแรงงานที่จะขับเคลื่อนสังคมและสามารถชีวิตได้อย่างอิสระโดยได้รับการประกันเงื่อนไขพื้นฐานในการที่ทุกคนสามารถอยู่รอดได้และในที่สุดชนชั้นทั้งหลายก็จะถูกสลายไปแม้กระทั่งชนชั้นผู้ไร้ทรัพย์สินเอง สิ่งที่ยังคงเหลืออยู่คือมนุษย์ซึ่งอยู่ในชุมชนที่ทุกคนต่างมีสถานภาพที่เท่ากัน

เมื่อมาถึงตรงจุดนี้เราจะเห็นว่า ข้อเรียกร้องของมาร์กซ์ด้านหนึ่งคือการวางโครงสร้างการต่อสู้ให้กับชนชั้นผู้ไร้ทรัพย์สินที่ต้องปฏิวัติเพื่อทำลายโครงสร้างอำนาจเดิมแบบนายทุนและแทนที่ด้วยโครงสร้างสังคมแบบคอมมิวนิสต์ แต่อีกสิ่งหนึ่งที่ผู้วิจัยคิดว่าน่าสนใจนั่นคือ ในที่สุดข้อเรียกร้องเหล่านั้นแสดงให้เห็นเป้าหมายที่ชนชั้นผู้ไร้ทรัพย์สินต้องไปให้ถึงและสามารถทำให้สำเร็จได้ภายในสังคมคอมมิวนิสต์เท่านั้น นั่นคือ การเป็นสังคมไร้ชนชั้นซึ่งผู้วิจัยมองว่านี่คือสาระที่สำคัญภายใน *Communist Manifesto* ซึ่งมาร์กซ์วางเป้าหมายของการผลักดันกระบวนการต่อสู้ของชนชั้นผู้ไร้ทรัพย์สินโดยแสดงให้เห็นผ่านการวิพากษ์ปัญหาชนชั้นที่เกิดขึ้นภายในสังคมทุนนิยม

เมื่อมาร์กซ์วิพากษ์ปัญหาทุนนิยม ภายใต้การนำเสนอรูปแบบของปัญหาจะเห็นว่าสิ่งหนึ่งที่มาร์กซ์พูดอยู่เสมอ คือ ระบบทุนนิยมได้แย่งชิงบางสิ่งและทำให้รูปแบบความสัมพันธ์ทางการผลิตดั้งเดิมที่ถูกวางอยู่บนฐานของการแลกเปลี่ยนที่เท่ากันถูกทำลายจากรูปแบบการสะสมทุนที่เปิดโอกาสให้มีการขูดรีดมูลค่าบางส่วนออกไปจากตัวแรงงาน กลไกที่เกิดขึ้นทำให้มูลค่าการแลกเปลี่ยนระหว่างแรงงานกับค่าจ้างไม่เท่ากัน ความน่าสนใจอยู่ที่มาร์กซ์ไม่ได้บอกให้เราคาดหวังว่าเมื่อเกิดการต่อสู้แล้วเราจะได้สังคมใหม่ที่ดีขึ้นแต่สิ่งที่มาร์กซ์แสดงให้เห็นคือ เรากำลังทำให้รูปแบบความสัมพันธ์พื้นฐานของสังคมกลับคืนมา โดยมีการต่อสู้และกระบวนการปฏิวัติเป็นวิถีทางเพื่อไปสู่เป้าหมายที่มนุษย์สามารถอยู่ร่วมกันภายในชุมชนด้วยความสัมพันธ์ที่เป็นรูปแบบดั้งเดิมมาตั้งแต่ต้นของรูปแบบการผลิตที่พื้นฐานของมนุษย์ คือการแลกเปลี่ยนแรงงานความอยู่รอดและขับเคลื่อนสังคม

ข้อน่าสังเกตโดยตรงที่ เป้าหมายของมาร์กซ์ในที่นี้ไม่ใช่การพูดถึงโลกในอุดมคติแบบที่ควรจะเป็น แต่มาร์กซ์กำลังพูดถึงความเป็นปัจจุบันที่บิดเบี้ยวและทำให้ความสัมพันธ์ที่แท้จริงของมนุษย์ถูกทำให้หายไป สิ่งที่มาร์กซ์พยายามจะทำจึงเป็นการแสดงให้เห็นเป้าหมายที่ถูกซ่อนอยู่จากสภาพปัญหาของสังคมในปัจจุบันนั้นโดยเรียกร้องให้ต้องขับเคลื่อนไปสู่สังคมไร้ชนชั้นที่ในความหมายหนึ่งภายใต้วิถีแห่งการปฏิวัติ สิ่งที่มาร์กซ์เน้นย้ำอยู่เสมอคือการมีสำนึกของชนชั้นผู้ไร้ทรัพย์สินที่ต้องมีสำนึกในตัวตนของตนเองว่าอยู่ในสถานะอย่างไรและกำลังต่อสู้เพื่ออะไร

ประเด็นเรื่องการมีสำนึกทางชนชั้นของชนชั้นผู้ไร้ทรัพย์สินนี้เป็นสิ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับการที่มาร์กซ์พูดถึงโครงสร้าง 2 ส่วนในรูปแบบการผลิตที่ปัญหาไม่เพียงแต่เกิดขึ้นในความสัมพันธ์ทางการผลิตเท่านั้น แต่ในโครงสร้างส่วนบน การที่ชนชั้นผู้ไร้ทรัพย์สินถูกรอบงำด้วยสำนึกที่ผิดพลาดที่ทำให้เชื่อว่าตนเองต้องอยู่ในสถานภาพเช่นนี้โดยไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ก็เป็นประเด็นที่มีปัญหาซึ่งมาร์กซ์นำเสนอไว้อย่างชัดเจนว่า ชนชั้นผู้ไร้ทรัพย์สินต้องมีความตระหนักและสำนึกไว้ในชนชั้นของ

ตนเองจึงจะสามารถปลดปล่อยและผลักดันตนเองให้ก้าวไปสู่การเคลื่อนไหวทางสังคมซึ่งก็คือการปฏิวัติเพื่อทำลายโครงสร้างทางการเมืองของกลุ่มอำนาจเก่าต่อไป

ข้อเรียกร้องของมาร์กซ์เพื่อไปสู่สังคมนิยมขั้นที่ปรากฏใน *Communist Manifesto* นอกจากจะทำให้เราเห็นการวิพากษ์ปัญหา วิธีทางและเป้าหมาย ในการขับเคลื่อนกระบวนการเคลื่อนไหวของสังคม ผู้วิจัยคิดว่าสิ่งหนึ่งที่เราไม่ควรมองข้ามนั่นคือ คำถามว่ามาร์กซ์กล่าวถึงประเด็นเหล่านี้ได้อย่างไร อะไรคือสิ่งที่สนับสนุนและสร้างความสอดคล้องภายในให้กับกระบวนการต่อสู้ที่มาร์กซ์กำลังเรียกร้อง สำหรับคำถามนี้ผู้วิจัยคิดว่าคำตอบสำคัญอยู่ที่ภายใต้ระบบความคิดทั้งหมดมีจุดเชื่อมโยงกันด้วยการตั้งบรรทัดฐานบางอย่างที่ทำให้ความคิดทั้งระบบมีความสอดคล้องและสามารถเป็นไปได้

คำถามต่อมาคือบรรทัดฐานช่วยรองรับระบบความคิดของมาร์กซ์นี่คืออะไร ผู้วิจัยขอให้ลองกลับไปพิจารณาตั้งแต่จุดเริ่มต้นของบทซึ่งผู้วิจัยแยกประเด็นออกมาตั้งแต่แรกแล้วว่า มาร์กซ์มองพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของมนุษย์ว่าขับเคลื่อนไปตามรูปแบบของการผลิตที่ส่วนสำคัญอยู่ที่ความสัมพันธ์ในโครงสร้างส่วนล่างระหว่างพลังการผลิตและความสัมพันธ์ทางการผลิตซึ่งมาร์กซ์กล่าวไว้ในการวิพากษ์ทฤษฎีของเขาไว้ว่า ปัญหาเกิดขึ้นจากความเหลื่อมล้ำที่ชนชั้นปกครองซึ่งมีโอกาสครอบครองปัจจัยการผลิตมากกว่าได้ใช้ความได้เปรียบนั้นในการเอาเปรียบชนชั้นอื่นและที่มันเป็นปัญหา ก็เพราะในรูปแบบทางการผลิตซึ่งขับเคลื่อนประวัติศาสตร์ ความสัมพันธ์ของมนุษย์ต่อมนุษย์ และมนุษย์ต่อสังคมมาจากการแลกเปลี่ยนแรงงานที่เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตของมนุษย์ซึ่งทุกคนต่างก็ต้องอยู่ภายในความสัมพันธ์เช่นนี้เหมือนกัน การที่จะมีบุคคลใดหรือกลุ่มบุคคลใดที่เกิดมีอภิสิทธิ์เหนือกว่าผู้อื่นในความสัมพันธ์นี้จึงเป็นไปได้ การดำเนินรูปแบบของระบบทุนนิยมจึงกลายเป็นสิ่งที่มีปัญหา เพราะมันได้ทำให้เกิดชนชั้นขึ้นมาจากความสัมพันธ์ดั้งเดิมของมนุษย์ที่เท่ากัน ผู้วิจัยคิดว่าเมื่อพิจารณาจากความคิดของมาร์กซ์ตรงจุดนี้อาจทำให้เราเห็นว่ามีความชัดเจนภายในความคิดของมาร์กซ์ นั่นคือ ในรูปแบบของวิถีแห่งการผลิตและการขับเคลื่อนประวัติศาสตร์ **มนุษย์ทุกคนมีความเสมอภาคกัน**

มนุษย์ทุกคนมีความเสมอภาคกัน สิ่งทีุ่ประโยชน์บอกเราคือความพยายามของมาร์กซ์ที่เกิดขึ้นในการเรียกร้องต่างๆ ล้วนตั้งอยู่บนการสนับสนุนที่ชี้มาสู่บรรทัดฐานที่รองรับความคิดของมาร์กซ์ในข้อนี้ เราจะสามารถเห็นหรือกล่าวอ้างได้อย่างไรว่า ความเสมอภาคนี้คือบรรทัดฐานที่มาร์กซ์สร้างขึ้นเพื่อรองรับระบบความคิดของเขาทั้งหมด ผู้วิจัยขอให้ลองกลับไปพิจารณาตั้งแต่จุดเริ่มต้นของสิ่งที่มาร์กซ์เสนอใน *Communist Manifesto*

มาร์กซ์เริ่มต้นความคิดของเขาในการมองมนุษย์ในฐานะของผู้ผลิตที่มีพื้นฐานอยู่ที่การแลกเปลี่ยนแรงงานเพื่อขับเคลื่อนรูปแบบการผลิตแต่การเกิดขึ้นของทุนนิยมทำให้ความสัมพันธ์นี้ผิดปกติไปจากตรรกะภายในระบบทุนที่ต้องพยายามแสวงหามูลค่าส่วนเกินเพื่อให้ได้กำไรและสะสม

ภายในสัมพันธนิยาม เพื่อยืนยันให้เห็นว่าสังคมที่เป็นอยู่มีความแตกต่างจากเกณฑ์ความเป็นธรรมที่เขาคิดไว้ได้อย่างไรและวางโครงสร้างการเรียกร้องทางการเมืองอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้เป็นแนวทางต่อผู้คนในการแสดงให้เห็นว่าเราจะสามารถหลุดพ้นไปจากสภาพที่เป็นอยู่ได้อย่างไร แต่ในท้ายที่สุด สิ่งที่มาர்கซ์กำลังพูดถึงก็คือการไปให้ถึงเป้าหมายไม่ได้อยู่ในความคาดหวังถึงอนาคตแต่คือปัจจุบันที่เราต้องทำให้ปรากฏ โดยมีวิถีทางที่ถูกกำหนดเป็นส่วนหนึ่งของการตระหนักถึงเป้าหมายของเราเท่านั้น

บทที่ 3

ทฤษฎี : วิธีแห่งการกดขี่ขูดรีดและธรรมชาติของมนุษย์

จากบทที่แล้วจะเห็นว่าในการศึกษาความคิดของมาร์กซ์ สิ่งหนึ่งที่ปรากฏออกมาจากงานเขียนของเขาคือโครงสร้างทางความคิดที่อยู่บนฐานรองรับของบรรทัดฐานบางอย่างซึ่งผู้วิจัยพยายามแสดงให้เห็นจากการวิเคราะห์ความคิดย้อนขึ้นไปเป็นลำดับว่าเค้าโครงทางความคิดของมาร์กซ์วางอยู่บนบรรทัดฐานของความเสมอภาค

อย่างไรก็ตามด้วยวิธีการอธิบายของมาร์กซ์ เขาไม่ได้ตั้งต้นด้วยการกล่าวว่าความเสมอภาคเป็นบรรทัดฐานของเขาอย่างไรแต่เขานำเสนอโดยการชี้ให้เห็นด้วยสภาพความเป็นจริงของสังคมร่วมสมัยภายใต้ระบบทุนนิยมว่าได้ส่งผลกระทบต่อวิถีการมีชีวิตของมนุษย์ที่ความสัมพันธ์โดยธรรมชาติซึ่งพวกเขามีต่อโลกได้ถูกทำลายไปอย่างไร เขาวิพากษ์ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในระบบทุนนิยมด้วยการชี้ให้เห็นว่ามีปัญหาความไม่เสมอภาคเกิดขึ้นภายในความสัมพันธ์ทางการผลิตโดยแสดงออกผ่านมโนทัศน์ที่สำคัญคือ การเกิดกระบวนการกดขี่ขูดรีดและมูลค่าส่วนเกิน เขากล่าวว่าระบบทุนนิยมได้ทำให้เกิดความไม่เสมอภาคเกิดขึ้นในวิธีแห่งการกดขี่ขูดรีดเพื่อสะสมทุนซึ่งเกิดขึ้นในความสัมพันธ์ทางการผลิตที่มูลค่าของแรงงานไม่ได้ถูกแลกเปลี่ยนอย่างเท่ากันกับค่าตอบแทนที่ได้รับ ส่วนต่างที่เกิดขึ้นนี้เป็นสิ่งที่มาร์กซ์เรียกว่าเป็นมูลค่าส่วนเกินระบบทุนต้องการส่วนต่างเพื่อสะสมและขยายทุนให้มีมูลค่าเพิ่มมากขึ้น โดยที่ส่วนต่างนี้จะถูกขูดรีดมาจากแรงงานซึ่งนายทุนอาศัยความได้เปรียบจากการเป็นผู้ถือครองปัจจัยการผลิตในการรวบรวมมูลค่าส่วนที่เกินออกมาจากต้นทุนเพื่อใช้ในการผลิตซ้ำ การรวบรวมส่วนต่างของมูลค่าการผลิตทำให้ชนชั้นปกครองสามารถผูกขาดการสะสมความมั่งคั่งในขณะที่แรงงานผู้ผลิตกลับยากจนลงเรื่อยๆ ความสัมพันธ์ที่ตัวมูลค่าของแรงงานไม่ได้รับการแลกเปลี่ยนอย่างเท่ากันเช่นนี้เป็นสิ่งที่มาร์กซ์ชี้ให้เห็นว่ามันคือความไม่เสมอภาคที่เกิดขึ้นในสังคมทุนนิยม โดยจะก่อให้เกิดผลที่ตามมาคือ ความขัดแย้งทางชนชั้นซึ่งเป็นการเผชิญหน้ากันระหว่างชนชั้นผู้ครอบครองปัจจัยการผลิตและชนชั้นผู้ไร้ปัจจัยการผลิต

สิ่งที่ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตคือ การกดขี่ขูดรีดที่มาร์กซ์กล่าวถึงนี้ไม่ได้เป็นปัญหาที่จำกัดคำอธิบายอยู่ที่ความสามารถในการถือครองกรรมสิทธิ์และปัจจัยการผลิต แต่เป็นความเชื่อมโยงที่มาร์กซ์กำลังพยายามแสดงให้เห็นสิ่งสำคัญมากไปกว่านั้นว่าภายใต้การกดขี่ขูดรีดมูลค่าส่วนเกิน มันไม่ใช่เพียงแค่เรื่องของทรัพย์สินและการสะสมความมั่งคั่ง แต่สิ่งที่ถูกปิดซ่อนอยู่ภายใต้ระบบการขูดรีดของทุนนิยมคือการกดขี่ความเป็นมนุษย์และกีดกันชุมชนให้ออกจากวิถีของความสัมพันธ์ทางการผลิตแบบดั้งเดิมมนุษย์ที่เคยแลกเปลี่ยนกันอย่างเสมอภาคในฐานะของผู้ผลิตเช่นเดียวกันถูกทำให้แบ่งแยกและกลายเป็นที่มาของชนชั้น วัตถุประสงค์หลักของบทนี้จึงอยู่ที่ความพยายามในการวิเคราะห์ให้เห็นว่า

ความเสมอภาคในธรรมชาติของมนุษย์ตามความคิดของมาร์กซ์ถูกทำให้หายไปได้อย่างไรจากคำอธิบายในการวิพากษ์ปัญหาการกดขี่ขูดรีดที่เกิดขึ้นภายในสังคมนิยมว่ามีที่มาและมีกระบวนการที่ดำเนินไปในลักษณะใดและสิ่งที่มาร์กซ์เรียกว่าเป็นการกดขี่ขูดรีดมูลค่าส่วนเกินแสดงให้เห็นปัญหาที่กระทำต่อธรรมชาติของมนุษย์และความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับโลกได้อย่างไร โดยจะแบ่งการอภิปรายออกเป็น 3 ประเด็นหลักๆ กล่าวคือ

3.1 แรงงาน : ธรรมชาติของมนุษย์ในฐานะของผู้ผลิต ประเด็นนี้จะกล่าวถึงมุมมองของมาร์กซ์ที่มีต่อมนุษย์และธรรมชาติของมนุษย์

3.2 การกดขี่ขูดรีดและกระบวนการลดทอนความเป็นมนุษย์ เนื้อหาส่วนนี้จะประกอบไปด้วยข้อวิพากษ์ของมาร์กซ์ที่มีต่อทุนนิยมและความสำคัญของประเด็นปัญหาเมื่อมองย้อนกลับไปที่ธรรมชาติของมนุษย์ที่จะแสดงให้เห็นถึงปัญหาความไม่เสมอภาคที่มีความสัมพันธ์ต่อกันอย่างไร

3.3 ความขัดแย้งทางชนชั้นและการปลดปล่อยให้หลุดพ้น ในประเด็นนี้จะแสดงให้เห็นคำอธิบายของมาร์กซ์ในเรื่องของความไม่เสมอภาคที่เกิดขึ้นในระบบทุนนิยมซึ่งปรากฏออกมาอย่างเป็นรูปธรรมในการเกิดความขัดแย้งทางชนชั้นซึ่งมนุษย์จะสามารถกลับคืนสู่ธรรมชาติดั้งเดิมคือความเสมอภาคภายใต้การปลดปล่อยให้หลุดพ้นที่จะเกิดขึ้นจริงได้ก็ต่อเมื่อมนุษย์ขับเคลื่อนไปสู่วิถีการผลิตแบบสังคมนิยมวิสต์

3.1 แรงงาน : ธรรมชาติของมนุษย์ในฐานะของผู้ผลิต

ก่อนจะกล่าวถึงกลไกของกระบวนการกดขี่ขูดรีดที่เกิดขึ้นภายในสังคมนิยม ผู้วิจัยขอเริ่มต้นด้วยคำอธิบายเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์และความสัมพันธ์ที่มีต่อโลกของมาร์กซ์เพื่อวางฐานความเข้าใจที่ตรงกันในการพิจารณาถึงการกล่าวอ้างว่าปัญหาที่กล่าวถึงนี้กระทบต่อธรรมชาติของมนุษย์อย่างไร โดยในงานเขียนชื่อ *The German Ideology* มาร์กซ์พูดถึงมนุษย์ว่าเป็นสิ่งมีชีวิตที่ ‘อยู่ในฐานะที่จะมีชีวิตอยู่เพื่อสร้างประวัติศาสตร์ซึ่งสิ่งทีมาก่อน คือ การกิน การดื่ม ที่อยู่อาศัย เสื้อผ้าและตามมาด้วยสิ่งอื่นๆ อีกมากมาย การกระทำครั้งแรกในประวัติศาสตร์การผลิตจึงเป็นวิธีการที่จะตอบสนองความต้องการเหล่านี้ในการผลิตเพื่อตอบสนองความต้องการในการมีชีวิต’⁹ ความน่าสนใจอยู่ที่การที่มาร์กซ์มองภาพของมนุษย์โดยเริ่มต้นจากการที่พวกเขากระทำบางสิ่งบางอย่าง ซึ่งก็คือการผลิตสิ่งต่างๆ ขึ้นมาเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตนเองซึ่งในเบื้องต้นก็คือความต้องการทางกายภาพเพื่อจุดประสงค์สำคัญในการมีชีวิตรอด มนุษย์ของมาร์กซ์จึงเริ่มต้นขึ้นในฐานะของการเป็นผู้ผลิตซึ่ง ‘ผลรวมของการกระทำของทั้งหมดของพวกเขาคือการผลิตซ้ำในการคงอยู่ของพวกเขา

⁹ Karl Marx and Friedrich Engels, *The German Ideology* (New York: International Publishers, 1989), 48.

เอง'¹⁰ มนุษย์ที่เริ่มต้นการมีชีวิตอยู่ของพวกเขาด้วยการผลิตของตัวเองเช่นนี้คือสิ่งที่มาร์กซ์เรียกว่าเป็นเงื่อนไขทางวัตถุ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นการดำเนินประวัติศาสตร์ของมนุษย์

มาร์กซ์ปฏิเสธแนวความคิดแบบเฮเกลที่มองว่าประวัติศาสตร์ของมนุษย์เริ่มต้นมาจากกระแสสำนึกที่จะเป็นตัวกำหนดเงื่อนไขการกระทำต่างๆของมนุษย์ แต่เขากลับมองว่ามนุษย์เริ่มต้นชีวิตด้วยการตอบสนองความต้องการพื้นฐานที่เขาเรียกว่าเป็นเงื่อนไขทางวัตถุซึ่งเป็นแนวคิดที่ได้รับอิทธิพลมาจากลูควิก ฟอยเออบาร์ค แต่ถึงจะเป็นเช่นนั้น มาร์กซ์ก็ไม่ได้เห็นด้วยกับความคิดของฟอยเออบาร์คทั้งหมด เพราะเขาก็มองว่าไม่เพียงแต่การตอบสนองเงื่อนไขพื้นฐานทางกายภาพแต่การกระทำของมนุษย์ก็ยังมีเงื่อนไขมาจากกระแสสำนึกที่มนุษย์ต้องทำการคิดเพื่อพัฒนาสิ่งต่างๆขึ้นมาเช่นเดียวกัน กล่าวอีกอย่างหนึ่งคือ สำหรับมาร์กซ์ มนุษย์ไม่ใช่สิ่งมีชีวิตที่มีแต่การคิดหรือใช้ชีวิตเพื่อตอบสนองความต้องการทางร่างกายเท่านั้น แต่มนุษย์ของมาร์กซ์มีชีวิตรอดอยู่ได้ทั้งด้วยการตอบสนองความต้องการทางร่างกายและการคิดเพื่อพัฒนาสิ่งต่างๆ ทั้งสองส่วนนี้ต่างเป็นส่วนประกอบที่สำคัญในการดำรงอยู่ของมนุษย์คนหนึ่งซึ่งจะอาศัยความสามารถเหล่านี้ในการพัฒนาเงื่อนไขทางประวัติศาสตร์ในฐานะของการเป็นผู้ผลิตที่จะผลิตสิ่งต่างๆเพื่อให้ตัวเองมีชีวิตรอด

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้มนุษย์จะเริ่มต้นการมีชีวิตจากการผลิตด้วยตนเอง แต่มนุษย์ก็ยังมีข้อจำกัดที่ทำให้พวกเขาไม่สามารถดำรงตัวเองอยู่อย่างโดดเดี่ยวได้ภายในโลก ข้อจำกัดนี้คือลักษณะพื้นฐานที่ติดตัวมากับมนุษย์ทุกคน เช่น ความแข็งแกร่งทางกายภาพที่ทำให้แต่ละคนมีความสามารถที่จะใช้ทำการผลิตได้ต่างกัน สิ่งเหล่านี้นำไปสู่ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ในพื้นที่ของสังคมที่ต่างฝ่ายต่างใช้ความสามารถในการผลิตที่ดีที่สุดของตนทำการผลิตและนำมาแลกเปลี่ยนกับสิ่งจำเป็นในการดำเนินชีวิตที่นอกเหนือไปจากนั้น มาร์กซ์เรียกวิถีความสัมพันธ์ที่มนุษย์พยายามมีชีวิตรอดโดยการสร้างวิธีการผลิตและจำเป็นต้องเข้ามามีความสัมพันธ์กับมนุษย์คนอื่นในสังคมโดยการแลกเปลี่ยนกันเช่นนี้ว่าเป็นรูปแบบแห่งการผลิตซึ่ง 'ไม่ได้เป็นเพียงผลผลิตของการมีอยู่ทางกายภาพของปัจเจกบุคคล ในทางตรงกันข้าม มันคือรูปแบบที่ชัดเจนของชีวิตของพวกเขา ความไม่คลุมเครือในวิธีการมีชีวิตในบทบาทของพวกเขา ดังที่เขาแสดงการมีชีวิตของเขาอย่างไร พวกเขาก็เป็นอย่างนั้น พวกเขาเป็นอะไรก็เช่นเดียวกับผลผลิตของพวกเขา ทั้งด้วยการที่พวกเขาผลิตอะไรและผลิตอย่างไร ธรรมชาติของปัจเจกบุคคลขึ้นอยู่กับเงื่อนไขทางวัตถุที่ควบคุมการผลิตของพวกเขา'¹¹

ด้วยเหตุนี้มนุษย์ที่ไม่ได้แยกขาดตัวเองออกจากโลกจึงทำการผลิตและขับเคลื่อนวิถีทางประวัติศาสตร์ไปพร้อมกัน รูปแบบทางการผลิตที่เปลี่ยนไปเป็นสิ่งที่สร้างความแตกต่างให้กับ

¹⁰ Leszek Kolakowski, *Main Current of Marxism. Vol.1 : The Founders*, trans. P.S. Falla(Oxford: Oxford University Press, 1978), 156.

¹¹ Karl Marx and Friedrich Engels, *The German Ideology*, 42.

ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ในแต่ละยุคสมัยและเป็นตัวกำหนดบริบทของประวัติศาสตร์ในแต่ละยุค กล่าวได้ว่าวิถีในการทำการผลิตนี้เองที่เป็นตัวบ่งบอกและผลักดันความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในประวัติศาสตร์ยุคต่างๆจากความเปลี่ยนแปลงในรูปแบบความสัมพันธ์ของมนุษย์ซึ่งมาร์กซ์อธิบายกระบวนการที่เกิดขึ้นนี้ผ่านการแบ่งองค์ประกอบของรูปแบบการผลิตออกเป็น 2 ส่วนกล่าวคือ โครงสร้างส่วนบนและโครงสร้างส่วนล่าง

โครงสร้างส่วนบนของรูปแบบการผลิตจะประกอบไปด้วยอุดมการณ์ กระแสสำนึก ความคิดทางการเมือง วัฒนธรรมหรือก็คือเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการสร้างสรรค์ด้วยกระบวนการทางความคิดของมนุษย์

โครงสร้างส่วนล่างประกอบไปด้วยพลังทางการผลิตและความสัมพันธ์ทางการผลิต โครงสร้างทั้งสองส่วนนี้ต่างมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน โดยที่ 'ในการผลิตทางสังคมของการมีอยู่ของพวกเขา มนุษย์หลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะเข้าไปสู่ความสัมพันธ์ที่ชัดเจนซึ่งเป็นอิสระจากเจตนาของพวกเขา กล่าวคือความสัมพันธ์ทางการผลิตนำไปสู่บทบาทที่ได้รับมาในพัฒนาการของพลังทางการผลิตของพวกเขา ผลรวมของความสัมพันธ์ทางการผลิตประกอบขึ้นเป็นโครงสร้างทางเศรษฐกิจของสังคม รากฐานที่แท้จริงซึ่งเกิดจากโครงสร้างส่วนบนของกฎหมายและการเมืองและสอดคล้องกับรูปแบบที่ชัดเจนของสำนึกทางสังคม วิถีทางการผลิตของเงื่อนไขทางวัตถุเป็นกระบวนการทั่วไปทางสังคม การเมืองและชีวิตที่มีเหตุผล'¹²

เมื่อมาถึงตรงจุดนี้เราจะเห็นได้ว่า เราเริ่มมีภาพธรรมชาติของมนุษย์ผู้ซึ่งมีพื้นฐานในการทำการผลิตเพื่อให้มีชีวิตรอดและด้วยการที่เขาเหล่านั้นจำเป็นต้องเข้ามามีความสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนกับมนุษย์คนอื่นๆในสังคม ยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ของมนุษย์จึงเกิดขึ้นด้วยรูปแบบทางการผลิตที่เปลี่ยนแปลงไปตามเงื่อนไขต่างๆในสังคม

กลับมาที่ประเด็นหลักที่กล่าวไว้ตั้งแต่ตอนต้นของบทในเรื่องการวิพากษ์ปัญหาความไม่เสมอภาคที่เกิดขึ้นภายในสังคมทุนนิยมของมาร์กซ์ ปัญหาที่เขาแสดงให้เห็นจะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในโครงสร้างโดยรวมของโครงสร้างส่วนล่างที่การแลกเปลี่ยนจากมนุษย์กับมนุษย์ที่เดิมเคยแลกเปลี่ยนกันได้ในฐานะที่เท่ากันถูกบิดเบือนและถูกทำให้เชื่อว่านั่นคือวิธีการเดียวเท่านั้นที่มนุษย์จำเป็นต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขโดยไม่อาจหลีกเลี่ยง

¹²Karl Marx. A Contribution to the Critique of Political Economy. [Online]

Accessed July 20, 2014. Available from:

<http://www.marxists.org/archive/marx/works/download/>

Marx_Contribution_to_the_Critique_of_Political_Economy.pdf

ในการพูดถึงองค์ประกอบแรกของโครงสร้างส่วนล่างหรือก็คือพลังทางการผลิต มาร์กซ์ได้อธิบายถึงความเชื่อมโยงระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติในฐานะของการเป็นผู้ผลิตโดยเขามองว่ามนุษย์เริ่มต้นประวัติศาสตร์ด้วยการขับเคลื่อนพลังทางการผลิตของตน ซึ่งเป็นประวัติศาสตร์ที่เกิดจากการที่ปัจเจกบุคคลแต่ละคนใช้แรงงานของตนในการผลิตเพื่อให้สามารถมีชีวิตรอดอยู่ได้ การที่พวกเขาจะเป็นอะไรก็ขึ้นอยู่กับว่าเขาผลิตอะไรและผลิตมันขึ้นมาได้อย่างไร นี่คือธรรมชาติของมนุษย์แต่ละคนซึ่งจะต้องขึ้นอยู่กับเงื่อนไขทางวัตถุซึ่งปรากฏออกมาในรูปของผลผลิต

ส่วนประกอบแรกของพลังทางการผลิตเกิดขึ้นเช่นนี้ เมื่อมาร์กซ์แสดงให้เห็นว่าธรรมชาติของมนุษย์แต่ละคนก็คือการที่พวกเขาสามารถเอาชีวิตรอด และสิ่งที่เป็นต้นทุนซึ่งมนุษย์ใช้ในการทำการผลิตนั้นก็คือสิ่งที่เรียกว่าแรงงาน แรงงานเป็นธรรมชาติพื้นฐานและเป็นสิ่งที่กำหนดความเป็นตัวตนของมนุษย์คนหนึ่งๆ การที่ธรรมชาติของมนุษย์อยู่บนสิ่งที่เขาผลิตขึ้นมาเพื่อทำให้พวกเขาสามารถมีชีวิตรอด นี่คือเงื่อนไขทางวัตถุซึ่งมนุษย์จะใช้พลังงานของตนเพื่อขับเคลื่อนวิถีในการมีชีวิตอยู่ของตนเอง ‘รูปแบบของประวัติศาสตร์ขึ้นอยู่กับความสามารถของพวกเขาในการอธิบายกระบวนการที่แท้จริงของการผลิต เริ่มต้นจากผลผลิตทางวัตถุของชีวิตภายในตัวของมันและเข้าใจรูปแบบของการติดต่อที่เชื่อมโยงและสร้างโดยรูปแบบทางการผลิต’¹³ พลังงานนั้นก็คือแรงงานที่ซึ่งต่อมาจะทำให้ตัวตนของมนุษย์ในฐานะของปัจเจกบุคคลเข้ามามีความสัมพันธ์ในพื้นที่ทางสังคมผ่านความสัมพันธ์ทางการผลิตซึ่งต่างฝ่ายต่างอยู่ร่วมกันก็โดยการแลกเปลี่ยนผลผลิตที่มีที่มาจากแรงงานของตนเองและกลายเป็นประวัติศาสตร์ของพัฒนาการโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมการเมืองของมนุษย์

ส่วนประกอบที่สองของพลังทางการผลิตที่ต่อมามาร์กซ์ผนวกเข้ามาในภายหลังก็คือเทคโนโลยี ซึ่งเกิดขึ้นตามมาทีหลังจากรูปแบบการผลิตของมนุษย์ที่เปลี่ยนไป ตัวอย่างเช่น เครื่องปั้นฝ้ายที่ทำจากไม้ซึ่งใช้ในคริวเรือนในยุคแรก ไปสู่เครื่องปั้นฝ้ายที่มีการเสริมความแข็งแรงขึ้นในโรงงานหัตถกรรมและต่อมาก็คือเครื่องจักรที่ใช้ในการปั่นฝ้ายที่เกิดขึ้นในยุคของโรงงานอุตสาหกรรม

อย่างไรก็ตาม มาร์กซ์ให้ความสำคัญที่แรงงานของมนุษย์มากกว่าในฐานะของกิจกรรมที่มนุษย์จะกระทำเพื่อให้ตัวเองมีชีวิตรอดและเป็นตัวเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์และมนุษย์กับสังคม เป็นธรรมชาติของมนุษย์ซึ่งไม่ได้เป็นเพียงที่มาของความร่ำรวยหรือการสะสมความมั่งคั่ง แต่ตัวแรงงานเป็นเนื้อในความเป็นมนุษย์ที่จะตอบสนองต่อเงื่อนไขในการที่ทำให้เราสามารถมีชีวิตอยู่ได้ด้วยตนเอง การเข้าใจว่าแรงงานจะเป็นที่มาของการสะสมความมั่งคั่งจึงเหมือนเป็นการผลักคุณค่าออกจากตัวมนุษย์ที่ถูกทำให้เหมือนกับว่าจะมีประโยชน์ได้ก็ต่อเมื่อนำความร่ำรวยกลับคืนมาได้

¹³ Karl Marx and Friedrich Engels, *The German Ideology*, 58.

เท่านั้น¹⁴ ซึ่งเป็นความเข้าใจที่ผิดเพราะมนุษย์ไม่ได้ใช้แรงงานในการผลิตเพื่ออะไรมากกว่าที่มนุษย์ต้องทำการผลิตก็เพราะการผลิตเป็นวิถีชีวิตของมนุษย์ เป็นวิธีการซึ่งเชื่อมมนุษย์เข้ากับการมีความสัมพันธ์กับโลกและเคลื่อนไหวประวัติศาสตร์ของตนเอง

องค์ประกอบที่สองของโครงสร้างส่วนล่างคือความสัมพันธ์ทางการผลิตที่จะแสดงให้เห็นต่อไปว่าคือส่วนสำคัญที่จะเชื่อมโยงต่อไปในประเด็นเรื่องความไม่เสมอภาคที่แรงงานอันเป็นธรรมชาติพื้นฐานของมนุษย์จะถูกขูดรีดไปอย่างชัดเจนในกระบวนการนี้เอง ความสัมพันธ์ทางการผลิต คือปฏิสัมพันธ์ของสังคมนระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ซึ่งสะท้อนในแง่ของการมีสื่อกลางเพื่อแลกเปลี่ยนที่จะสะท้อนผ่านรูปแบบการจัดโครงสร้างของสังคมหรือลักษณะองค์ประกอบของรัฐจากยุคเริ่มต้นที่ใช้สินค้าแลกเปลี่ยนมาจนถึงยุคทุนนิยมที่แลกเปลี่ยนในรูปแบบของค่าจ้าง

พลังทางการผลิตและความสัมพันธ์ทางการผลิตเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์กันโดยตรงในแง่ของการผลักดันการขับเคลื่อนประวัติศาสตร์ของมนุษย์ซึ่งเป็นรูปแบบของการผลิตที่เป็นวิถีความสัมพันธ์ที่มนุษย์มีต่อโลก มนุษย์ที่อยู่ในฐานะของผู้ผลิตใช้แรงงานของตนในการสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ ซึ่งมีอิทธิพลโดยตรงกับการกำหนดรูปแบบทางการเมือง เริ่มต้นจากความสัมพันธ์ทางการผลิตในยุคแรกเริ่มที่มนุษย์ต่างคนต่างผลิตเพื่อใช้ภายในครอบครัวของตนเอง ผู้ที่อยู่ในชุมชนต่างเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตร่วมกันจึงมีการแบ่งปันซึ่งกันและกันอย่างยุติธรรม แต่เมื่อพลังทางการผลิตมีการพัฒนามากขึ้นเริ่มมีผลผลิตส่วนเกินที่เหลือจากการบริโภค นี่คือจุดเริ่มต้นของความแตกต่างที่เกิดจากการครอบครองกรรมสิทธิ์ส่วนบุคคล การแบ่งแยกแรงงานที่เคยเป็นความสัมพันธ์ที่ต่างฝ่ายต่างสามารถแลกเปลี่ยนได้อย่างเท่าเทียมกันกลายเป็นการเปิดโอกาสให้มีกลุ่มบุคคลบางกลุ่มสะสมความมั่งคั่งและอำนาจจนในที่สุดก็เป็นที่มาของการครอบครองแรงงานที่มาจากทาสและเชลย รูปแบบทางการผลิตดำเนินมาจนถึงสังคมศักดินา แรงงานทาสบางส่วนถูกปลดปล่อยแต่ก็ต้องอยู่ในสถานะที่ต้องพึ่งพาปัจจัยการผลิตจากบุคคลกลุ่มเล็กๆ แม้จะได้ชื่อว่าเป็นเสรีชนแต่คนเหล่านี้ก็ต้องทำงานเพื่อมอบผลผลิตส่วนเกินให้กับเจ้าผู้ครองที่ดิน

อย่างไรก็ตาม การเป็นเสรีชนก็เปิดโอกาสให้มีบุคคลบางกลุ่มที่สามารถสะสมความมั่งคั่งของตนเองขึ้นมาได้ คนเหล่านี้คือนายทุนยุคเริ่มแรกที่ต่อมาความสามารถในการสะสมทุนเปิดโอกาสให้พวกเขาเข้ามามีบทบาททางการเมืองมากขึ้น ระบบเจ้าศักดินาเดิมเริ่มล่มสลายและถูกแทนที่ด้วยการเข้ามาของระบบหัตถกรรมซึ่งในที่สุด มนุษย์ก็เข้าสู่ยุคของโรงงานอุตสาหกรรม ทาสและเสรีชนที่ถูกปลดปล่อยให้เป็นอิสระจากที่ดินแต่ด้วยการที่ไม่มีปัจจัยการผลิตเป็นของตนเอง ในที่สุดพวกเขาก็ต้องเข้าสู่การเป็นตัวเลือกในตลาดแรงงานและต้องทำงานให้กับผู้มีอำนาจถือครองปัจจัยการผลิตที่เปลี่ยน

¹⁴ Karl Marx, "Critique of the Gotha Programme," in *The First International and After : Political Writings Volume 3*, ed. David Fernbach (London: Verso, 2010), 341 - 43.

มาจากเจ้าผู้ครองที่ดินมาเป็นนายทุนเจ้าของโรงงานอุตสาหกรรมและเป็นจุดเริ่มต้นของยุคสมัยที่ มาร์กซวิพากษ์ว่ามันคือการกดขี่ขูดรีดอย่างไม่เป็นธรรมของระบบนายทุน¹⁵

การทำความเข้าใจรูปแบบการผลิตในประวัติศาสตร์ของมนุษย์ทำให้เราเห็นความสัมพันธ์กัน ระหว่างองค์ประกอบของโครงสร้างส่วนล่างทั้งสองส่วน เริ่มต้นด้วยสถานะของแรงงานในวิถีแห่ง ความสัมพันธ์ที่มนุษย์มีต่อโลกจากการผลิตเพื่อให้มีชีวิตรอดเชื่อมโยงไปถึงการมีความสัมพันธ์ทางการ ผลิตในการแลกเปลี่ยนระหว่างกันจากชุมชนขนาดเล็กจนกระทั่งการถูกดึงเข้ามาเป็นหนึ่งในกลไกของ กลุ่มทุนขนาดใหญ่ มนุษย์ยังคงต้องผลิตเพื่อเอาชีวิตรอดเสมอแต่สิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปคือรูปแบบ โครงสร้างภายในที่จะนำไปสู่ประเด็นซึ่งมาร์กซพยายามชี้ให้เห็นว่าเมื่อมาถึงในยุคของทุนนิยม กลไก ของทุนทำให้กระบวนการสร้างมูลค่าในการแลกเปลี่ยนกลายเป็นเงื่อนไขที่นำมาสู่การกดขี่ขูดรีดและ การแสวงหามูลค่าส่วนเกินจากแรงงานผู้ผลิต ทำให้เกิดความไม่เสมอภาคที่พ้องกับการผลิต ถูก แลกเปลี่ยนอย่างไม่เป็นธรรมเมื่อเข้าไปอยู่ในพื้นที่ของความสัมพันธ์ทางการผลิต หรือพูดอย่างง่าย ๆ ก็คือการแลกเปลี่ยนแรงงานได้ไม่เท่ากับค่าจ้างที่ได้รับ ทั้งที่ธรรมชาติของมนุษย์ต่างก็ผลิตเพื่อเอาชีวิตรอดนั้นเท่ากับทุกคนอยู่ในฐานะของการเป็นผู้ผลิตเหมือนกัน มาร์กซวิพากษ์ว่าปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ภายในระบบทุนนิยมเหล่านี้คือการที่วิถีการดำเนินชีวิตตามธรรมชาติมนุษย์ได้ถูกทำลายลงไปเมื่อ มนุษย์ถูกทำให้กลายเป็นสินค้าที่สามารถซื้อขายและเป็นสิ่งที่ใช้แสวงหาผลกำไรจากกระบวนการสร้าง มูลค่า ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์และมนุษย์กับผลผลิตถูกทำให้แปลกแยกออกไปจาก ธรรมชาติดั้งเดิม สิ่งเหล่านี้คือผลที่ตามมาจากกลไกการขูดรีดของระบบทุนดังที่จะกล่าวถึงในหัวข้อ ถัดไป

3.2 การกดขี่ขูดรีดและกระบวนการลดทอนความเป็นมนุษย์

เมื่อมนุษย์ของมาร์กซเป็นสิ่งมีชีวิตที่เริ่มต้นในฐานะของการเป็นผู้ผลิตและมีความสัมพันธ์กับ โลกโดยความสามารถแลกเปลี่ยนผลผลิตของตนเองกับมนุษย์คนอื่น ๆ ด้วยเงื่อนไขที่ต่างฝ่ายต่างนำผล จากการแปลงรูปธรรมชาติของตนเองคือแรงงานออกมาแลกเปลี่ยนกันได้ในพื้นที่กลางที่ผลผลิตของ พวกเขาถูกประเมินค่าจากสถานะของการเป็นผู้ผลิตเหมือนกันอย่างเป็นธรรม กระบวนการกดขี่ขูดรีด ที่เกิดจากความพยายามจะแย่งชิงส่วนต่างจากการรวบเอามูลค่าส่วนเกินจากแรงงานผู้ผลิตเพื่อสะสม เป็นทุนในการผลิตซ้ำจึงเป็นกลไกที่มีปัญหาเพราะมันทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมขึ้นภายใน ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ นั่นหมายความว่าสิ่งที่มาร์กซกำลังแสดงให้เห็นนั้นไม่ได้เป็น เพียงในระดับการถือครองทรัพย์สินแต่มาร์กซกำลังแสดงให้เห็นปัญหาที่กระทำโดยตรงต่อธรรมชาติ

¹⁵ Karl Marx and Friedrich Engels, *Communist Manifesto*, 2 - 16.

ของมนุษย์ผู้ซึ่งถูกทำให้แปลกแยกจากธรรมชาติดั้งเดิมของตนจากการที่แรงงานถูกทำให้กลายเป็นสินค้าซึ่งเป็นการลดทอนบทบาทในการเป็นผู้ผลิตของมนุษย์

กระบวนการกดขี่ขูดรีดและความแปลกแยกเช่นนี้เกิดขึ้นมาได้อย่างไรและทำไมมาร์กซ์จึงมองว่ากระบวนการเหล่านี้ทำให้เกิดความไม่เสมอภาคขึ้นในเงื่อนไขของความเป็นมนุษย์ ในการทำความเข้าใจกระบวนการที่เกิดขึ้น คำอธิบายสำคัญอยู่ที่กระบวนการแลกเปลี่ยนในความสัมพันธ์ทางการผลิต ในส่วนที่หนึ่งของบท ผู้วิจัยได้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างส่วนล่างทั้งสองส่วนคือพลังทางการผลิตและความสัมพันธ์ทางการผลิตที่เป็นรูปแบบการดำเนินกิจกรรมของมนุษย์ ประเด็นสำคัญอยู่ที่การที่มนุษย์เริ่มต้นความสัมพันธ์ในสังคมด้วยการใช้แรงงานของตนเองเข้ามาแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน

ในงานเขียนชื่อ *Capital Vol.1* มาร์กซ์เริ่มต้นด้วยการอธิบายลักษณะของสินค้า เขากล่าวว่าสินค้าชิ้นหนึ่งจะประกอบด้วยมูลค่า 2 แบบ คือ มูลค่าการใช้สอยและมูลค่าในการแลกเปลี่ยน* ซึ่งเมื่อสินค้าเหล่านั้นเข้าไปอยู่ภายในพื้นที่ความสัมพันธ์ของสังคมก็จะเกิดเป็นวิถีของการหมุนเวียนสินค้า ในยุคเริ่มต้น ผู้ผลิตแต่ละรายต่างก็จะนำผลผลิตของตนมาแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน ก่อให้เกิดเป็นลักษณะการหมุนเวียนของสินค้าอย่างง่าย ๆ กล่าวคือ $C \text{ ----- } M \text{ ----- } C^{**}$ ที่ผู้ผลิตแต่ละรายจะขายเพื่อแลกเปลี่ยนผลผลิตที่ตัวเองต้องการกลับมาโดยจะมีเงินตราเป็นตัวสื่อกลางเพื่อใช้ในการสะสมความสามารถในการซื้อผลผลิตประเภทอื่นๆ

คำถามที่น่าสนใจคือทำไมมนุษย์แต่ละคนจึงสามารถนำผลผลิตของตนเข้ามาแลกเปลี่ยนด้วยกันได้ ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างการพิจารณาผลผลิต 2 ชิ้น คือ เสื้อผ้าฝ้ายและรองเท้าหนัง จะเห็นว่าวัตถุ 2 ชิ้นนี้มีความแตกต่างกัน คือ 1) ฝ้ายและหนัง 2) เสื้อผ้าและรองเท้า สมมติให้รองเท้าหนังคู่แลกมาได้ด้วยเสื้อผ้าฝ้ายสิบตัว อะไรคือสิ่งที่ทำให้สิ่งของที่มีมูลค่าในการใช้ต่างกันสองชนิดเข้าสามารถแลกเปลี่ยนกันได้ คำตอบก็คือปริมาณแรงงานที่บรรจุอยู่ภายใน รองเท้าหนังที่มีกระบวนการผลิตที่ซับซ้อนจึงสามารถแลกเสื้อผ้าได้ในปริมาณที่มากกว่าจากการประเมินมูลค่าการใช้แรงงานที่

* มูลค่าในการใช้ (use - value) เกิดขึ้นจากคุณสมบัติของสินค้าประเภทนั้นๆ ที่มนุษย์นำมาใช้ประโยชน์หรือใช้ในการตอบสนองความต้องการด้านต่างๆ ส่วนมูลค่าในการแลกเปลี่ยน (exchange-value) เป็นมูลค่าที่เกิดขึ้นจากการนำสิ่งที่มีมูลค่าในการใช้ประเภทหนึ่งมาแลกเปลี่ยนกับสิ่งที่มีมูลค่าในการใช้อีกประเภทหนึ่งที่จะกำหนดตามมูลค่าของการตกลงกันภายในสังคม **ดูใน** สุภาศิริมานนท์. *คำบรรยายแคปิตลลิสม์ บทวิเคราะห์ระบบสังคมเศรษฐกิจ*. พิมพ์ครั้งที่ 4. (กรุงเทพฯ : ศยาม), 2536.

** C = commodity, M = money

บรรจุอยู่ภายในสิ่งของประเภทนั้น การที่ของสองสิ่งซึ่งมีความต่างกันแต่สามารถนำมาแลกเปลี่ยนกัน ได้จากการประเมินมูลค่าที่แฝงอยู่เช่นนี้คือสิ่งที่แสดงให้เห็นว่า การที่มนุษย์แต่ละคนสามารถนำ ผลผลิตที่ได้มาจากแรงงานของตนเองมาแลกเปลี่ยนบนฐานที่ประเมินจากการใช้แรงงาน นั้นมาจากการที่ความสัมพันธ์นี้ถูกกำกับอยู่บนฐานของความเท่าเทียมกัน

ความสามารถในการแลกเปลี่ยนที่เกิดขึ้นภายในความสัมพันธ์ทางการผลิตเช่นนี้จึงเป็นการ แสดงออกถึงการวางคุณค่าของแรงงานที่เกิดขึ้นอย่างเสมอภาคในฐานะที่แต่ละคนต่างก็เป็นผู้ผลิตที่ เข้ามามีความสัมพันธ์ในสังคมจากการแลกเปลี่ยนแรงงานของตนเองกับมนุษย์คนอื่นได้อย่างเท่ากัน

อย่างไรก็ตาม สิ่งที่มีมาร์กซ์พยายามชี้ให้เห็นก็คือ จากความสัมพันธ์ทางการผลิตโดยการ แลกเปลี่ยนที่เท่ากัน รูปแบบความสัมพันธ์นี้กลับมีปัญหาเมื่อเข้ามาในยุคสมัยของระบบทุนนิยม จาก การแลกเปลี่ยนระหว่างสินค้าต่อสินค้าที่ต่อมาพัฒนามาเป็นการแลกเปลี่ยนผ่านการใช้เงินเป็น สื่อกลาง รูปแบบการแลกเปลี่ยนของระบบทุนจะเป็นไปในลักษณะของการซื้อเพื่อขาย จุดเริ่มต้นและ จุดสิ้นสุดของการหมุนเวียนจะกลายเป็นเงินตรา ส่วนสื่อกลางจะกลายเป็นสินค้าที่ใช้ในการหมุนเวียน กลายเป็นลักษณะการหมุนเวียนสินค้าแบบใหม่ กล่าวคือ $M \text{ ---- } C \text{ ---- } M$ ซึ่งเป็นระบบที่นายทุน จะซื้อเพื่อขายและทำให้สินค้าเข้าไปในกระบวนการหมุนเวียนที่จะทำให้ได้เงินตรากลับคืนมา แต่ถึง จะเป็นเช่นนั้น มาร์กซ์ชี้ให้เห็นต่อไปว่า การขายเพื่อให้ได้เงินตรากลับคืนมาเท่าเดิมและเป็นสิ่งที่ไม่ มีประโยชน์สำหรับนายทุนเพราะมันก็จะไม่แตกต่างกับการหมุนเวียนสินค้าแบบเดิม แต่ระบบทุนกลับ สามารถใช้ประโยชน์จากการหมุนเวียนสินค้านี้ในการสะสมความมั่งคั่งให้เกิดขึ้นกับชนชั้น ของตัวเองได้ คำถามคือ นายทุนทำอะไร

ใจความสำคัญที่จะชี้ไปถึงหัวใจของกรวิพากษ์ปัญหาที่เกิดขึ้นในความสัมพันธ์ทางการผลิต ของมาร์กซ์เริ่มปรากฏชัดขึ้น เมื่อการหมุนเวียนด้วยรูปแบบ $M \text{ ---- } C \text{ ---- } M$ จะไม่สามารถทำให้เกิด ความพิเศษอะไรขึ้นมาได้ หากสิ่งที่เป็นตัวกลางของระบบการหมุนเวียนนั้นจะไม่ใช้สินค้าที่เรียกว่า พลังแรงงานซึ่งเป็นสินค้าที่เกิดจากการที่แรงงานขายพลังความสามารถทางการผลิตของตนเองใน ตลาดทุน สินค้าพลังแรงงานมีความพิเศษต่างจากสินค้าประเภทอื่นๆในการที่สามารถสร้างมูลค่าใหม่ ของตนเองขึ้นมาได้ ซึ่งมูลค่าส่วนต่างที่เกิดขึ้นใหม่นี้เป็นสิ่งที่มาร์กซ์เรียกว่าเป็นมูลค่าส่วนเกิน ซึ่ง นายทุนได้ใช้ประโยชน์ในการนำไปขยายทุนดั้งเดิมของตนเองให้มีมูลค่าที่มากขึ้น กลายเป็นระบบ หมุนเวียนของทุนรูปแบบใหม่ คือ $M \text{ ---- } C \text{ ---- } M'$

M' เกิดขึ้นจาก $M + \Delta M$ ซึ่ง ΔM ในที่นี้เกิดจาก M หรือก็คือปริมาณเงินตราซึ่งในที่นี้ได้เปลี่ยนเป็นทุนที่จ่ายไปล่วงหน้าบวกกับ ΔM ที่เกิดขึ้นมาใหม่ หรือก็คือมูลค่าส่วนเกินที่มาร์กซ์มองว่าเป็นลักษณะพิเศษของทุนที่เป็นมูลค่าซึ่งสามารถสร้างมูลค่าส่วนเกินให้เกิดขึ้นกับนายทุน¹⁶

กระบวนการที่นายทุนสามารถเก็บเกี่ยวผลประโยชน์ส่วนต่างที่เกิดจากการประเมินมูลค่าของแรงงานไปเช่นนี้ คือสิ่งที่มาร์กซ์วิพากษ์ว่ามันเป็นวิธีแห่งการกดขี่ขูดรีดที่เกิดขึ้นอย่างไม่เป็นธรรมภายในความสัมพันธ์ทางการผลิตของระบบทุนนิยม ผู้วิจัยขอให้พิจารณาข้อควรระวังในการทำความเข้าใจประการหนึ่งว่า ถึงแม้ว่ามาร์กซ์จะอธิบายว่าสินค้าพลังแรงงานเป็นสินค้าชนิดพิเศษที่สามารถสร้างมูลค่าที่มากกว่ามูลค่าของตนเองได้ แต่มาร์กซ์ก็ใช้คำอธิบายนี้เพื่อแสดงให้เห็นเท่านั้นว่ามูลค่าที่เกิดขึ้นนี้เป็นเพียงส่วนต่างที่ถูกขูดรีดไปอย่างไม่เป็นธรรมแต่ไม่ใช่ธรรมชาติของสินค้าประเภทนี้ที่จะสร้างส่วนเกินออกมาเพื่อให้นายทุนเก็บเกี่ยวผลประโยชน์ไปใช้เพื่อขับเคลื่อนกลไกภายในระบบทุนนี้เป็นความเข้าใจที่ผู้วิจัยมองว่าเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เราสามารถแยกมูลค่าส่วนเกินออกจากผลกำไรภายใต้คำอธิบายของระบบทุน

กระบวนการกดขี่ขูดรีดและมูลค่าส่วนเกินที่เกิดขึ้นภายใต้วิธีการผลิตในระบบทุนนิยมเช่นนี้ นำไปสู่สิ่งที่มาร์กซ์ชี้ให้เห็นว่านี่คือความไม่เสมอภาคที่เกิดขึ้นโดยเชื่อมโยงกับกระบวนการแลกเปลี่ยนที่ไม่เท่ากันในการกำหนดมูลค่าของพลังแรงงานซึ่งจะเห็นว่ามนุษย์ไม่สามารถแลกเปลี่ยนแรงงานของตัวเองได้เท่ากับมูลค่าที่สูญเสียไป ซึ่งมาร์กซ์แสดงให้เห็นมูลค่ากำกับของพลังแรงงานนี้ไว้ กล่าวคือ

‘มูลค่าของพลังแรงงานได้ถูกกำหนดเช่นเดียวกับสินค้าประเภทอื่นๆจากเวลาแรงงานจำเป็นสำหรับการการผลิตและในการผลิตซ้ำของสิ่งเฉพาะนั้นๆ จนกระทั่งที่มันมีมูลค่าไม่ได้แสดงอะไรมากไปกว่าปริมาณค่าเฉลี่ยแรงงานทางสังคมที่บรรจุอยู่ภายใน พลังแรงงานปรากฏตัวออกมาในฐานะของความสามารถหรือพลังในการมีชีวิตอยู่ของปัจเจกบุคคล ผลผลิตอย่างแรกของการดำรงอยู่ของพวกเขา ผลผลิตของพลังแรงงานมีอยู่ในการผลิตซ้ำของพวกเขาเองหรือในวิถีการดำเนินชีวิตของพวกเขา ในการมีชีวิตอยู่พวกเขาต้องการปัจจัยในการดำรงชีวิต ดังนั้นเวลาแรงงานที่จำเป็นสำหรับการผลิตของพลังแรงงานจะแปลงรูปตัวมันเองตามความจำเป็นของปัจจัยการดำรงชีวิตเหล่านั้น ในอีกนัยหนึ่ง มูลค่าของพลังแรงงานคือมูลค่าของปัจจัยที่จำเป็นในการดำรงชีวิตของตัวแรงงาน อย่างไรก็ตามพลังแรงงานจะเป็นจริงก็ต่อเมื่อมันแสดงออกมาโดยมันได้ก่อรูปตัวเองในการกระทำผ่านการทำงานด้วยกล้ามเนื้อ เส้นประสาท พลังสมองที่สูญเสียไปและเรียกร้องการชดเชยกลับขึ้นมาใหม่ การใช้ที่มากขึ้นก็ต้องการการกลับมาที่มากขึ้น ถ้าผู้เป็นเจ้าของพลังแรงงานทำงานในหนึ่งวัน พรุ่งนี้เขาก็ต้อง

¹⁶ Karl Marx, *Capital : A Critical Analysis of Capitalist Production Volume 1*, trans. Samuel Moore and Edward Aveling (Moscow: Progress Publishers), 145 - 53.

กระทำซ้ำในกระบวนการเดิมในเงื่อนไขของสุขภาพและกำลังความสามารถอย่างเดิม ปัจจัยการดำรงชีวิตของพวกเขาต้องมีประสิทธิภาพที่จะรักษาสภาวะปกติของการใช้แรงงานของแต่ละคน ความต้องการทางธรรมชาติ เช่น อาหาร เสื้อผ้า เชื้อเพลิงและที่อยู่อาศัยแตกต่างกันไปตามสภาพภูมิอากาศและเงื่อนไขในการดำรงชีวิตของประเทศนั้นๆ ในอีกด้านหนึ่งจำนวนของสิ่งที่พวกเขาเรียกว่าจำเป็นที่จะสนองต่อความต้องการซึ่งเป็นผลผลิตทางประวัติศาสตร์ขึ้นอยู่กับระดับความเจริญของแต่ละประเทศ ลักษณะเฉพาะภายใต้เงื่อนไขและผลที่ตามมาของธรรมเนียมและระดับการปฏิบัติซึ่งแรงงานเสรีถูกก่อรูปขึ้นมา ในทางที่ต่างไปจากสินค้าอื่นนำไปสู่มูลค่าของพลังแรงงานที่รวมไปถึงปัจจัยทางประวัติศาสตร์และจริยธรรม ค่าเฉลี่ยของปริมาณปัจจัยการดำรงชีวิตที่จำเป็นจะเป็นไปตามลักษณะของในแต่ละประเทศ แต่ละยุคสมัย¹⁷

จากข้อความที่ยกมาจะเห็นว่ามาร์กซ์ได้กล่าวถึงมูลค่าของพลังแรงงานว่าเป็นมูลค่าที่จะถูกกำหนดจากเวลาแรงงานจำเป็นซึ่งใช้ในการผลิตและเนื่องจากพลังแรงงานเป็นความสามารถของมนุษย์ที่มีเงื่อนไขจำเป็นในการจะต้องทำให้มีชีวิตอยู่ต่อไปได้ มูลค่าของกำลังแรงงานจึงถูกกำหนดจากความจำเป็นในการมีปัจจัยการดำรงชีวิตที่แน่นอนหรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งคือเป็นมูลค่าของปัจจัยการดำรงชีวิตที่ทำให้แรงงานนั้นๆสามารถดำรงชีวิตต่อไปได้ รวมไปถึงการชดเชยการเสื่อมสภาพไม่ว่าจะเป็นทางร่างกาย ทางสมองเท่าที่แรงงานได้สูญเสียไปในวิถีแห่งการผลิตซึ่งจะถูกคิดมูลค่าเข้าไปในการประเมินมูลค่าของพลังแรงงานเพื่อให้แรงงานนั้นๆสามารถทำงานได้ในวันต่อไป อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าพลังแรงงานจะถูกคิดตามค่าเฉลี่ยในฐานะของการเป็นแรงงานมวลรวมในสังคม แต่ค่าเฉลี่ยนั้นก็จะมีอัตราที่แตกต่างออกไปตามบริบทของสังคมที่แรงงานนั้นๆใช้ชีวิตอยู่ ตัวอย่างเช่นความต้องการเสื้อผ้าของคนที่อยู่ในเมืองที่มีอากาศหนาวย่อมต้องมีมากกว่าความต้องการของคนที่อยู่ในเมืองที่มีอากาศร้อน อีกทั้งยังต้องถูกประเมินด้วยเงื่อนไขทางวัฒนธรรมของสังคมที่แรงงานนั้นๆมีชีวิตอยู่อีกด้วย

ความน่าสนใจอยู่ที่เมื่อเรายอมรับว่าแรงงานจะขายพลังแรงงานของเขาในสถานะของสินค้ามูลค่าที่แรงงานได้รับจึงควรเทียบเท่ากับมูลค่าที่แรงงานเหล่านี้สามารถผลิตขึ้นมาได้ตามกฎพื้นฐานในการแลกเปลี่ยนสินค้า แต่ภายในสังคมทุนนิยม มาร์กซ์กลับแสดงให้เห็นว่านายทุนไม่ได้เสนอมูลค่าของพลังแรงงานตามสิ่งที่พวกเขาควรได้รับแต่กลับใช้ประโยชน์จากลักษณะพิเศษของสินค้าพลังแรงงานที่สามารถสร้างมูลค่าใหม่ให้เกิดขึ้นในการช่วงชิงเอามูลค่าที่เกิดขึ้นนอกเหนือจากมูลค่าของแรงงานจำเป็นเพื่อขยายความสามารถในการสะสมทุนของตนเอง นี่คือการกำเนิดของสิ่งที่มาร์กซ์เรียกว่าเป็นมูลค่าส่วนเกินที่ในยุคของทุนนิยม บุคคลซึ่งปราศจากปัจจัยการผลิตได้นำสิ่งที่เหลืออยู่คือ

¹⁷ Ibid, 167 - 168.

ความสามารถในการผลิตของตนออกขายเป็นสินค้าในตลาดแรงงานและด้วยลักษณะพิเศษของพลังแรงงานที่สามารถสร้างมูลค่าใหม่ให้เกิดขึ้น บรรดานายทุนต่างใช้คุณสมบัติพิเศษนี้ในการขยายการสะสมทุนของตนจากมูลค่าส่วนเกินที่พลังแรงงานได้นำมา

มูลค่าส่วนเกินที่มาร์กซ์กล่าวถึงนี่คืออะไร ในการทำความเข้าใจ ผู้วิจัยขอให้ลองกลับไปดูที่ตอนต้นของบทที่เราเริ่มต้นด้วยการพูดถึงลักษณะพื้นฐานในการแลกเปลี่ยนสินค้าที่จะเห็นว่าการที่สินค้าแต่ละประเภทมีมูลค่าก็เพราะการประเมินจากปริมาณแรงงานที่แฝงอยู่ในตัวสินค้าประเภทนั้นๆ การซื้อขายพลังแรงงานในฐานะของสินค้าในระบบทุนนิยมก็มีมูลค่าที่ถูกประเมินจากความสามารถในการแสวงหาปัจจัยการผลิตที่ทำให้แรงงานสามารถดำรงชีวิตต่อไปได้เช่นกัน นั่นเท่ากับว่าแรงงานที่ขายพลังแรงงานของเขาได้ตกลงซื้อขายกับนายทุนด้วยมูลค่าที่เท่ากับความจำเป็นในการผลิตที่ทำให้เขาสามารถมีชีวิตอยู่ต่อไปได้

ปัญหาเกิดขึ้นเมื่อนายทุนซื้อกรรมสิทธิ์ในตัวแรงงานนั้นไป แทนที่นายทุนจะใช้สินค้าพลังแรงงานของตนในการทำการผลิตเทียบเท่ากับมูลค่าที่เขาซื้อมาจากตลาดแรงงาน นายทุนกลับใช้พลังแรงงานเกินกว่ามูลค่าที่ตนเองซื้อมา ลองยกตัวอย่างง่ายๆว่า สมมติให้แรงงานถูกประเมินมูลค่าจากฐานของเวลาแรงงานจำเป็นทางสังคมว่าเขาสามารถมีชีวิตอยู่ได้จากการขายพลังแรงงานของตนเองเพื่อทำการผลิตเป็นเวลา 6 ชั่วโมงต่อวัน นั่นหมายความว่ามูลค่าที่นายทุนซื้อสินค้าจากตัวแรงงานจะมีมูลค่าเท่ากับ 6 ชั่วโมงแต่สิ่งที่เกิดขึ้น คือ นายทุนกลับใช้ให้แรงงานทำงานเป็นเวลา 12 ชั่วโมง นั่นเท่ากับว่าเมื่อหักจากมูลค่าที่นายทุนได้ซื้อสินค้าพลังแรงงานเท่ากับมูลค่าของการผลิตเป็นเวลา 6 ชั่วโมงแล้ว เวลาในส่วนที่เหลืออีก 6 ชั่วโมงเป็นมูลค่าส่วนเกินที่นายทุนได้มาโดยไม่ต้องเสียอะไรในการแลกเปลี่ยนสำหรับมูลค่าของสิ่งนั้นๆ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือเป็นเวลาแรงงานส่วนเกินนอกเหนือจากเวลาแรงงานจำเป็นทางสังคมที่แรงงานจะสร้างส่วนเกินให้เกิดขึ้นแก่นายทุน

มูลค่าส่วนเกินเกิดขึ้นโดยการใช้วิธีการสำคัญ 2 วิธี วิธีแรกนายทุนจะได้มูลค่าส่วนเกินจากการขยายเวลาแรงงาน กล่าวคือ ในกระบวนการของแรงงาน มาร์กซ์ได้แสดงให้เห็นแล้วว่าภายในช่วงการผลิตนั้นจะถูกแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกคือเวลาแรงงานจำเป็นและส่วนที่สองคือเวลาแรงงานส่วนเกิน การจะทำให้ตนเองได้รับมูลค่าส่วนเกินมากขึ้น นายทุนจะใช้วิธีขยายเวลาการทำงานให้ยาวนานมากขึ้น เช่น จากเดิมแรงงานต้องทำงานเป็นเวลา 12 ชั่วโมงก็ขยายเวลาการทำงานขึ้นเป็น 14 ชั่วโมง เมื่อเป็นเช่นนี้เวลาแรงงานจำเป็นยังเท่ากับ 6 ชั่วโมงเหมือนเดิมแต่นายทุนจะได้เวลาแรงงานส่วนเกินมากขึ้นจาก 6 ชั่วโมงเป็น 8 ชั่วโมง

อีกหนึ่งวิธีในการขยายเวลาแรงงานส่วนเกินก็คือ การเร่งกระบวนการทำงานให้เร่งขึ้นซึ่งการพัฒนาเทคโนโลยีสมัยใหม่จะเข้ามามีบทบาทเป็นอย่างมากในวิธีการเช่นนี้ กล่าวคือ จากเดิมในเวลา 12 ชั่วโมงสมมติให้แรงงานสามารถผลิตสินค้าได้ 10 ชิ้น การนำเครื่องจักรสมัยใหม่เข้ามาอาจทำให้แทนที่ในเวลา 12 ชั่วโมงแรงงานจะผลิตสินค้าได้ 10 ชิ้นก็อาจเพิ่มเป็น 15 ชิ้น จะเห็นว่าต่อให้ได้

ผลผลิตมากขึ้นแต่เวลาแรงงานจำเป็นของแรงงานก็ยังคงเป็น 6 ชั่วโมงเช่นเดิม สิ่งที่ได้เพิ่มขึ้นจึงเป็นเพียงผลประโยชน์ให้นายทุนได้เก็บเกี่ยวโดยไม่ได้มีประโยชน์ใดๆต่อผู้ทำการผลิตเช่นแรงงาน มูลค่าส่วนเกินที่เกิดขึ้นจากการขยายเวลาแรงงานส่วนเกินเช่นนี้เป็นสิ่งที่มาร์กซ์เรียกว่าเป็น มูลค่าส่วนเกินสัมบูรณ์

วิธีการขูดรีดมูลค่าส่วนเกินวิธีที่สองก็คือ การลดเวลาแรงงานจำเป็นให้สั้นลงและขยายเวลาแรงงานส่วนเกินให้เพิ่มมากขึ้น วิธีการเช่นนี้จะเห็นว่าใกล้เคียงกับรูปแบบแรกแต่สิ่งที่แตกต่างกันออกไปก็คือ จะมีการลดมูลค่าของปัจจัยการดำรงชีวิตของแรงงานลงโดยสามารถทำได้จากการขยายกำลังการผลิตให้เพิ่มมากขึ้น เมื่อปริมาณแรงงานที่ถูกว่าจ้างมีมากขึ้นกว่าเดิม อัตราการผลิตก็จะเพิ่มมากขึ้นไปด้วยเมื่อเป็นเช่นนี้ราคาของสินค้าที่แรงงานใช้ในการดำรงชีวิตก็จะถูกลงแต่เวลาการทำงานก็ยังเป็น 12 ชั่วโมงเหมือนเดิม แต่จะเป็น 12 ชั่วโมงที่อัตราส่วนระหว่างเวลาแรงงานจำเป็นและเวลาแรงงานส่วนเกินเปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ จากเวลาแรงงานจำเป็นเดิม 6 ชั่วโมง ปัจจัยการดำรงชีวิตที่ถูกกดอาจทำให้เวลาแรงงานจำเป็นเหลือเพียง 4 ชั่วโมงแต่เวลาแรงงานส่วนเกินกลับเพิ่มจาก 6 ชั่วโมงเป็น 8 ชั่วโมง เพราะไม่ว่าอย่างไรในเวลา 1 วันแรงงานก็ต้องทำงานให้นายทุนเป็นเวลา 12 ชั่วโมงอยู่ดี มูลค่าส่วนเกินที่ได้มาจากวิธีการเช่นนี้เป็นสิ่งที่มาร์กซ์เรียกว่าเป็น มูลค่าส่วนเกินสัมพัทธ์¹⁸

อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตว่านายทุนไม่ได้ซื้อผลผลิตที่เกิดขึ้นจากแรงงานแต่เขาซื้อพลังแรงงานในการทำให้เกิดผลผลิตแล้วกำหนดเวลาทำงานให้มากกว่ามูลค่าที่ตัวเองได้จ่ายไป ดังนั้นเมื่อหักค่าใช้จ่ายจากมูลค่าที่แท้จริงที่ต้องจ่ายไปในการซื้อพลังแรงงานแล้ว นายทุนยังได้รับมูลค่าส่วนต่างที่เกิดขึ้นจากเวลาส่วนเกินที่พลังแรงงานสร้างมูลค่าขึ้นและรวบรวมเอาสิ่งเหล่านั้นมาเป็นของตนเพื่อเป็นฐานในการขยายการสะสมทุนต่อไป มูลค่าที่พลังแรงงานได้สร้างขึ้น ด้านหนึ่งจึงเป็นสิ่งที่ใช้แลกเปลี่ยนกับมูลค่าที่มอบให้เป็นการสมสิทธิ์แก่นายทุนไปในฐานะของสินค้า แต่ในอีกด้านหนึ่งก็คือการต้องถูกขูดรีดมูลค่าที่ถูกสร้างขึ้นใหม่ซึ่งอยู่นอกเหนือจากมูลค่าที่นายทุนได้ซื้อไป¹⁹

กระบวนการกดขี่ขูดรีดที่เกิดขึ้นอย่างซ้ำซ้อนเหล่านี้คือชี้ให้เห็นว่านี่คือปัญหาความไม่เสมอภาคที่เกิดขึ้นโดยตรงในความสัมพันธ์ทางการผลิตในแง่ที่มูลค่าของแรงงานของมนุษย์ไม่ได้แลกเปลี่ยนกลับมาอย่างเท่าเทียม ซึ่งในที่นี้ปัญหาที่เป็นรูปธรรมมากที่สุดก็คือค่าจ้างที่แรงงานไม่ได้รับการแลกเปลี่ยนกลับมาเทียบเท่ากับมูลค่าที่เขาได้เสนอขายกับนายทุน นั่นเท่ากับโครงสร้างพื้นฐานในการ

¹⁸ สุภา ศิริमानนท์. *คำบรรยายแคปิตลลิสม์ บทวิเคราะห์ระบบสังคมนิยมเศรษฐกิจ*. พิมพ์ครั้งที่ 4. (กรุงเทพฯ : ศยาม), 138 -151.

¹⁹ ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. *ลัทธิเศรษฐกิจการเมือง*. พิมพ์ครั้งที่ 9. (กรุงเทพฯ:จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), 168 -175.

แลกเปลี่ยนระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ที่ถูกกำหนดไว้จากการแลกเปลี่ยนแรงงานของตัวเองในพื้นที่ ส่วนกลางของสังคมไม่ได้อยู่บนฐานของการให้ค่าการแลกเปลี่ยนที่เท่ากันอีกต่อไป

อีกหนึ่งปัญหาที่ตามมาจากระบบการกดขี่ขูดรีดของระบบทุนนิยม ก็คือ การที่ผลผลิตที่ได้ ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของนายทุนโดยสิ้นเชิงและเป็นที่มาของปัญหาเรื่องความแปลกแยก โดยนัยยะที่สำคัญคือมนุษย์ไม่สามารถตระหนักถึงความสัมพันธ์ที่มีต่อผลผลิตของตนเอง เมื่อสินค้าไม่ได้เป็นของผู้ผลิต ผู้ผลิตเองก็ไม่สามารถตระหนักได้ว่าตนเองเป็นผู้สร้างสินค้านั้น ในขณะที่ผู้ถือกรรมสิทธิ์ในการครอบครองคือบุคคลอื่น นี่คือความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นเมื่อ 1) ผู้ผลิตไม่สามารถอ้างสิทธิ์ในการสร้าง 2) ผู้สร้างไม่ได้เป็นเจ้าของผลผลิตของตนเอง และ 3) ผู้เป็นเจ้าของเป็นบุคคลอื่นที่ไม่ใช่ผู้ทำการผลิต สิ่งเหล่านี้คือสิ่งที่มาร์กซ์ชี้ให้เห็นถึงความแปลกแยกที่เกิดขึ้นภายในสังคมทุนนิยมที่ 'วัตถุของแรงงาน เป็นปรปักษ์กับกระบวนการแรงงานเสมือนกับบางสิ่งที่แปลกแยกออกไป เป็นตัวตนและเป็นอิสระจากผู้ผลิตของตัวเอง'²⁰

ปรากฏการณ์เหล่านี้ถูกเชื่อมโยงไปสู่คำอธิบายของมาร์กซ์ที่วิพากษ์สังคมทุนนิยมโดยตรง โดยเฉพาะการปรากฏออกมาของความไม่เสมอภาคที่เกิดขึ้นในความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ ซึ่งไม่เพียงแต่จะทำลายรูปแบบการแลกเปลี่ยนที่วางอยู่บนฐานของแรงงานที่แลกเปลี่ยนได้จากมูลค่าที่เท่ากัน กระบวนการของระบบทุนยังแสดงออกในการลดทอนคุณค่าของความเป็นมนุษย์ เมื่อการกดขี่ขูดรีดที่เกิดขึ้นปะทะเข้ากับวิถีการดำเนินชีวิตที่มนุษย์กระทำต่อโลกโดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ 3 ส่วน คือ 1) ความไม่เท่าเทียมกันในความสัมพันธ์ของการแลกเปลี่ยน เมื่อมนุษย์ที่ขายแรงงานของตนเป็นสินค้ายังได้ผลตอบแทนไม่เท่ากับปริมาณแรงงานที่ตนได้สูญเสียไปจากการขูดรีดมูลค่าส่วนเกินของนายทุน 2) ความแปลกแยกที่เกิดขึ้นภายในความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับผลผลิต เมื่อแม้กระทั่งผู้ผลิตเองก็ยังคงถูกกระทำให้เป็นสินค้าและไม่มีอำนาจตระหนักถึงสิ่งที่ตนผลิตออกมาได้ และ 3) ความไม่เสมอภาคที่เกิดขึ้นภายในความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ เป็นผลรวมของการกระทำทั้งหมดที่ความสัมพันธ์ในการแลกเปลี่ยนไม่ได้เป็นการกระทำระหว่างมนุษย์และมนุษย์ที่เท่ากันอีกต่อไป

สิ่งที่เกิดขึ้นใน 1) เห็นได้อย่างชัดเจนในกระบวนการขูดรีดเพื่อหามูลค่าส่วนเกิน มนุษย์ถูกขูดรีดอย่างซ้ำซ้อนภายใต้หน้ากากแห่งความเป็นเสรีของระบบทุนนิยม สมมติให้แรงงานชายพลังแรงงานของตนเองในตลาดแรงงานเป็นมูลค่า 100 บาทต่อเวลาแรงงานจำเป็น 6 ชั่วโมง การขูดรีดขั้นแรกของพวกเขาทุนก็คือ การบังคับให้แรงงานต้องทำงานเพิ่มเติมโดยไม่ได้รับมูลค่าตอบแทนเท่ากับพลังแรงงานที่ตนทำการผลิตนอกเสียจากค่าตอบแทนจากเวลาแรงงาน 6 ชั่วโมงแรก สมมติให้การทำงาน 12 ชั่วโมงสร้างมูลค่าให้กับนายทุนได้ 300 บาท เมื่อหักจากเงินที่จ่ายให้กับแรงงานแล้วอีก 200 บาทเป็นมูลค่าที่นายทุนได้เพิ่มเติมขึ้นมาโดยไม่ต้องเสียอะไร

²⁰ Leszek Kolakowski, *Main Current of Marxism. Vol.1 : The founders*, 138.

การชดเชยครั้งที่สองเกิดขึ้นในมูลค่าของผลผลิต สมมติให้แรงงานทำการผลิตสินค้าชิ้นหนึ่งมีมูลค่า 1,000 บาท ต้นทุนของสินค้าชิ้นนี้คือ 500 บาทซึ่งเกิดจากการเคลื่อนย้ายมูลค่าของทุนคงที่ 300 บาทและทุนเปลี่ยนแปลงได้คือพลังแรงงานอีก 200 บาท เราได้พูดถึงตั้งแต่ในช่วงที่ทำการวิเคราะห์วิถีการหมุนเวียนของทุนแล้วว่า นายทุนจะลงทุนกับสินค้าที่ทำให้ทุนตัวที่สองสามารถขยายตัวได้มากขึ้น นั่นคือ M' จะเท่ากับ $M + \Delta M$ นั่นหมายความว่ากับสินค้าที่นายทุนขายไปซึ่งในที่นี้สมมติให้มีมูลค่าขยายขึ้นไปอีกเป็นจำนวน 500 บาท แรงงานที่ทำการผลิตจะต้องทำการผลิตอีกเป็นเวลา 5 วันถึงจะสามารถซื้อสินค้าที่เขาได้ทำการผลิตขึ้นมาได้ นี่คือการชดเชยครั้งที่สอง

เมื่อมาถึงตรงจุดนี้จะทำให้เราเห็นว่าภายใต้หน้าฉากของการแลกเปลี่ยนที่ดูสมเหตุสมผลของทุนนิยม ความจริงแล้วได้เติบโตมาจากการกดขี่ชดเชยมูลค่าส่วนเกินของแรงงานที่ทำให้คนกลุ่มหนึ่งมีอำนาจในการครอบครองปัจจัยการผลิตจากทุนที่มีมากกว่า ในขณะที่คนอีกกลุ่มหนึ่งถูกผลักดันออกไปอยู่ในพื้นที่ที่มีแต่เพียงพลังการผลิตของพวกเขาเท่านั้นที่จะทำให้พวกเขาสามารถมีชีวิตอยู่ต่อไปได้ แต่ถึงจะเป็นเช่นนั้นแม้กระทั่งสินค้าเพียงอย่างเดียวที่พวกเขามี คือ แรงงาน ก็ยังไม่ได้ค่าตอบแทนคืนมาเท่ากับที่พวกเขาจ่ายไป

สำหรับในประเด็นที่ 2) ประเด็นนี้มีความสัมพันธ์โดยตรงกับแนวคิดเรื่องการแบ่งแยกแรงงาน ผู้วิจัยได้กล่าวถึงตั้งแต่ตอนต้นแล้วว่ามาร์กซ์มองว่าทุกคนมีความสามารถที่แตกต่างกันแต่ผลผลิตที่มาจากความแตกต่างเหล่านั้นก็สามารถนำมาแลกเปลี่ยนกันได้อย่างเป็นธรรมในพื้นที่เดียวกัน ความน่าสนใจอยู่ที่เมื่อวิถีของการผลิตเริ่มเปลี่ยน การแบ่งแยกแรงงานที่เดิมคือสัญลักษณ์ของการแลกเปลี่ยนอย่างเท่ากันกลับเริ่มกลายเป็นที่มาของการสะสมความมั่งคั่งและไปสิ้นสุดหน้าที่ในยุคของทุนนิยมที่แบ่งแยกผู้คนออกจากผลผลิตของตนอย่างสิ้นเชิง คนงานจะถูกแบ่งออกไปผลิตในสิ่งที่ต่างกันไปตามความถนัด ผลที่ออกมาประการแรกเลยคือ ผู้ผลิตอาจจะไม่สามารถตระหนักได้เลยว่าตัวเองกำลังผลิตอะไรอยู่ เพราะหน้าที่ของตนเองจะมีเพียงการผลิตองค์ประกอบย่อยของผลิตภัณฑ์เท่านั้น ตัวอย่างเช่น สมมติให้มีคนงานกลุ่มหนึ่งทำงานอยู่ในโรงงานผลิตเหล็ก ชิ้นส่วนที่เขาผลิตออกมาอาจเป็นได้ทั้งองค์ประกอบของรถยนต์ เครื่องบิน หรือแม้กระทั่งส่วนประกอบของอาวุธ

นอกจากการไม่สามารถตระหนักได้ถึงผลผลิตที่ตนสร้างออกมาแล้ว สิ่งที่เป็นปัญหามากไปกว่านั้นคือ การที่พวกเขาไม่สามารถทำการผลิตเพื่อตอบสนองความต้องการของตัวเองอีกต่อไป ทุนนิยมจะลดทอนคุณค่าของการกระทำที่มนุษย์เคยสามารถผลิตสิ่งที่จะตอบสนองความต้องการของตนเองได้อย่างอิสระเหลือเพียงการผลิตเพื่อสะสมความมั่งคั่งเท่านั้น นั่นเท่ากับมนุษย์โดนบีบบังคับให้ละทิ้งบริบทอื่นๆที่จะช่วยเติมเต็มความเป็นมนุษย์ เช่น การคิด การสร้างสรรค์งานศิลปะ เหลือเพียงการตอบสนองเงื่อนไขทางกายภาพเท่านั้น

และในประเด็นสุดท้าย 3) ความไม่เสมอภาคที่เกิดขึ้นภายในความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ ประเด็นนี้คือผลรวมของการกระทำทั้งหมดที่ความสัมพันธ์ในการแลกเปลี่ยนไม่ได้เป็นการกระ

ทำระหว่างมนุษย์และมนุษย์ที่เท่ากันอีกต่อไป สถานะของบุคคลถูกกำหนดจากความสามารถในการถือครองกรรมสิทธิ์ที่ทำให้มีเพียงบุคคลบางกลุ่มเท่านั้นที่มีความได้เปรียบมากกว่าผู้อื่นและใช้ความสามารถนั้นในการกำหนดบทบาทในพื้นที่ส่วนกลางของการแลกเปลี่ยน ตัวอย่างนี้เห็นได้อย่างชัดเจนมากที่สุดในกระบวนการชู้ตริตมูลค่าส่วนเกินที่ไม่เพียงแค่นั้นในความหมายของการที่มีบุคคลบางกลุ่มมีสถานะในการกำหนดวิธีการผลิตแล้ว ความไม่เสมอภาคที่เกิดขึ้นยังรวมไปถึงการที่มีบุคคลซึ่งต้องยอมจำนนอยู่ในสถานะของการกดขี่เช่นนั้นทั้งโดยรู้ตัวและไม่รู้ตัวอีกด้วย

ปรากฏการณ์เหล่านี้สะท้อนกลับไปสู่พื้นฐานของความเป็นมนุษย์ซึ่งเริ่มต้นขึ้นในฐานะของการเป็น ‘ผู้ผลิต’ แต่กลับถูกระบบทุนนิยมลดสถานะจนกลายเป็นเพียงสินค้าที่ใช้ในการซื้อขายสำหรับมาร์กซ์สิ่งที่เกิดขึ้นคือการทำลายคุณค่าความเป็นมนุษย์เมื่อพวกเขาไม่สามารถใช้แรงงานในการทำการผลิตเพื่อตนเองได้อีกต่อไป รูปแบบความสัมพันธ์ในระบบทุนนิยมจึงเป็นการเผชิญหน้าระหว่างมนุษย์ที่ถูกทำให้ไม่เท่ากันและจะแสดงออกมาอย่างชัดเจนในการเกิดความขัดแย้งทางชนชั้น ซึ่งเป็นการปะทะกันระหว่างกลุ่มบุคคลสองกลุ่ม คือ ชนชั้นผู้กดขี่และชนชั้นผู้ถูกกดขี่ที่มาร์กซ์มองว่ามีการแบ่งแยกอย่างเป็นรูปธรรมในวิธีการผลิตแบบสังคมนิยมระหว่างชนชั้นปกครองและชนชั้นผู้ไร้ทรัพย์สิน

3.3 ความขัดแย้งทางชนชั้นและการปลดปล่อยให้หลุดพ้น

ในหัวข้อที่ผ่านมาได้แสดงให้เห็นความคิดของมาร์กซ์ที่มีต่อการวิพากษ์ปัญหาที่เกิดขึ้นจากสังคมนิยมว่ามีกระบวนการกดขี่ชู้ตริตที่เขาชี้ให้เห็นว่านั่นคือความไม่เสมอภาคซึ่งเกิดขึ้นในความสัมพันธ์ทางการผลิตที่ความสัมพันธ์ในการแลกเปลี่ยนระหว่างมนุษย์กับมนุษย์บนฐานของการเป็นผู้ผลิตจากแรงงานของตนไม่ได้ถูกกำกับเอาไว้ด้วยความเท่าเทียมกันอีกต่อไป

ความไม่เสมอภาคที่เกิดขึ้นนี้เป็นปัญหาเพราะมันทำให้ความสัมพันธ์ทางสังคมอยู่บนฐานที่ไม่เป็นธรรมจากการที่สถานะของมนุษย์ในการเป็นผู้ผลิตอย่างเสมอภาคถูกแทนที่ด้วยความสัมพันธ์แบบจ่ายอ้อมที่มีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีอำนาจมากกว่า สิ่งที่เกิดขึ้นนำไปสู่ปรากฏการณ์ที่เป็นรูปธรรมคือ การเกิดชนชั้นและความขัดแย้งทางชนชั้นภายในรูปแบบการผลิตซึ่งเป็นการปะทะกันระหว่างชนชั้นผู้ชู้ตริตและชนชั้นผู้ถูกชู้ตริต ดังที่มาร์กซ์กล่าวถึงความคิดเรื่องชนชั้นไว้อย่างชัดเจนโดยเฉพาะในตอนต้นของงานเขียนชื่อ *Communist Manifesto* ซึ่งเขากล่าวไว้ว่า

‘ประวัติศาสตร์ของการมีอยู่ของสังคมที่เกิดขึ้นทั้งหมดเป็นประวัติศาสตร์ของการต่อสู้ทางชนชั้น เสรีชนกับทาส ผู้มีตระกูลและกับสามัญชน เจ้าผู้ครองที่ดินและทาสติดที่ดิน นายช่างและช่างฝีมือ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ผู้กดขี่และผู้ถูกกดขี่ซึ่งจะอยู่ในสถานะที่เป็นศัตรูกับอีกฝ่ายหนึ่งเสมอ ต่างก็ดำรงอยู่ในความขัดแย้งอย่างต่อเนื่อง บางครั้งก็หลบซ่อน บางครั้งก็ต่อสู้กันอย่างเปิดเผย

การต่อสู้แต่ละครั้งล้วนจบลงโดยที่ถ้าไม่ใช่การปฏิวัติที่เปลี่ยนแปลงเป็นสังคมใหม่ทั้งหมด หรือไม่ก็ทั้งชนชั้นต่างถูกทำลายไปพร้อมกัน'²¹

ความน่าสนใจของข้อความที่ยกมาอยู่ที่มาร์กซ์กำลังแสดงให้เห็นว่าด้วยเงื่อนไขที่เปลี่ยนแปลงไปของรูปแบบทางการผลิต พัฒนาการของมนุษย์ดำเนินไปท่ามกลางการต่อสู้ระหว่างชนชั้นที่เป็นปรปักษ์กัน โดยจะมีชนชั้นหนึ่งเป็นผู้กดขี่และอีกชนชั้นจะเป็นผู้ถูกกดขี่ซึ่งจะปะทะกันโดยไม่สามารถหลีกเลี่ยงต่อการปะทะนั้นๆได้ และโดยการที่มนุษย์ขับเคลื่อนประวัติศาสตร์ของตนไปด้วยพลังในการต่อสู้ระหว่างชนชั้นเช่นนี้เอง ในที่สุดก็ดำเนินมาถึงยุคของทุนนิยมที่เป็นการเผชิญหน้ากันระหว่าง 2 ชนชั้นใหญ่ คือ ชนชั้นปกครองและชนชั้นผู้ไร้ทรัพย์สิน

ในความคิดของมาร์กซ์ การเกิดขึ้นของชนชั้นคือการเปิดเผยความไม่เสมอภาคที่เกิดขึ้นภายในสังคม เราได้กล่าวไปตั้งแต่ตอนต้นของบทแล้วว่าธรรมชาติของมนุษย์อยู่ในฐานะของการเป็นผู้ผลิตเพื่อเอาชีวิตรอด เมื่อเกิดชนชั้นที่ทำให้เกิดความได้เปรียบเสียเปรียบภายในความสัมพันธ์ทางการผลิต ดังจะเห็นได้อย่างชัดเจนในยุคของระบบทุนที่ชนชั้นปกครองสามารถใช้ความได้เปรียบที่ตนเองเป็นฝ่ายครอบครองปัจจัยการผลิตบีบบังคับให้ชนชั้นผู้ไร้ทรัพย์สินต้องขายพลังแรงงานของตนด้วยอัตราค่าจ้างที่ไม่เท่ากับมูลค่าของพลังแรงงานที่ตนเสนอขายออกมา แต่หากเป็นเช่นนั้นนั่นเท่ากับหากตั้งคำถามต่อว่าแล้วอะไรที่ทำให้เกิดชนชั้นขึ้น คำตอบจะเท่ากับโอกาสในการเข้าถึงปัจจัยการผลิตที่ต่างกันใช่หรือไม่ ในการตอบคำถามนี้ ผู้วิจัยคิดว่าคำตอบอาจหาได้จากการที่เรากลับไปทำความเข้าใจในคำอธิบายเรื่องธรรมชาติของมนุษย์

ธรรมชาติของมนุษย์คือการใช้แรงงานของตนเองในการทำการผลิตเพื่อเอาชีวิตรอด แต่ก็จะมี ความแตกต่างกันไปในระดับของปัจเจกบุคคล ใน *The German Ideology* มาร์กซ์กล่าวถึงการแบ่งแรงงานออกเป็น 2 ประเภท คือ แรงงานทางกายภาพและแรงงานทางสติปัญญา เช่นเดียวกับใน *Capital Vol.1* ที่มีการแบ่งแรงงานออกเป็นแรงงานที่มีฝีมือและแรงงานสามัญแต่ถึงจะมีการแบ่งคุณสมบัติของแรงงานที่แตกต่างกัน สิ่งหนึ่งที่งานเขียนทั้ง 2 ชิ้นมีร่วมกันคือการสะท้อนให้เห็นความคิดของมาร์กซ์ในการแบ่งแยกแรงงานซึ่งจะมีความแตกต่างกันออกไปในแต่ละปัจเจกบุคคลและส่งผลไปถึงกิจกรรมทางการผลิตและพื้นที่ความสัมพันธ์ในการผลิตที่คนคนนั้นมีต่อการเข้ามาอยู่ภายในสังคม

ในความหมายหนึ่งการแบ่งแยกแรงงานจึงกลายเป็นที่มาของระบบกรรมสิทธิ์ เมื่อความสามารถของมนุษย์แต่ละคนไม่เท่ากัน ผู้ที่มีความสามารถเหนือกว่าย่อมมีโอกาสในการรวบรวมปัจจัยการผลิตให้เข้ามาเป็นของตนได้มากขึ้น ความแตกต่างนี้เริ่มเห็นได้อย่างชัดเจนในสังคมสมัย

²¹ Karl Marx and Friedrich Engels, *Communist Manifesto*, 2.

โบราณที่จะมีบางชนเผ่ามีความแข็งแกร่งจึงสามารถขยายอาณาเขต รวมไปถึงการบังคับให้บุคคลอื่นมาเป็นทาสได้ ในสังคมพิตัวดัลก็มียุคกลุ่มบุคคลบางกลุ่มที่สามารถสะสมความมั่งคั่งและเป็นต้นกำเนิดของนายทุนในยุคแรกๆ โดยเมื่อมาถึงสังคมทุนนิยมก็กลายเป็นการแบ่งแยกระหว่างชนชั้นผู้กดขี่และชนชั้นผู้ถูกกดขี่ที่ปัจจัยการผลิตถูกรวบเป็นกรรมสิทธิ์ของคนเพียงกลุ่มน้อยและกลายเป็นที่มาของการชุดรีดที่แบ่งสังคมออกเป็น 2 ชนชั้นใหญ่อย่างชัดเจน

อย่างไรก็ตามถึงผู้วิจัยจะกล่าวว่าการแบ่งแยกแรงงานเป็นที่มาของระบบกรรมสิทธิ์แต่ก็มีข้อน่าสังเกตที่ผู้วิจัยคิดว่าควรทำความเข้าใจอย่างระมัดระวังกล่าวคือ หากมองว่าการแบ่งแยกแรงงานเป็นคุณสมบัติพื้นฐานของมนุษย์ อาจจะมีข้อโต้แย้งว่าถ้าเช่นนั้น ความแตกต่างที่เกิดขึ้นในการถือครองกรรมสิทธิ์ที่เกิดขึ้นภายในระบบทุนนิยมก็เป็นสิ่งที่สามารถยอมรับได้ใช่หรือไม่ คำตอบคือไม่ใช่ การแบ่งแยกแรงงานอาจทำให้กลุ่มบุคคลบางกลุ่มมีโอกาสเข้าถึงปัจจัยการผลิตได้มากกว่าแต่นั้นก็เป็นเพียงความเป็นไปได้ของผลที่ตามมาเท่านั้น ในทางตรงกันข้าม โดยพื้นฐานการแบ่งแยกแรงงานน่าจะเป็นสิ่งที่แสดงออกถึงความเสมอภาคของมนุษย์ในฐานะของผู้ผลิต เพราะถึงมนุษย์จะมีความสามารถในการผลิตต่างกันแต่ก็สามารถแลกเปลี่ยนผลผลิตของกันและกันเมื่อเข้ามาอยู่ในพื้นที่ทางสังคมมันจึงเป็นความสัมพันธ์ที่ต่างฝ่ายต่างมีพื้นที่ของตัวเองที่สามารถแลกเปลี่ยนได้อย่างเท่ากันในสังคม กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ปัจเจกบุคคลแต่ละคนอาจจะมี ความแตกต่างในสิ่งที่เขาสามารถผลิตได้ แต่ด้วยธรรมชาติของมนุษย์ที่มีความเสมอภาค ความแตกต่างเหล่านั้นจึงสามารถนำมาแลกเปลี่ยนภายในสังคมด้วยฐานะของการเป็นผู้ผลิตอย่างเท่าเทียม หากแต่ความไม่เข้าใจในสถานะของตนเองทำให้บุคคลบางกลุ่มถือโอกาสในการฉกฉวยความได้เปรียบอันเป็นผลมาจากความแตกต่างของแรงงานและตั้งตนเป็นชนชั้นที่ใช้ปัจจัยการผลิตที่ตนมีในการบังคับกดขี่มูลค่าส่วนเกินมาจากผู้อื่นแล้วนำส่วนต่างที่ได้มาสะสมให้มีแต่ชนชั้นของตนเท่านั้นที่ร่ำรวย ผู้วิจัยมองว่านี่คือเหตุผลที่มาร์กซ์นั้นย้ำว่าทำไมการเกิดชนชั้นจึงเป็นสิ่งที่ปัญหา เพราะชนชั้นได้ทำให้เกิดความไม่เสมอภาคขึ้นมาในความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์นั่นเอง

ในทัศนะของผู้วิจัย เมื่อมาร์กซ์ชี้ให้เห็นกลไกการชุดรีดที่เกิดขึ้นในระบบทุนนิยม ความไม่เสมอภาคที่เกิดขึ้นไม่ใช่แค่ความสามารถในการถือครองทรัพย์สินที่ต่างกัน ระบบกรรมสิทธิ์อาจทำให้มีบุคคลบางกลุ่มได้เปรียบ แต่ปัญหาที่แท้จริงมันคือรูปแบบความสัมพันธ์ที่ไม่เท่ากันที่นำไปสู่การเกิดชนชั้นขึ้นมาในธรรมชาติของมนุษย์ที่ควรจะเสมอภาคกันมากกว่า กรรมสิทธิ์จึงเป็นเพียงเงื่อนไขแต่ไม่ใช่ตัวปัญหาที่จะแก้ได้เพียงแค่กระจายทรัพย์สินให้เท่ากัน แต่มาร์กซ์กำลังเรียกร้องให้เราต้องตระหนักถึงธรรมชาติของตนเองและคืนความเสมอภาคกลับสู่ความสัมพันธ์ดั้งเดิมระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ผ่านการปลดปล่อยให้หลุดพ้นที่จะเกิดขึ้นได้ภายใต้สังคมคอมมิวนิสต์

เมื่อมาถึงตรงจุดนี้จะพบว่า สิ่งที่มาร์กซ์แสดงให้เห็นในด้านหนึ่งก็คือการวิพากษ์ความเลวร้ายที่เกิดขึ้นภายในสังคมทุนนิยม แต่ในอีกด้านหนึ่งผู้วิจัยมองว่าสิ่งที่สำคัญมากไปกว่านั้นคือการแสดงให้เห็น

เห็นปัญหาเรื่องความไม่เสมอภาคที่เกิดขึ้นภายในความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ โดยมีฐานสำคัญอยู่ที่ความคิดของเขาในการมองธรรมชาติของมนุษย์ในฐานะของผู้ทำการผลิตที่จะใช้ความสามารถในการผลิตเพื่อทำให้ตนเองสามารถมีชีวิตรอดซึ่งเขาได้ดึงเอาความเข้าใจของเราที่มีต่อมนุษย์ออกมาว่าแท้จริงแล้วธรรมชาติของมนุษย์คือการเป็นผู้ผลิตเพื่อให้มีชีวิตรอดและด้วยการผลิตนั้นๆก็จะแสดงออกมาเป็นวิถีทางประวัติศาสตร์ว่าการใช้ชีวิตของมนุษย์รวมไปถึงการกำหนดสภาพสังคมการเมืองจะเป็นไปในทิศทางใด ธรรมชาติของมนุษย์ในฐานะผู้ผลิตเช่นนี้เห็นได้อย่างชัดเจนโดยเฉพาะในบริบทของสังคมนิยมที่จะเห็นว่า สำหรับมาร์กซ์แล้ว ถึงแม้กลุ่มบุคคลกลุ่มใหญ่ในสังคมจะถูกดึงเอาความสามารถในการครอบครองปัจจัยการผลิตไปแต่จะมีสิ่งหนึ่งที่เหลืออยู่ นั่นคือความสามารถในการผลิตของเขาเอง สิ่งนั้นจึงสามารถนำออกขายได้เพราะมันเป็นกรรมสิทธิ์ของพวกเขาที่เสรีจนไม่มีอะไรอยู่นอกจากตัวเองเท่านั้น

นอกจากความสัมพันธ์ในการแลกเปลี่ยนที่ไม่เท่ากัน การที่ผู้ผลิตสินค้าถูกทำให้เกิดระยะห่างของความสัมพันธ์ระหว่างพลังการผลิตและผลผลิตของตนเอง มันยังนำไปสู่ข้อวิพากษ์อีกข้อหนึ่งเมื่อเรามองมนุษย์ในฐานะของผู้ผลิตที่เสมอภาคกันว่า รูปแบบการผลิตแบบทุนนิยมได้ทำให้มนุษย์แยกแวกไปจากผลผลิตที่ตนเองได้สร้างขึ้นเพราะผลผลิตที่เกิดขึ้นในระบบทุนไม่ได้เป็นของผู้ผลิตที่แท้จริง ระบบโรงงานทำให้มนุษย์มีสภาพไม่ต่างอะไรจากเครื่องจักรทั้งที่ในการผลิตมนุษย์มีอิสระในการเลือกที่จะผลิตอะไรก็ได้ตามศักยภาพของตนเอง กล่าวอีกนัยหนึ่งคือในระบบทุนนิยม มนุษย์ไม่ได้อยู่ในสถานะที่เท่ากันอีกต่อไปไม่ว่าจะด้วยธรรมชาติภายในของตนเองหรือการเข้ามามีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันภายในสังคม

กล่าวโดยสรุป ผู้วิจัยมองว่าเมื่อมาร์กซ์วิพากษ์สังคมทุนนิยม ใจความสำคัญไม่ได้เป็นเพียงคำอธิบายว่าปัญหาที่เกิดขึ้นในกลไกทางการผลิตแบบนี้มีลักษณะเป็นอย่างไรในทางเศรษฐกิจ แต่เขาได้พยายามแสดงให้เห็นว่าจากระบบการกดขี่ขูดรีดซึ่งทำให้เกิดความไม่เสมอภาคขึ้นในความสัมพันธ์ทางการผลิต สิ่งที่เป็นใจความสำคัญคือปัญหาที่เกิดขึ้นได้นำไปสู่ผลกระทบที่กระทำโดยตรงต่อวิถีความเป็นมนุษย์ในการบิดเบือนความเสมอภาคซึ่งเป็นธรรมชาติพื้นฐานของความสัมพันธ์ที่มนุษย์มีกับโลก ระบบทุนนิยมทำให้เกิดการกดขี่ขูดรีดมนุษย์ที่สำคัญในสองส่วน ส่วนแรกคือการขูดรีดเอาแรงงานส่วนเกินจากระบบการแลกเปลี่ยนภายในความสัมพันธ์ทางการผลิต ในเมื่อสิ่งที่แรงงานขายไปคือพลังแรงงานที่อยู่ในสถานะของสินค้าแต่เขาไม่ได้ขายตัวของเขาเป็นทาส สิ่งที่นายทุนมีสิทธิ์ใช้สอยจึงมีเพียงพลังแรงงานที่แรงงานได้ขายไปโดยมีมูลค่าเท่ากับปัจจัยการดำรงชีวิตที่แรงงานจะใช้เพื่อความอยู่รอดในแต่ละวัน กล่าวอีกนัยหนึ่งความสัมพันธ์ระหว่างนายทุนและแรงงานควรเป็นไปอย่างเสมอภาคในฐานะที่ต่างฝ่ายต่างอยู่ในสถานะของเจ้าของสินค้าซึ่งในที่นี้ก็คือเงินตราและพลังแรงงานซึ่งทั้งสองฝ่ายต่างนำสิ่งที่อยู่ในกรรมสิทธิ์ของตนออกมาแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน

ส่วนที่สองคือการขูดรีดความเป็นมนุษย์ที่โดยธรรมชาติมนุษย์เสมอภาคกันในฐานะผู้ผลิตทุนนิยมไม่เพียงแต่ทำให้มนุษย์แปลกแยกไปจากธรรมชาติดั้งเดิมแต่ยังทำให้เกิดความแตกต่างขึ้นมาในความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ก่อให้เกิดการแบ่งแยกเป็นชนชั้นที่ฝ่ายหนึ่งใช้ความได้เปรียบในการครอบครองปัจจัยการผลิตมาขูดรีดอีกฝ่ายที่ไม่มีปัจจัยการผลิตเป็นของตนเองทั้งที่โดยธรรมชาติทุกคนเท่ากัน นอกจากนี้การที่มนุษย์ถูกทำให้เป็นเสมือนเครื่องจักรภายใต้ระบบการผลิตของโรงงานยังกัดกินมนุษย์ออกจากความสัมพันธ์ทางการผลิตดั้งเดิมที่มนุษย์รวมกันเป็นชุมชนที่ถึงแม้แต่ละคนต่างมีความสามารถไม่เหมือนกัน แต่มนุษย์ก็ดำรงความสัมพันธ์กันอย่างเสมอภาคในการที่ต่างฝ่ายต่างนำผลผลิตของตนมาแลกเปลี่ยนกันได้ด้วยความสัมพันธ์แบบแบ่งงานกันทำที่ทุกคนต่างมีฐานะเป็นผู้ผลิตจากแรงงานที่ตนมีเหมือนกัน

ความพยายามแสวงหามูลค่าส่วนเกินทำให้เกิดการกดขี่ขูดรีดขึ้นมาภายใต้การขับเคลื่อนของระบบทุนที่ไม่เพียงแต่จะทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมขึ้นภายในกรรมสิทธิ์การถือครองทรัพย์สินและปัจจัยการผลิต สิ่งที่มีความรุนแรงมากกว่านั้นก็คือการที่มาร์กซ์แสดงให้เห็นว่าทุนนิยมกำลังกดขี่ขูดรีดความเป็นมนุษย์ที่โดยธรรมชาติแล้วมีความเสมอภาคกัน ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ในฐานะของการเป็นผู้ผลิตถูกทำให้เกิดการแบ่งแยกและกำลังจะถูกช่วงชิงแม้กระทั่งความสามารถในการมีชีวิตรอด มนุษย์ถูกแบ่งแยกออกเป็นชนชั้นและเกิดการเผชิญหน้ากันระหว่างผู้ขูดรีดและผู้ถูกขูดรีด มนุษย์ในฐานะแรงงานผู้ผลิตถูกบังคับขูดรีดการใช้ชีวิตที่ยังระบบทุนขยายตัวมากขึ้นเท่าไร ไม่เพียงแต่ความอยู่รอดด้านกายภาพแม้กระทั่งศักยภาพในการพัฒนาตนเองด้านความคิดก็จะถูกแย่งชิงไปจนสุดท้ายมนุษย์ก็จะมีสภาพไม่ต่างอะไรกับหุ่นยนต์อยู่ต่อหน้าเครื่องจักรในโรงงาน เพราะพวกเขาจะไม่สามารถรับรู้และไม่สามารถเข้าใจได้ว่าพวกเขา กำลังเผชิญหน้ากับความสัมพันธ์ที่ไม่เป็นธรรมแต่จะถูกทำให้เชื่อว่าพวกเขาจะมีชีวิตอยู่ได้ก็ด้วยการต้องยอมรับวิถีการผลิตเช่นนี้เท่านั้น

มาร์กซ์ที่เข้าใจสภาพเช่นนี้ดีจึงกล่าวออกมาอย่างชัดเจนในความคิดของเขาว่าการจะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นนี้ได้ มนุษย์จะต้องปลดปล่อยตนเองและทำลายความเป็นชนชั้นที่เป็นเงื่อนไขซึ่งทำให้การกดขี่ขูดรีดความเป็นมนุษย์ยังคงดำเนินอยู่เพื่อที่จะนำเอาความสัมพันธ์ที่เป็นธรรมตามธรรมชาติในฐานะของผู้ผลิตซึ่งมีความเสมอภาคกันให้ปรากฏขึ้นมาอีกครั้ง

บทที่ 4

ความเสมอภาค : วิถีแห่งความเป็นธรรมทางสังคมและการเมือง

กลไกการชดเชยที่เกิดขึ้นในสังคมทุนนิยม คือสิ่งที่มาร์กซ์ชี้ให้เห็นว่ามันคือ ปัญหาความไม่เสมอภาคที่เกิดขึ้นภายในความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ที่ความสัมพันธ์ในการแลกเปลี่ยนไม่ได้เกิดขึ้นระหว่างมนุษย์และมนุษย์ที่เท่ากัน สถานะของบุคคลถูกกำหนดจากความสามารถในการถือครองกรรมสิทธิ์ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำและเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการลดทอนคุณค่าความเป็นมนุษย์ ที่มนุษย์ไม่สามารถใช้แรงงานของตนในการทำการผลิตเพื่อตนเอง รูปแบบความสัมพันธ์ในระบบทุนนิยมจึงเป็นการเผชิญหน้าระหว่างมนุษย์กับมนุษย์บนฐานของการเป็นผู้ผลิตที่ปัญหาเกิดขึ้นเมื่อแรงงานอันเป็นธรรมชาติของพวกเขาไม่ได้ถูกกำกับเอาไว้ด้วยความเท่าเทียมกัน ผลที่ตามมาจากการที่ความเสมอภาคถูกทำให้หายไป ทำให้เกิดการปะทะกันระหว่างผู้ที่มีความได้เปรียบและผู้ที่ยังเสียเปรียบจากเงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตที่มีการแบ่งแยกออกจากกันในแต่ละสถานะความสัมพันธ์ซึ่งถูกแบ่งออกเป็นสิ่งที่มาร์กซ์เรียกว่าชนชั้นและในที่สุดความขัดแย้งนี้ก็จะแสดงออกมาอย่างชัดเจนในการเกิดความขัดแย้งทางชนชั้นซึ่งเป็นการปะทะกันระหว่างกลุ่มบุคคลสองกลุ่ม คือชนชั้นผู้กดขี่และชนชั้นผู้ถูกกดขี่

กระบวนการกดขี่ชดเชยที่เกิดขึ้นแสดงให้เห็นปัญหาที่กระทบโดยตรงต่อพื้นฐานความเป็นมนุษย์ดังที่มาร์กซ์ชี้ให้เราเห็นว่ากลไกการชดเชยที่เกิดขึ้นไม่ได้เป็นเพียงปัญหาที่เกิดขึ้นในการถือครองกรรมสิทธิ์ แต่เป็นปัญหาในเชิงบรรทัดฐานที่ความเสมอภาคซึ่งเขามองว่าเป็นธรรมชาติในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับโลกได้ถูกทำลายลง การปะทะทางชนชั้นคือรูปธรรมของปัญหาที่ความไม่เสมอภาคเกิดขึ้นภายในสังคมและได้แบ่งแยกผู้คนออกเป็นสถานะที่แตกต่างกัน

ความเสมอภาคในฐานะของความเป็นมนุษย์ที่ถูกลดทอนไปเช่นนี้ทำให้มาร์กซ์พยายามเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาโดยการกล่าววามมนุษย์จำเป็นจะต้องปลดปล่อยตัวเองออกมาจากสถานะที่ครอบงำวิถีความเป็นมนุษย์ซึ่งถูกทำให้กลายเป็นสินค้าที่ซื้อขายได้กลับมาเผชิญหน้าอย่างเท่าเทียมกันในฐานะผู้ผลิต

อย่างไรก็ตาม การปลดปล่อยตัวเองให้หลุดพ้นที่มาร์กซ์กล่าวถึงก็ไม่ได้เป็นเพียงการเข้ามาแทนที่อำนาจของชนชั้นผู้ถูกปกครองแต่เขามุ่งเน้นย้ำความสำคัญลงไปที่ธรรมชาติดั้งเดิมของความเป็นมนุษย์ผู้ซึ่งมีชีวิตอยู่และเผชิญหน้ากับโลกด้วยความคิดที่แสดงออกมาในรูปของการกระทำของตนเอง การที่มนุษย์จะสามารถปลดปล่อยตัวเองออกมาได้อย่างแท้จริงจึงจำเป็นต้องผลักดันตัวเองอยู่ใน 2 สถานะ คือ สถานะทางการเมืองและกระแสนานักอันเป็นวิธีการที่จะตอบโจทย์ความเป็นมนุษย์ผู้มีทั้งร่างกายและจิตใจ

ในการแสดงให้เห็นความคิดของมาร์กซ์ที่มีต่อการแก้ไขปัญหาคือกระทำโดยตรงต่อมนุษย์ที่เกิดขึ้นและแนวทางการแก้ไขด้วยการที่มนุษย์จะต้องปลดปล่อยตัวเองในสถานะทั้ง 2 ส่วน ผู้วิจัยได้แบ่งการทำความเข้าใจออกเป็น 3 หัวข้อใหญ่ กล่าวคือ 4.1 ปัญหาการลดทอนความเสมอภาคและทฤษฎี Praxis 4.2 การปฏิวัติอำนาจทางการเมือง และ 4.3 การปฏิวัติกระแสสำนึก

4.1 ปัญหาการลดทอนความเสมอภาคและทฤษฎี Praxis

มาร์กซ์วางบรรทัดฐานในการทำความเข้าใจการมีอยู่ของมนุษย์อยู่บนความเสมอภาคที่ซึ่งในสังคมที่เป็นธรรม พวกเขาได้เริ่มต้นการมีอยู่ของตนเองในฐานะของการเป็นผู้ผลิตซึ่งจะสร้างสรรค์สิ่งต่างๆขึ้นมาด้วยแรงงานอันเป็นธรรมชาติพื้นฐานในการมีชีวิตอยู่ของพวกเขา และโดยความสามารถที่มีอยู่แตกต่างกัน มนุษย์จึงมีความจำเป็นที่จะต้องเข้ามาสัมผัสกับผู้อื่นที่ต่างฝ่ายต่างก็นำผลผลิตของตนเองมาแลกเปลี่ยนกันเพื่อชดเชยข้อบกพร่องในสิ่งที่ไม่สามารถผลิตออกมาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความสัมพันธ์นี้ดำเนินไปอยู่บนฐานแห่งความเสมอภาคที่พวกเขาสามารถแลกเปลี่ยนสิ่งต่างๆที่ได้มาจากแรงงานของตนเองกับผู้อื่นโดยมีการประเมินมูลค่าที่ปรากฏในผลผลิตจากแรงงานของพวกเขาเหล่านั้นด้วยมาตรฐานที่เท่ากัน

แต่ทั้งที่เป็นเช่นนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ที่เผชิญหน้ากันอย่างเสมอภาคกลับถูกลดทอนสถานะของตนเองลงไปเรื่อยๆ เมื่อมีกลุ่มคนบางกลุ่มเริ่มสะสมอำนาจและความสามารถในการถือครองทรัพย์สินจนในที่สุดก็ทำให้เกิดความได้เปรียบเสียเปรียบขึ้นในความสัมพันธ์และแบ่งมนุษย์ออกเป็นชนชั้นที่แตกต่างระหว่างผู้ปกครองและผู้ถูกปกครอง การกดขี่ที่เกิดขึ้นทำให้เกิดการปะทะกันระหว่างชนชั้นมาตลอดยุคสมัยทางประวัติศาสตร์และทวีความรุนแรงขึ้นมากที่สุดในยุคของระบบทุนนิยมที่มาร์กซ์ชี้ให้เห็นปัญหาว่าระบบการขูดรีดจากความพยายามในการแสวงหามูลค่าส่วนเกินเพื่อเปลี่ยนเป็นกำไรของชนชั้นปกครองไม่เพียงแต่จะผลักดันมนุษย์จำนวนมากให้กลายเป็นผู้ไร้ทรัพย์สินแต่ความสัมพันธ์ในการแลกเปลี่ยนที่ไม่เท่ากันเช่นนี้ มันก่อปัญหาที่เลวร้ายมากที่สุดเมื่อมันเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการลดทอนคุณค่าของความเป็นมนุษย์ที่พวกเขาไม่ได้อยู่ในสถานะของผู้แลกเปลี่ยนที่เท่ากันบนพื้นที่ความสัมพันธ์ตามธรรมชาติ พวกเขาถูกขูดรีด ถูกทำให้แปลกแยกไปจากความเป็นเจ้าของผลผลิตของตนเองและไม่สามารถมีชีวิตอยู่ได้หากไม่ยอมลดสถานะของตนไปเป็นสินค้าที่ถูกใช้ในการซื้อขายความสามารถของแรงงาน

มาร์กซ์ชี้ให้เห็นความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้นนี้ว่า มันไม่ใช่เพียงปัญหาที่เกิดขึ้นในระบบเศรษฐกิจแต่สิ่งที่เกิดขึ้นได้ทำให้สังคมที่เป็นธรรมซึ่งถูกวางอยู่บนฐานของความเสมอภาคได้ถูกทำลายลง เขาพูดถึงปัญหาที่เกิดขึ้นนี้ว่าได้แสดงตัวตนออกมาอย่างเป็นรูปธรรมมากที่สุดผ่านสิ่งที่เขาเรียกว่าการปะทะทางชนชั้นซึ่งเป็นการเผชิญหน้ากันระหว่างมนุษย์ผู้ถูกแบ่งแยกออกเป็นชนชั้นที่แตกต่างและทำให้ในความสัมพันธ์ของพวกเขากลายเป็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้กดขี่และผู้ถูกกดขี่ซึ่งมีที่มา

จากความสามารถในการครอบครองปัจจัยทางการผลิตที่กลไกของระบบทุนจะเป็นตัวขยายอัตราความได้เปรียบเสียเปรียบนี้ เมื่อความสามารถในการสะสมทุนจะเป็นตัวดึงเอาสิทธิในการถือครองกรรมสิทธิ์ให้อยู่ในมือของกลุ่มคนจำนวนน้อยที่มีศักยภาพในการแข่งขันสูงกว่าจากปัจจัยการผลิตที่ถูกครอบครองอยู่และผลักดันกลุ่มคนจำนวนมากให้อยู่ในสภาพที่ต้องทำการแลกเปลี่ยนจากต้นทุนที่เหลืออยู่เพียงอย่างเดียว นั่นคือพลังแรงงานของตนเอง แต่ถึงจะเป็นเช่นนั้น ชนชั้นผู้ไร้ทรัพย์สินเหล่านี้ก็ยังคงต้องเผชิญกับกลไกการขูดรีดที่ซับซ้อนเพื่อทำการสะสมทุนของระบบทุนนิยมซึ่งในที่สุดก็จะรวบรวมเอากรรมสิทธิ์ในการถือครองปัจจัยการผลิตจำนวนมากให้อยู่ในมือของชนชั้นปกครองเท่านั้น

จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเช่นนี้จึงทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นระหว่างชนชั้นปกครองและชนชั้นผู้ไร้ทรัพย์สิน เพราะในรูปแบบของการแลกเปลี่ยนที่ของที่จะนำมาแลกเปลี่ยนกันต้องมีมูลค่าที่สามารถยอมรับร่วมกันได้ ชนชั้นปกครองกลับรู้ว่าตนเองควรจะทำอย่างไรจึงจะสามารถขูดรีดเอาความสามารถในการสร้างมูลค่าออกมาจากการแลกเปลี่ยนค่าจ้างกับพลังแรงงานของอีกฝ่ายได้มากที่สุด ผู้วิจัยเคยกล่าวในบทที่แล้วว่าสิ่งที่ชนชั้นผู้ไร้ทรัพย์สินขายไปไม่ใช่แรงงานแต่เป็นพลังแรงงานของตนเองในฐานะของสินค้า นี่คือจุดสำคัญเพราะหากสิ่งที่พวกเขาขายไปคือแรงงานหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือกรรมสิทธิ์ในตัวของพวกเขา สิ่งที่เกิดขึ้นก็คือพวกเขาจำเป็นต้องยอมรับปริมาณของงานเท่าที่นายจ้างจะเรียกร้องเพราะพวกเขาได้ขายสิทธิในการครอบครองตัวเองของพวกเขาให้แก่ผู้ซื้อสินค้าประเภทนี้ไปแล้ว แต่ในทางตรงกันข้ามหากสิ่งที่พวกเขาขายไปคือพลังแรงงาน สิ่งที่เขาขายไปจะเป็นความสามารถในการสร้างมูลค่าเพื่อแลกเปลี่ยนกับค่าจ้างที่ได้รับกลับมาเท่านั้น ในด้านหนึ่งกลไกของระบบทุนจึงเติบโตจากการตระหนักถึงวิธีการสร้างมูลค่าที่เกิดจากการแลกเปลี่ยนที่ไม่เท่ากัน ชนชั้นปกครองที่เข้าใจและรู้ว่าสามารถใช้ความแตกต่างของการครอบครองปัจจัยการผลิตที่อยู่ในมือจึงบังคับให้ชนชั้นผู้ไร้ทรัพย์สินต้องทำการแลกเปลี่ยนแบบไม่เป็นธรรมเช่นนี้ได้

ในขณะที่เดียวกัน ชนชั้นผู้ไร้ทรัพย์สินก็ตระหนักถึงความผิดปกติของระบบการแลกเปลี่ยนเช่นนี้เพราะเขารู้ว่าพวกเขาไม่ได้ผลตอบแทนกลับมาเท่ากับสินค้าที่พวกเขานำไปแลกเปลี่ยน ความขัดแย้งจึงเกิดขึ้นเพราะความตระหนักถึงความสัมพันธ์ที่ไม่เป็นธรรมและการเคลื่อนไหวเพื่อพยายามทำลายกลไกของระบบที่ไม่ได้ปฏิบัติต่อพวกเขาอย่างเท่าเทียม นี่คือสิ่งที่มาร์กซ์พยายามแสดงให้เห็นความเข้าใจของชนชั้นผู้ปกครองและชนชั้นผู้ไร้ทรัพย์สินซึ่งตอบรับต่อวิธีการปฏิบัติในการแลกเปลี่ยน การแบ่งออกเป็นชนชั้นและความขัดแย้งที่เกิดขึ้นคือรูปธรรมของการทำให้ความสัมพันธ์ในฐานะของผู้ผลิตผู้มีความเสมอภาคระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ถูกทำลายไปภายใต้กลไกของระบบทุนและกลายเป็นความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ผู้ถูกกดทอนความเป็นมนุษย์ผู้เท่ากันลงไป

ด้วยลักษณะของปัญหาที่กระทำโดยตรงกับสถานะพื้นฐานในความเป็นมนุษย์ แนวทางการแก้ไขจึงจำเป็นต้องทำลายกลไกที่เกิดขึ้นโดยมนุษย์ต้องปลดปล่อยตัวเองออกจากการถูกครอบงำโดยในกระบวนการของการปลดปล่อยให้หลุดพ้น มาร์กซ์มองว่ามนุษย์จำเป็นต้องผลักดันการ

ปลดปล่อยตัวเองใน 2 สถานะ คือ สถานะทางการเมืองและกระแสสำนึกซึ่งเขาให้คำอธิบายว่าการที่มนุษย์จะต้องปลดปล่อยตนเองจากสถานะทั้ง 2 ประเภทนี้มีที่มาจากกรณีที่มนุษย์เป็นสิ่งที่ชีวิตที่ดำรงการมีอยู่ของตัวเองด้วยความสัมพันธ์ระหว่างความคิดและการกระทำ พวกเขาสร้างประวัติศาสตร์ด้วยการกระทำของพวกเขาและมีอยู่ก็โดยการปฏิบัติตามความคิดที่ถูกกำหนดด้วยสภาพแวดล้อมรอบตัวและแสดงมันออกมาในรูปของการกระทำที่พวกเขามีต่อโลก กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ มนุษย์เผชิญหน้ากับสิ่งที่พวกเขาเป็นอยู่และพยายามเอาชีวิตรอด เมื่อเป็นเช่นนี้จะเห็นว่ามนุษย์ของมาร์กซ์จึงเป็นสิ่งที่มียู่ทั้งทางกายภาพซึ่งแสดงออกมาในรูปของการกระทำและทางความคิดซึ่งแสดงออกมาในรูปของกระแสสำนึก

การแบ่งสถานะของมนุษย์ออกเป็นสองส่วนเช่นนี้สามารถทำความเข้าใจเมื่อย้อนกลับไปพิจารณาจากงานเขียนหลายชิ้นของเขา ในคำนำของงานชิ้นสำคัญของมาร์กซ์เรื่อง *The German Ideology* มีการกล่าวถึงความแตกต่างระหว่างแนวคิดเรื่องการปลดปล่อยทางการเมืองและการปลดปล่อยความเป็นมนุษย์ที่ปรากฏในงานเขียนชื่อ *On The Jewish Question* โดยแสดงให้เห็นตั้งข้อความตอนหนึ่งที่ C.J. Arthur ผู้เป็นบรรณาธิการและเขียนคำนำของหนังสือเล่มนี้ยกขึ้นมาว่า ‘การไปสู่การปลดปล่อยทางการเมืองจากศาสนาไม่ใช่จุดสิ้นสุดและการปลดปล่อยอย่างสมบูรณ์จากศาสนา เพราะการปลดปล่อยทางการเมืองไม่ได้เป็นจุดสิ้นสุดและรูปแบบที่สมบูรณ์จากการปลดปล่อยความเป็นมนุษย์’²²

มาร์กซ์กล่าวถึงการปลดปล่อยทางการเมืองว่าเป็นการเปลี่ยนรัฐจากพื้นที่ส่วนบุคคลของผู้ปกครองและผู้รับใช้ของเขาไปสู่พื้นที่ส่วนรวมซึ่งเป็นการเอาใจใส่ทั่วไปของพลเมืองทุกคน ในขณะที่เดียวกันมาร์กซ์ก็ให้ความหมายของมนุษย์ตามที่ฟอยเออร์บาร์คใช้คำว่า species-being เพื่อกล่าวถึงกระแสสำนึกในสาระของความเป็นมนุษย์เพียงแต่มาร์กซ์เน้นความสำคัญที่หนักแน่นมากกว่าฟอยเออร์บาร์คเมื่อเขาพูดถึงพื้นฐานของสังคมที่ตระหนักถึงความเป็นไปได้ในการกระทำโดยมนุษย์ในฐานะของชีวิตทางสังคม²³

เช่นเดียวกับในหนังสือชื่อ *Karl Marx The Essential Writings* โดย Frederic L. Bender เขากล่าวถึงในหัวข้อ Revolution : Social or Political? ตอนหนึ่งว่า

‘การปฏิวัติทางสังคมรวมไปถึงจุดยืนของทั้งหมด เพราะมันคือการปฏิเสธของมนุษย์ในการต่อต้านกระบวนการลดทอนความเป็นมนุษย์แม้ว่ามันปรากฏเพียงแต่ในเขตโรงงานเดียว เพราะมันเกิดจากจุดยืนของปัจเจกบุคคลที่เป็นอยู่จริง เพราะชุมชนต่อต้านการแบ่งแยกจากตัวพวกเขาเอง ปัจเจกบุคคลตอบสนองว่านี่คือชุมชนที่แท้จริงของมนุษย์ การปรากฏขึ้นของมนุษย์ จิตวิญญาณทาง

²² Karl Marx and Friedrich Engels, *The German Ideology*, 8.

²³ Ibid, 7.

การเมืองของการปฏิวัติ ในทางตรงกันข้าม มีอยู่ในชนชั้นที่ไม่ได้มีอิทธิพลทางการเมืองเพื่อสิ้นสุดการแยกออกจากรัฐและอำนาจ จุดยืนของมันอยู่ที่รัฐซึ่งปรากฏเพียงผ่านการแยกออกจากชีวิตที่เป็นอยู่จริงและไม่สามารถคิดได้หากปราศจากภาวะปฏิเสธระหว่างความคิดสากลและการมีอยู่อย่างปัจเจกของมนุษย์²⁴

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการแบ่งการเคลื่อนไหวของมนุษย์ออกเป็นสองส่วน นั่นคือใน ส่วนของการเคลื่อนไหวทางการเมืองและการเคลื่อนไหวทางสังคมซึ่งผู้วิจัยวิทยานิพนธ์ได้เริ่มต้นบทนี้ ด้วยการแสดงให้เห็นความแตกต่างของการแบ่งพื้นที่ออกเป็นสองส่วนก็เพื่อที่จะแสดงให้เห็นว่าใน ท้ายที่สุดการเคลื่อนไหวจากพื้นที่ที่เหมือนกันจะแยกออกจากกันเช่นนี้จะกลับมามีความสำคัญสำหรับการปลดปล่อยมนุษย์ของมาร์กซ์ที่ผู้วิจัยมองว่ามันจำเป็นที่จะต้องเคลื่อนไหวไปพร้อมกันทั้งสองด้าน เพราะมนุษย์ของมาร์กซ์เป็นมนุษย์ที่ประกอบกันขึ้นมาด้วยความคิดและการกระทำ การทำความเข้าใจเกี่ยวกับมนุษย์ของมาร์กซ์เช่นนี้มีข้อสันนิษฐานที่น่าสนใจเมื่อเราทำความเข้าใจแนวคิดเรื่อง ‘praxis’

มาร์กซ์กล่าวถึงมนุษย์ที่ไม่ได้เป็นเพียงผลจากทฤษฎีหรือการปฏิบัติแต่เป็นผลจากสิ่งที่เขา เรียกว่า ‘praxis’ แนวความคิดนี้ปรากฏครั้งแรกในวิทยานิพนธ์ปริญญาเอกของมาร์กซ์ที่เขาพูดถึงนัก ปรัชญากรีกโบราณ 2 คน คือ เดโมคริตุสและเอพิคิวรัส ที่กล่าวถึงแนวความคิดเรื่องอะตอม ความ น่าสนใจอยู่ที่การที่เขาให้ความสำคัญกับความคิดของเอพิคิวรัสซึ่งแนวคิดเรื่องการเปลี่ยนแปลงของเขาได้แสดงให้เห็นความเป็นไปได้ของมนุษย์ที่กระทำต่อการผลักดันวิถีการมีชีวิตของตนเองในฐานะ ของพลังงานที่จะขับเคลื่อนความเป็นไปได้ต่างๆของประวัติศาสตร์*

แนวคิดเรื่อง praxis เป็นการรวมเป็นหนึ่งในทฤษฎีและการปฏิบัติเปลี่ยนรูปมนุษย์จากโลก ไร้ชีวิตไปสู่พื้นที่ของการกระทำ ‘ปรัชญาไม่สามารถเข้าใจตนเองโดยปราศจากการทำลายตนเองและ มันไม่สามารถทำลายตนเองออกไปจากที่มันถูกเข้าใจ’²⁵ มนุษย์ของเขาไม่สามารถกระทำการใดๆ เพียงอย่างเดียวโดยไม่ได้ตระหนักถึงความจริงที่ถูกใช้ในความหมายว่าเป็นการตระหนักว่ามีบางสิ่ง

²⁴ Karl Marx, *The Essential Writings*, (ed.) Frederic L. Bender. (USA : Westview Press, 1986), 237.

* ดูเพิ่มเติมใน Karl Marx, "Marx's Doctoral Dissertation : Difference between the Democritean and Epicurean Philosophy of Nature," in *The First Writings of Karl Marx*, ed. Paul M. Schaffer (New York: Ig Publishing, 2006).

²⁵ Shlomo Avineri, *The Social & Political Thought of Karl Marx* (Cambridge: Cambridge University Press, 1972), 136.

บางอย่างอยู่ ในขณะที่เดียวกันกับการกระทำก็คือวิถีของมนุษย์ที่ประกอบกันขึ้นมาเป็นการตระหนักถึงความจริงนั้น

‘ทฤษฎี praxis ในอีกด้านหนึ่ง ประกาศตัวเองเหมือนกับปรัชญาคือการวิเคราะห์อย่างบริสุทธิ มันคือการพังทลายตนเองที่มันทำหน้าที่วิเคราะห์อย่างเป็นเลิศ เมื่อมันเลิกคิดอย่างเดียวกับโลกแต่ไปสู่การเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตมนุษย์ หน้าที่ของมันคือการเอาความแตกต่างระหว่างเรื่องราวและความมีสติปัญญาหรือการวิเคราะห์ทางศีลธรรมของเรื่องราวออก ระหว่าง praxis ของตัวประธานทางสังคมกับการตระหนักรู้เกี่ยวกับ praxis นานมาแล้วที่ทฤษฎีคืออำนาจตัดสินสูงสุดของการกระทำ มีรอยแตกร้าวระหว่างจิตใจของปัจเจกบุคคลกับสิ่งรอบตัว ระหว่างความคิดและโลกของมนุษย์ การเอาออกตรงนี้ยกเลิกจากปรัชญาและสำนักที่ผิดพลาด นานมาแล้วเหมือนกับกระแสสำนักมีความหมายว่าเป็นการทำความเข้าใจโลกอันไร้เหตุผลจากภายนอก มันไม่ใช่การทำความเข้าใจตนเองเกี่ยวกับโลกหรือการตระหนักรู้เกี่ยวกับพัฒนาการของธรรมชาติ ถ้าการแสดงออกของการตระหนักรู้ตนเองกับพัฒนาการทางประวัติศาสตร์เป็นความคาดหวังที่แท้จริง การตระหนักรู้ตนเองต้องปรากฏจากความกดดันที่มีอยู่ภายในของตัวประวัติศาสตร์และไม่ได้มาจากหลักการของเหตุผลที่อยู่นอกเหนือจากประวัติศาสตร์ เราต้องพบในเงื่อนไขของตัวประวัติศาสตร์ที่ทำให้มีเหตุผล’²⁶

ผลรวมของความคิดและกระทำของมนุษย์สะท้อนออกมาในวิถีการดำเนินประวัติศาสตร์ของพวกเขา มันคือการตระหนักถึงสิ่งที่พวกเขาได้เผชิญหน้าและแสดงออกมาในวิถีของการกระทำที่พวกเขาปฏิบัติต่อโลก มาร์กซกล่าวว่า ‘มนุษย์สร้างประวัติศาสตร์ของพวกเขาเองแต่ไม่ใช่ด้วยเจตจำนงอันเป็นอิสระ ไม่ใช่ภาวะที่พวกเขาเลือกแต่ภายใต้การได้มาและภาวะที่ได้รับการสืบทอดกับสิ่งซึ่งพวกเขาเผชิญหน้ากับมันโดยตรง จาริตของยุคสมัยที่ตายแล้วให้น้ำหนักเหมือนกับฝันร้ายของสิ่งที่ยังคงมีชีวิตและเมื่อพวกเขาปรากฏตัวเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิวัติการเปลี่ยนผ่านของพวกเขาและสิ่งแวดล้อมทางวัตถุของพวกเขา ในการสร้างสรรค์บางสิ่งซึ่งยังไม่ได้ปรากฏ อย่างแน่นอนในยุคสมัยของวิกฤติการปฏิวัติ พวกเขาอ่อนนวยอย่างฉลาดเฉลียวให้จิตวิญญาณแห่งอดีตช่วยเหลือ พวกเขาขอยืมชื่อ สโลแกนและเครื่องแต่งกายเพื่อแสดงบทบาทบทบาทประวัติศาสตร์โลกใหม่ในการปลอมแปลงที่น่าเชื่อถือ’²⁷

ระบบทุนนิยมทำให้เกิดความผิดปกติก่อนมาในความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ที่ควรเสมอภาคกัน มาร์กซจึงเรียกร้องให้เราต้องทำการแก้ไขเพื่อจะปลดปล่อยตนเองและนำความสัมพันธ์ที่ถูกต้องของมนุษย์กลับคืนมา และด้วยการที่เราเป็นสิ่งที่ก่อรูปขึ้นด้วยการวางความมีอยู่ของตนเองใน

²⁶ Leszek Kolakowski, *Main Current of Marxism. Vol.1 : The founders*, 105.

²⁷ Karl Marx, "The Eighteenth Brumaire of Louis Bonaparte," in *Surveys from Exile : Political Writings Volume 2*, ed. David Fernbach (London: Verso, 2010), 146.

ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดและการกระทำ กระบวนการปลดปล่อยตัวเองให้หลุดพ้นของมาร์กซ์จึงก่อรูปขึ้นและจำเป็นต้องปะทะเข้ากับการมีความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ใน 2 สถานะ คือ พื้นที่ทางการเมืองและกระแสสำนึกจึงจะทำให้มนุษย์สามารถนำพาตัวเองไปสู่การปลดปล่อยที่แท้จริง คือ การปลดปล่อยความเป็นมนุษย์ได้

4.2 การปฏิวัติอำนาจทางการเมือง

‘ผีคอมมิวนิสต์ซึ่งหลอกหลอนทุนนิยมยุโรปในปี 1848 ขณะนี้ได้กลับมาหลอกหลอนแนวความคิดแบบมาร์กซ์ จากลัทธิการปกครองแบบเผด็จการและนโยบายการปราบปรามซึ่งติดตามไปกับการเกิด ‘คอมมิวนิสต์’ ไม่ใช่เพียงครั้งเดียวแต่เกิดขึ้นอีกครั้งและอีกครั้ง’²⁸

จากผีคอมมิวนิสต์ที่เคยหลอกหลอนสังคมยุโรปมาจนถึงปัจจุบัน ในขณะที่ผีตัวเดิมกลับมาหลอกหลอนผู้ที่มีความเชื่อในทฤษฎีของมาร์กซ์เอง นับตั้งแต่การปฏิวัติโซเวียตในปี 1917 ไปจนถึงการมีอิทธิพลของกองทัพแดงในจีน การแพร่ขยายแนวความคิดเรื่องคอมมิวนิสต์ในกลุ่มประเทศแถบละตินอเมริกาและในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ คอมมิวนิสต์กลายเป็นสัญลักษณ์ของความรุนแรงโดยหนึ่งในข้อถกเถียงนั้นคือ การถูกมองว่ามีลักษณะของการปกครองแบบเผด็จการอำนาจนิยมที่ซึ่ง ‘ถูกนำเข้าสู่ความเข้าใจการมีอำนาจที่ชี้นำทั้งหมด มันง่ายที่จะไม่มีความอดทนหรือดูหมิ่นผู้ที่ล้มเหลวในการมองเห็นแสงสว่างและที่เลวร้ายมากไปกว่านั้นคือ ง่ายที่จะพบกับความยุ่งยากสำหรับความไม่รู้หรือความไม่เห็นด้วยสำหรับความเห็นที่ต่างออกไปหรือการละทิ้งความเชื่อที่มีอยู่เดิม’²⁹

การปฏิวัติทางการเมืองที่มาร์กซ์พูดถึงคืออะไร มันมีความจำเป็นหรือไม่สำหรับการทำความเข้าใจแนวความคิดของมาร์กซ์และสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ที่มาร์กซ์กล่าวถึงต้องมีที่มาจากความรุนแรงเช่นนั้นจริงหรือไม่ ในการทำความเข้าใจคำถามเหล่านี้ ผู้วิจัยขอเริ่มต้นด้วยการตั้งคำถามว่าทำไมถึงต้องมีการปฏิวัติทางการเมือง

แนวความคิดที่มีอิทธิพลโดยตรงกับการพิจารณาคำถามนี้ผู้วิจัยคิดว่าอยู่ที่การมองการเมืองของรัฐของมาร์กซ์ ในงานเขียนชื่อ *Critique of Hegel's Philosophy of Right* เขาวิพากษ์แนวความคิดของเฮเกิลที่มีต่อรัฐในฐานะของสิ่งที่เป็นความจำเป็นภายนอกที่มนุษย์อยู่ภายใต้และขึ้นตรงอยู่กับมัน โดยที่ ‘ในความขัดแย้งของสิทธิและสวัสดิภาพส่วนบุคคล (ครอบครัวและประชาสังคม)

²⁸ Robert L Heilbroner, *Marxism for and Against*(USA: W.W. Norton&Company, 1981), 143.

²⁹ Ibid, 144.

รัฐคือรูปแบบของความจำเป็นภายนอกและอำนาจการปกครองที่เหนือกว่าของพวกเขา มันเป็นเรื่องธรรมดาที่กฎหมายและความสนใจจะอยู่ภายใต้และขึ้นอยู่กับมัน'³⁰

สำหรับเฮเกลครอบครัวและสังคมเป็นสิ่งที่ต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐ รัฐเป็นเจ้าของอำนาจที่มีอิทธิพลในการที่จะทำให้พวกเขาอยู่ภายใต้อำนาจได้ เมื่อเป็นเช่นนั้น นุษย์ของเฮเกลจึงเป็นสิ่งที่ต้องถูกควบคุมโดยไม้อาจเป็นอิสระได้จากความสัมพันธ์ทางสังคมที่พวกเขามีอยู่ จากจุดนี้จะเห็นว่าทั้งสองสิ่งที่ถูกแยกออกจากกันคือรัฐและมนุษย์

อย่างไรก็ตาม มาร์กซ์มองว่าการมองความสัมพันธ์เช่นนี้เป็นสิ่งที่มีปัญหาในแง่ที่เฮเกลไม่ให้ความสำคัญกับบริบททางสังคมของมนุษย์ เขากล่าวว่า 'รัฐการเมืองไม่สามารถปรากฏได้โดยปราศจากรากฐานทางธรรมชาติของครอบครัวและรากฐานที่ถูกสร้างขึ้นของประชาสังคมแต่สิ่งที่เป็นเงื่อนไขถูกทำให้ยอมรับเหมือนกับเป็นสิ่งที่ถูกวางเงื่อนไข สิ่งที่กำหนดถูกทำให้เหมือนสิ่งที่ถูกกำหนด ผลผลิตเหมือนกับผลผลิตของสิ่งที่มันผลิตขึ้นมา'³¹ ซึ่งหมายความว่าในขณะที่ครอบครัวและประชาสังคมเป็นสิ่งที่พื้นฐานของมนุษย์แต่มันก็กลับถูกกำกับด้วยเงื่อนไขจากรัฐทั้งที่ทั้งสองส่วนหรืออีกนัยหนึ่งก็คือรูปแบบความสัมพันธ์ของมนุษย์ที่ปรากฏกับโลกน่าจะเป็นสิ่งที่กำกับเงื่อนไขในวิถีการมีชีวิตของพวกเขาเอง

มาร์กซ์แสดงปัญหาที่เกิดขึ้นภายในรัฐด้วยเหตุผลที่ผู้วิจัยอาจจะแบ่งออกเป็นสองประการหลักที่น่าสนใจ กล่าวคือ ปัญหาของรัฐในแง่ของการเป็นเครื่องมือทางชนชั้นและปัญหาของรัฐในแง่ของการเป็นอิสระจากตัวมนุษย์

ประการแรก มาร์กซ์วิจารณ์ว่ารัฐกลายเป็นเครื่องมือของชนชั้นในการที่จะครอบงำชนชั้นอื่นให้ตกอยู่ภายใต้อำนาจ เขากล่าวว่า 'จากการปลดปล่อยตัวเองของทรัพย์สินส่วนบุคคลจากชุมชนรัฐกลายเป็นสิ่งซึ่งปรากฏแยกออกไป และอยู่นอกไปจากประชาสังคมและมันไม่ได้เป็นอะไรนอกเหนือไปจากรูปแบบขององค์กรซึ่งชนชั้นปกครองจำเป็นต้องยอมรับเป้าหมายทั้งภายนอกและภายในเพื่อเป็นสิ่งที่รับประกันสำหรับทรัพย์สินและผลกำไรของพวกเขา'³²

คำอธิบายนี้มีความหมายถึงอำนาจทางการเมืองต่างๆที่ชนชั้นปกครองใช้ความได้เปรียบนี้ในการบังคับให้ผู้ใต้ปกครองต้องทำตาม ไม่เพียงแต่การใช้กองกำลังของรัฐในการเข้าปราบปรามโดยตรงแต่ยังรวมไปถึงการครอบงำที่กระทำผ่านการออกกฎหมายต่างๆซึ่งตราบเท่าที่คุณยังวางตนเองอยู่ภายในสังกัดของรัฐนั้นๆ ข้อกำหนดต่างๆที่ออกมาก็เป็นสิ่งที่คุณไม่สามารถปฏิเสธได้ รัฐกลายเป็นสิ่งที่

³⁰ Karl Marx, *Critique of Hegel's 'Philosophy of Right'*, trans. Annette Jolin and Joseph O'Malley (Cambridge: Cambridge University Press, 1970), 5.

³¹ Ibid, 9.

³² Karl Marx and Friedrich Engels, *The German Ideology*, 80.

เกิดขึ้นและครอบงำความเป็นไปของสังคม แต่ถึงจะเป็นเช่นนั้นการคงอยู่ของรัฐก็ไม่ได้ให้ประโยชน์กับชุมชนในสังคมอย่างเท่ากัน เพราะสิ่งที่รัฐจะให้ผลประโยชน์จะมีเพียงแต่ชนชั้นที่สามารถชิงอำนาจของรัฐมาได้เท่านั้น**

ประการที่สอง รัฐกลายเป็นสิ่งที่ถูกทำให้แยกออกไปจากการควบคุมของมนุษย์และในทางตรงกันข้ามกลับกลายเป็นอำนาจควบคุมมนุษย์เสียเอง ประเด็นนี้เป็นสิ่งที่ผู้วิจัยคิดว่ามีปัญหาในแง่ที่เรากำลังถูกทำให้แปลกแยกไปจากธรรมชาติที่เราคิดและกระทำสิ่งต่างๆ เพื่อดำเนินประวัติศาสตร์ของเราเองแต่หากเป็นเช่นนั้นจะเท่ากับเรากำลังวางความสัมพันธ์ของเราที่มีต่อโลกอยู่กับสิ่งที่เราไม่สามารถควบคุมได้ รัฐกลายเป็นสิ่งที่มีชีวิตโดยตัวของมันเองซึ่งความน่าสนใจอยู่ตรงที่แม้จะดูเหมือนว่าการครองอำนาจรัฐอยู่ที่ใครจะสามารถชิงอำนาจทางการเมืองแต่จะเห็นว่าในท้ายที่สุดเราก็ไม่สามารถควบคุมกลไกทั้งหมดของรัฐ การที่สถานะของรัฐเป็นเช่นนี้มีมาร์กซ์มองว่าเป็นเพราะรัฐมีเหตุผลในการดำรงอยู่เป็นของตนเอง มันจึงเป็นสิ่งที่สามารถเป็นอิสระในแง่ที่การดำรงอยู่ของรัฐผูกพันอยู่กับกลไกของมันเองหรืออาจพูดให้เข้าใจอย่างง่าย ๆ ว่าในขณะที่รัฐดูเหมือนจะให้ประโยชน์กับกลุ่มคนเพียงบางกลุ่มแต่ในขณะเดียวกันการกระทำเช่นนั้นก็เป็นกรกลับมายืนยันเหตุผลในการดำรงอยู่ของตัวเอง เห็นได้จากการที่รัฐสามารถยืนยันอำนาจในตัวเองได้โดยรัฐธรรมนูญแม้ว่าผู้ปกครองจะเปลี่ยนแปลงไปแบบใดก็ตาม

เมื่อเป็นเช่นนี้จะเท่ากับเรากำลังเผชิญหน้ากับปัญหาในสองระดับที่ส่วนแรกก็คือการที่อำนาจรัฐตกอยู่ในมือของกลุ่มคนเพียงบางกลุ่มและส่วนที่สองก็คือกลุ่มคนเพียงบางกลุ่มที่พูดถึงนั้นก็ไม่สามารถควบคุมอำนาจที่มีอยู่นั้นได้จริงๆ ส่วนแรกเป็นปัญหาที่ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำขึ้นภายในสังคม ในขณะที่ส่วนที่สองมันคือปัญหาที่กระทำต่อเงื่อนไขความเป็นมนุษย์ที่ควรจะมีความสัมพันธ์กับโลกก็ด้วยการขับเคลื่อนกลไกการมีอยู่ได้ด้วยความคิดและการกระทำของตัวมนุษย์เอง

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาในเรื่องการดำรงอยู่ของรัฐจึงเป็นที่มาของการที่มาร์กซ์มองว่าหากมนุษย์ต้องการที่จะปลดปล่อยตนเอง สิ่งหนึ่งที่มนุษย์ควรจะต้องตระหนักถึงและทำความเข้าใจอย่างระมัดระวังก็คือ มนุษย์จะต้องนำตัวเองออกมาจากเงื่อนไขอันเป็นรูปธรรมที่ครอบงำมนุษย์อยู่ซึ่งในที่นี้ก็คือการปลดปล่อยตนเองออกมาจากอำนาจทางการเมืองของรัฐ

** สถานการณ์เช่นนี้ปรากฏอย่างชัดเจนในงานเขียนชื่อ *The Eighteenth Brumaire of Louis Bonaparte* ที่มาร์กซ์แสดงให้เห็นการแย่งชิงอำนาจระหว่างคนกลุ่มต่างๆ ที่เคลื่อนไหวอยู่ในฝรั่งเศส ซึ่งต่างฝ่ายต่างก็พยายามที่จะยึดครองรัฐเพื่อยืนยันผลประโยชน์ให้กับคนในกลุ่มของตนเอง ดูเพิ่มเติมใน Karl Marx. "The Eighteenth Brumaire of Louis Bonaparte." *In Surveys from Exile : Political Writings Volume 2*, (ed.) David Fernbach. (London: Verso, 2010.)

แนวความคิดเรื่องการปฏิวัติทางการเมืองปรากฏออกมาอย่างชัดเจนมากที่สุดในงานเขียนชื่อ *Communist Manifesto* ที่ซึ่งมาร์กซ์เริ่มต้นโดยการชี้ให้เห็นว่าประวัติศาสตร์ของมนุษย์ดำเนินไปท่ามกลางการปะทะกันระหว่างกลุ่มบุคคลที่รวมอยู่เป็นชนชั้นมาโดยตลอด ลักษณะที่สำคัญของการต่อสู้ที่อยู่สถานะของความได้เปรียบเสียเปรียบซึ่งได้กล่าวถึงในบทที่แล้วว่ามีที่มาจากความไม่เสมอภาคที่เกิดขึ้นภายในความสัมพันธ์ทางการผลิตทำให้มีช่องว่างที่เปิดโอกาสให้กลุ่มคนที่สามารถฉวยเอาผลประโยชน์ไปจากผู้อื่นได้ ความน่าสนใจอยู่ที่นอกจากชนชั้นผู้ซื้อที่ดินจะตั้งต้นเป็นผู้มีอำนาจทางด้านเศรษฐกิจแล้ว คนเหล่านี้ยังผลักดันตัวเองเข้าไปเป็นผู้มีอำนาจทางการเมืองที่ทำให้พวกเขาสามารถรักษาและสร้างเงื่อนไขที่จะรับใช้ผลประโยชน์ให้เกิดขึ้นกับชนชั้นของพวกเขาผ่านกลไกต่างๆ เช่น กฎหมาย นอกจากนี้การที่รัฐเป็นสิ่งที่มีความสำคัญสูงที่สุดยังทำให้พวกเขาสามารถใช้ประโยชน์จากบทบาทของรัฐที่มีต่อชุมชนในส่วนนี้ในการควบคุมบุคคลกลุ่มอื่นๆ ได้อีกด้วย

สถานการณ์ที่เกิดขึ้นเช่นนี้ทำให้มาร์กซ์มองว่าหากต้องการที่จะแก้ไขปัญหาคือความไม่เสมอภาคที่เกิดขึ้นและแบ่งมนุษย์ออกจากกันเช่นนี้ ในเมื่อเรากำลังพิจารณาปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ทางการเมือง สิ่งที่จะต้องกระทำจึงเป็นการต้องล้มล้างเงื่อนไขที่ทำให้เงื่อนไขนี้ดำเนินไปทั้งหมด ส่วนแรกคือต้องทำลายอำนาจที่อยู่ในมือของชนชั้นผู้กดขี่เราอยู่และในส่วนที่สองต้องทำลายสถานะของความเป็นรัฐที่แยกตัวออกจากการควบคุมของมนุษย์ต่อไป

ในส่วนแรกของการทำลายอำนาจที่อยู่ในมือของชนชั้นผู้กดขี่ ความจำเป็นในการปฏิวัติเริ่มต้นขึ้นในส่วนนี้ มาร์กซ์ปฏิเสธการเคลื่อนไหวทางการเมืองแบบสังคมนิยมที่มีมาก่อนหน้าโดยมองว่า การเคลื่อนไหวเหล่านั้นไม่ได้กระทำโดยเข้าใจเงื่อนไขที่แท้จริงของการจะปลดปล่อยมนุษย์ให้หลุดพ้นไปจากสภาพที่เป็นอยู่ แต่เป็นเพียงแค่การร้องขอส่วนแบ่งส่วนเล็กๆ จากชนชั้นผู้กดขี่ซึ่งในขณะนั้น (และขณะนี้) ก็คือชนชั้นปกครองและในที่สุดก็ต้องสูญเสียมันไปจากความพ่ายแพ้ที่เกิดขึ้นอีกครั้งและอีกครั้งจากการที่ไม่มีจุดยืนในการต่อสู้ที่เข้มแข็งมากพอที่จะเข้าปะทะกับความพลิกแพลงของชนชั้นปกครอง ในทางตรงกันข้ามหลายครั้งที่กระบวนการต่อสู้ของชนชั้นนี้ถูกใช้เป็นเครื่องมือของนายทุนที่ต้องการทำลายศัตรูของตนเองคือชนชั้นศักดินาเก่า ความล้มเหลวในการเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นเช่นนี้จึงนำไปสู่ข้อสรุปของมาร์กซ์ที่ว่าเราจำเป็นต้องปฏิวัติไม่ใช่เพียงแค่ทำการปฏิรูปกลไกอำนาจทางการเมืองและกลุ่มคนที่จะมีพลังอำนาจในการเคลื่อนไหวได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุดก็คือชนชั้นผู้ไร้ทรัพย์สิน

อย่างไรก็ตาม นอกเหนือไปจากการต่อสู้กับชนชั้นปกครอง อีกสิ่งหนึ่งที่จะต้องถูกล้มล้างไปด้วยกันซึ่งในอีกด้านหนึ่งอาจจะเรียกได้ว่ามีความสำคัญมากกว่าก็คือตัวกลไกของระบบทุนนิยมชนชั้นผู้ไร้ทรัพย์สินต้องเคลื่อนไหวในฐานะของชนชั้นสากลและยึดครองอำนาจทางการเมืองมาจากชนชั้นปกครอง มาร์กซ์เสนอไว้ว่าเมื่อดำเนินการมาจนถึงจุดนี้ ผู้ที่เคลื่อนไหวอาจพิจารณาวิธีการสลายอำนาจของระบบทุนนิยมทั้งหมดตามแนวทาง 10 ประการ

มีข้อน่าสังเกตประการหนึ่งว่า แนวทางทั้ง 10 ประการนี้ผู้วิจัยเคยกล่าวถึงครั้งหนึ่งในช่วงต้นของวิทยานิพนธ์ หากแต่จะเห็นว่าถ้าวัดถึงในครั้งแรกนั้นเรารู้จักในฐานะของมาตรการในช่วงเปลี่ยนผ่านที่รัฐคอมมิวนิสต์ใช้ในการทำลายโครงสร้างของระบบเก่าซึ่งแสดงความหมายของมันออกมาเมื่อกล่าวถึงความจำเป็นในการปฏิวัติทางการเมืองแต่เมื่อมาถึงบทนี้ผู้วิจัยเชื่อว่าการกลับมาพิจารณาแนวทางทั้ง 10 ข้อนี้อีกครั้งจะทำให้เรามีมุมมองที่ต่างออกไปเพราะจะเห็นแล้วว่ามีความเชื่อมโยงอย่างชัดเจนของวิธีการปลดปล่อยตัวเองของมนุษย์ที่ไม่ใช่แค่การให้น้ำหนักทางการเมืองเพียงอย่างเดียวแต่มันจำเป็นต้องถูกกำกับด้วยความเข้าใจที่โยงอยู่กับพื้นฐานความเป็นมนุษย์ของตนเองด้วย รัฐในความหมายที่กล่าวถึงจึงไม่ใช่เรื่องของพรรคการเมืองหรือตัวแทนจากชนชั้นใดชนชั้นหนึ่งตามที่เคยเข้าใจแต่จะหมายถึงวิถีของการเปลี่ยนผ่านที่เกิดขึ้นจากการผลักดันของปัจเจกบุคคลผู้ย้อนกลับมาตระหนักถึงสิ่งต่างๆ บนจุดยืนแห่งธรรมชาติของตนเอง

เมื่อทำลายเงื่อนไขส่วนแรกคือการทำลายอำนาจที่อยู่ในมือของชนชั้นผู้กดขี่ได้แล้ว ลำดับต่อไปก็คือการทำลายสถานะของความเป็นรัฐที่แยกตัวออกจากการควบคุมของมนุษย์ มาร์กซก็กล่าวเอาไว้ว่า ‘ในการแยกออกจากตนเองซึ่งถูกทำให้มันคงบนฐานของทรัพย์สินส่วนบุคคล ชนชั้นผู้ครอบครองสนุกกับความพอใจที่สร้างโดยการแสดงภายนอกของความเป็นมนุษย์ ขณะที่ชนชั้นผู้ทำงานถูกหยามเกียรติและไร้กำลัง ทรัพย์สินส่วนบุคคลมีแนวโน้มที่จะทำลายตัวมันเองโดยไม่คำนึงถึงความรู้หรือเจตนาของชนชั้นผู้ครอบครอง ตั้งแต่ชนชั้นผู้ไร้ทรัพย์สินซึ่งมันสร้างกระบวนการลดทอนความเป็นมนุษย์ที่ตระหนักรู้ในตัวของมันเอง ชัยชนะของชนชั้นผู้ไร้ทรัพย์สินไม่ได้ย้อนกลับสู่พื้นผิวและแทนที่ตัวมันเพื่อเป็นผู้ครอบครองแต่วางจุดจบสำหรับเรื่องราวโดยการทำลายตัวเองและฝ่ายตรงข้าม’³³

ผู้วิจัยคิดว่าสิ่งหนึ่งที่ข้อความประโยคนี้ออกเราได้อย่างชัดเจนคือ มาร์กซไม่ได้ต้องการให้ชนชั้นผู้ไร้ทรัพย์สินผลักดันตนเองเพื่อขึ้นมาครอบครองอำนาจทางการเมืองแทนแต่เขากำลังคาดหวังกับชนชั้นผู้ไร้ทรัพย์สินในฐานะของมนุษย์ที่ตระหนักได้ว่าธรรมชาติของตนเองคือผู้ผลิตที่มีความสัมพันธ์ในสังคมโดยการแลกเปลี่ยนผลผลิตที่ได้จากแรงงานของตนเองได้อย่างเสมอภาคกัน และด้วยการที่พวกเขาต้องเข้าใจว่าความสัมพันธ์ต่างๆ ที่มีต่อโลกเป็นสิ่งซึ่งกำหนดมาจากการกระทำของพวกเขาเอง การดำรงอยู่ของรัฐในความหมายนี้จึงกลายเป็นสิ่งผิดปกติเพราะมันมีลักษณะที่เป็นอิสระไปจากวิถีการดำเนินชีวิตของมนุษย์ เมื่อถึงที่สุดความเป็นชนชั้นและอำนาจของรัฐจึงต้องสลายไปและถูกแทนที่ด้วยรูปแบบการบริหารจัดการที่เกิดขึ้นจากข้อตกลงร่วมกันของมนุษย์ในชุมชน

คำถามที่ว่าทำไมจึงต้องมีกรปฏิวัติทางการเมือง คำอธิบายจึงอยู่ที่เพราะเราต้องทำลายรูปธรรมของปัญหาที่เกิดขึ้นจากการที่รัฐกลายเป็นเครื่องมือทางชนชั้นที่ทำให้มนุษย์ต้องตกอยู่ภายใต้

³³ Leszek Kolakowski, *Main Current of Marxism. Vol.1 : The founders*, 148.

เงื่อนไขด้วยความจำยอมอันเกิดจากลักษณะพิเศษของรัฐที่เป็นอิสระและมีอำนาจในตัวเองอยู่เหนือกว่าความเป็นสังคมทั้งที่ลักษณะเช่นนี้มันขัดต่อวิถีการมีชีวิตและแลกเปลี่ยนมนุษย์ออกจากความสัมพันธ์ที่มีต่อโลก การปฏิวัติจึงจำเป็นต้องเกิดขึ้นเพื่อทำลายเงื่อนไขที่กระทบต่อความเป็นมนุษย์ในลักษณะเช่นที่กล่าวมา

เมื่อมาถึงตรงจุดนี้จะเห็นว่ามาร์กซ์ได้กล่าวถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในทางการเมืองและเสนอแนวทางการแก้ปัญหาไว้อย่างเป็นรูปธรรม อย่างไรก็ตาม นี่คือนิวทอนที่ผู้วิจัยมองว่าควรมีการทำความเข้าใจแนวทางทั้ง 10 ประการข้างต้นรวมไปถึงข้อความที่ปรากฏในงานเขียนเรื่อง *Communist Manifesto* อย่างระมัดระวัง ไม่เช่นนั้นการเคลื่อนไหวทางการเมืองของชนชั้นผู้ไร้ทรัพย์สินจะกลายเป็นการเข้าไปแทนที่อำนาจทางการเมืองของคนกลุ่มใหม่ซึ่งในความคิดของผู้วิจัย มันจะกลายเป็นความผิดพลาดและทำให้เกิดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนต่อการทำความเข้าใจแนวความคิดของมาร์กซ์

จากวิธีการครองอำนาจของโซเวียตไปจนถึงกองทัพแดงที่นำหวาดกลัวของจีน แนวความคิดเรื่องคอมมิวนิสต์กลายเป็นตัวแทนของความรุนแรง แต่จะเป็นดังเช่นที่ถูกกล่าวหาเช่นนั้นหรือ ผู้วิจัยคิดว่าการคิดเช่นนี้เป็นการตอกย้ำข้อผิดพลาดหากเลือกข้างทางความคิดเพียงด้านใดด้านหนึ่ง กล่าวคือ สนใจแค่ความคิดส่วนที่พูดถึงวิธีการปฏิวัติทางการเมืองที่จะทำให้คอมมิวนิสต์ต้องถูกโจมตีด้วยข้อกล่าวหาว่าเป็นอำนาจเผด็จการโดยสมบูรณ์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ในความคิดของผู้วิจัยคอมมิวนิสต์ไม่ได้เป็นเพียงแค่การแทนที่อำนาจทางการเมืองของชนชั้นใหม่ซึ่งถูกเจาะจงว่าคือกรรมกร แต่เป็นการเคลื่อนไหวของผู้คนที่กลับมาตระหนักถึงธรรมชาติที่แท้จริงในความเป็นมนุษย์ของตนเอง เราปะทะกับอำนาจที่ครอบงำเราอยู่ ทั้งรัฐและชนชั้นปกครองก็เพราะเงื่อนไขที่ถูกบังคับ ไม่ใช่จากโดยเจตจำนงของคนกลุ่มหนึ่งที่ต้องการทำลายล้างคนกลุ่มอื่น แต่ในทางกลับกัน หากตัดเงื่อนไขที่แบ่งผู้คนออกเป็นชนชั้น มนุษย์ทุกคนก็คือหนึ่งในปัจเจกบุคคลแต่ละคนที่ยืนอยู่ภายในชุมชนเดียวกัน การปฏิวัติทางการเมืองจึงไม่ใช่การต่อสู้เพื่อแย่งชิงอำนาจให้คนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งแต่คือความพยายามในการทำลายสถานะอันเป็นรูปธรรมของระบบที่แบ่งแยกและลดทอนความเป็นมนุษย์ผู้มีความเท่าเทียมกันลงไป

4.3 การปฏิวัติกระแสสำนึก

ไม่เพียงแต่การทำลายอำนาจการครอบงำทางการเมืองที่ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการรักษาอำนาจของชนชั้นปกครอง อีกสิ่งหนึ่งที่สำคัญไม่แพ้กันและต้องดำเนินควบคู่กันไปก็คือ การปฏิวัติของกระแสสำนึกของผู้คนที่ต้องตระหนักว่าเรามีความสัมพันธ์กับโลกและมนุษย์ผู้อื่นอย่างไร เพราะด้วยการที่มนุษย์ของมาร์กซ์เป็นสิ่งที่ก่อรูปขึ้นด้วยองค์ประกอบสองส่วนคือความคิดและการกระทำ เมื่อเผชิญหน้ากับปัญหาการลดทอนความเป็นมนุษย์ที่เกิดขึ้นภายในระบบทุน กระบวนการปลดปล่อย

ตัวเองให้หลุดพ้นจึงจำเป็นต้องปะทะเข้ากับการมีความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์จากทั้ง 2 สถานะ คือ พื้นที่ทางการเมืองและกระแสสำนึกจึงจะทำให้มนุษย์สามารถนำพาตัวเองไปสู่การปลดปล่อยที่แท้จริง

การปฏิวัติกระแสสำนึกคืออะไรและมีความสัมพันธ์อย่างใดกับการปฏิวัติอำนาจทางการเมืองหรือไม่ นี่คือคำถามสำคัญที่จะโยงต่อไปว่าเหตุใดผู้วิจัยจึงกล่าวว่าจะเกิดการปฏิวัติขึ้นทั้งในพื้นที่ทางการเมืองและพื้นที่ของกระแสสำนึก มนุษย์จึงจะเรียกได้ว่าสามารถปลดปล่อยตัวเองออกมาได้อย่างแท้จริง

มนุษย์เริ่มต้นประวัติศาสตร์ของตนเองด้วยการผลิตเพื่อให้มีชีวิตรอดแต่โดยการที่พวกเขามีข้อจำกัดที่แตกต่างกันออกไปตามธรรมชาติ มนุษย์จึงจำเป็นต้องเข้ามามีความสัมพันธ์กับผู้อื่นในพื้นที่ส่วนกลางของสังคมเพื่อแลกเปลี่ยนผลผลิตจากแรงงานของเขากับผลผลิตที่จำเป็นประเภทต่างๆจากมนุษย์ผู้อื่น นี่คือนิยามที่มาร์กซ์เรียกว่าเป็นรูปแบบแห่งการผลิตซึ่งเป็นวิถีการมีชีวิตที่พวกเขาเข้ามามีความสัมพันธ์กับโลก

อย่างไรก็ตามมาร์กซ์วิพากษ์ว่าเมื่อมาถึงยุคของทุนนิยม เกิดปัญหาขึ้นในความสัมพันธ์ทางการผลิตของโครงสร้างส่วนล่างจากกระบวนการลดทอนความเป็นมนุษย์ที่ทำให้ความเสมอภาคในการแลกเปลี่ยนระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ถูกทำลายลง ปัญหานี้สะท้อนกลับไปยังโครงสร้างส่วนบนในการที่กลุ่มบุคคลบางกลุ่มซึ่งเป็นผู้ที่ทำให้เกิดปัญหาในโครงสร้างส่วนล่างได้แปลงรูปทัศนคติของตนขยายเข้าไปในโครงสร้างส่วนบนด้วย พวกเขาได้สร้างและเป็นเจ้าของสิ่งที่เรียกว่า แนวคิดแห่งการปกครองที่ ‘แนวคิดแห่งการปกครองไม่ได้เป็นอะไรมากไปกว่าการแสดงออกทางความคิดของความสัมพันธ์ที่ครอบครองทางวัตถุ ความสัมพันธ์ที่ครอบครองทางวัตถุจับยึดไว้เหมือนกับความคิด ดังนั้นความสัมพันธ์ซึ่งทำให้ชนชั้นหนึ่งครอบงำอีกชนชั้นหนึ่ง ดังนั้น ความคิดของการที่มันครอบครอง’³⁴

ชนชั้นผู้ปกครองเหล่านี้ได้เข้ามามีอิทธิพลทั้งในทางการเมืองและทำการครอบงำชนชั้นอื่นให้คิดว่าตนเองสามารถมีชีวิตอยู่ได้ก็ต่อเมื่อต้องทำตามและจำยอมอยู่ภายใต้ชนชั้นของตนเท่านั้น นี่คือนิยามที่มาร์กซ์เรียกว่าเป็นสำนึกที่ผิดพลาดซึ่งเป็นสิ่งที่มีปัญหาเพราะมันได้ทำลายธรรมชาติของมนุษย์ที่สามารถคิดและกำหนดการกระทำได้อย่างอิสระตามเจตจำนงของตนเองในการเผชิญหน้ากับสภาวะแวดล้อมและสร้างเงื่อนไขที่จะทำให้ตัวเองสามารถมีชีวิตอยู่ได้ กลายเป็นเพียงสิ่งสิ่งหนึ่งที่ถูกทำให้เชื่อว่าตนเองต้องตกอยู่ภายใต้ข้อบังคับของชนชั้นปกครองหรืออีกนัยหนึ่งก็คือชนชั้นปกครองที่กำลังขูดรีดพวกเขาอยู่อย่างไม่อาจหลีกเลี่ยง

³⁴ Karl Marx and Friedrich Engels, *The German Ideology*, 64.

มนุษย์ที่ถูกทำให้เชื่อว่าตนเองไม่ได้เป็นอิสระและถูกลดทอนคุณค่าของตนลงไปเช่นนี้ เป็นสภาวะที่ ‘เมื่อแนวคิดแห่งการปกครองถูกแยกออกจากปัจเจกบุคคลผู้ปกครองและยิ่งไปกว่านั้น จากความสัมพันธ์ซึ่งมาจากการให้เวทีของวิถีแห่งการผลิตและในวิถีทางนี้ข้อสรุปไปถึงประวัติศาสตร์ที่อยู่ภายใต้การครอบงำทางความคิด มันง่ายมากที่จะเข้าใจได้ยากจากความคิดมากมาย “ความคิด” ความเชื่อ เหมือนกับพลังการครอบงำในประวัติศาสตร์และเข้าใจการแยกออกทั้งหมดของความคิด และรูปแบบความคิดเหมือนกับ “รูปแบบของการสิ้นสุดในตนเอง” บนส่วนหนึ่งของการพัฒนา รูปแบบความคิดในประวัติศาสตร์’³⁵ ประเด็นนี้มีความสำคัญในแง่ที่มาร์กซ์กำลังชี้ให้เราเห็นว่าไม่เพียงแต่การถูกบีบบังคับอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมจากอำนาจทางการเมือง มนุษย์ยังถูกบังคับให้คิดในสิ่งที่ถูกจัดวางไว้เพื่อสร้างประโยชน์ให้กับกลุ่มคนเพียงบางกลุ่มอีกด้วย เมื่อมองในแง่นี้จะเห็นได้ว่าปัญหาที่ถูกพูดถึงมันร้ายแรงมากกว่าที่แนวความคิดเพื่อต้องการปลดปล่อยมนุษย์แบบอื่นๆเข้าใจ เพราะมันไม่ใช่แค่ปัญหาที่เกิดขึ้นเพียงในบริบทของการมีอำนาจทางการเมืองแต่มันได้แทรกซึมลงไปถึงกระแสสำนึกที่มีต่อความเป็นมนุษย์ เมื่อเป็นเช่นนั้นนอกจากการโค่นล้มอำนาจทางการเมืองของชนชั้นผู้ปกครองเพียงอย่างเดียวจึงไม่เพียงพออีกต่อไป สำหรับมาร์กซ์ในเมื่อมนุษย์ที่สามารถ ‘คิด’ และ ‘กระทำ’ สิ่งต่างๆอันเป็นวิถีในการมีความสัมพันธ์กับโลกและผู้อื่นของเขาตกอยู่ใต้การครอบงำเช่นนี้ การจะปลดปล่อยมนุษย์ให้หลุดพ้นจากกระบวนการลดทอนคุณค่าความเป็นมนุษย์ทั้งหมดจึงจำเป็นต้องเกิดขึ้นในพื้นที่ทั้งสองส่วน คือ ต้องปลดปล่อยมนุษย์ออกจากจากบีบบังคับทางการเมือง และการครอบงำที่เกิดขึ้นภายในกระแสสำนึกที่ทำให้มนุษย์ไม่สามารถตระหนักถึงธรรมชาติที่แท้จริงของตนเอง

ความสำคัญในการที่จะต้องปฏิวัติกระแสสำนึกจึงเกิดขึ้นในลักษณะที่มนุษย์จำเป็นจะต้องรู้ว่าอะไรคือลักษณะของสำนึกที่ผิดพลาดซึ่งในที่นี้ก็คือระบบการคิดที่เราถูกทำให้เชื่อว่าเราไม่สามารถหลุดพ้นไปจากสถานะของตนเองได้ ยกตัวอย่างเช่นสมมติว่ามีคนคนหนึ่งเกิดในครอบครัวชวาและแทนที่บุคคลคนนี้ด้วย ‘X’ สิ่งที่เกิดขึ้นก็คือแทนที่ X จะเข้าใจว่านี่คือวิถีในการทำการผลิตแบบหนึ่งที่เราสามารถเปลี่ยนไปทำการผลิตสิ่งอื่นได้ตามความสามารถและความสนใจของตน X กลับเข้าใจว่านี่คือสิ่งที่เรากำหนดให้เป็นเช่นนั้นและไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ เขาไม่สามารถมีชีวิตแบบอื่นแต่ต้องทำเช่นเดียวกับปู่หรือพ่อของเขาและแน่นอนว่าถ้าเขามีลูก ลูกของ X ก็จะต้องเป็นชวาต่อไป นี่คือตัวอย่างของสำนึกที่ผิดพลาดที่ไม่เพียงแต่ชนชั้นปกครองจะใช้อำนาจของพวกเขาทำให้เราเป็นเสมือนเครื่องมือที่นำพากำไรและความรุ่งโรจน์มาสู่ชนชั้นของตัวเอง สิ่งที่เราเรียกว่ามากไปกว่านั้นก็คือการที่เรายอมรับและนำตัวเองให้จมมุดอยู่กับสภาวะเช่นนั้นโดยไม่สามารถตระหนักถึงความเป็นไปได้อื่นในฐานะของมนุษย์

³⁵ Ibid, 66 - 67.

ในบทความชื่อ “*Communist Without Communism*” ของชาร์ค รองซีแยร์ เขาเองก็ได้กล่าวถึงปัญหาที่เกิดขึ้นภายใต้สภาวะเช่นนี้ โดยมองว่ามนุษย์มีสิ่งที่เรียกว่าความไม่รู้ที่เป็นเงื่อนไขที่ทำให้เราไม่สามารถปลดปล่อยตัวเองออกมาจากสภาวะที่บีบคั้นเราเช่นนี้ได้ ความไม่รู้นี้หมายถึงการที่เราไม่สามารถตระหนักได้ว่า เราสามารถ ‘ที่จะนำดวงตาและจิตใจของเราออกไปจากงานในมือของเรา (เขาในที่นี้หมายถึงผู้ทำงาน – ผู้วิจัย) ความสามารถของชุมชนของผู้ทำงานที่จะหยุดงานแม้ว่ามันไม่สามารถรอได้หรือแม้ว่าพวกเขาต้องการมันสำหรับการดำรงชีวิต เคลื่อนย้ายพื้นที่ส่วนตัวของการทำงานไปยังพื้นที่ส่วนรวม สร้างผลิตภัณฑ์โดยกำลังของพวกเขาหรืออยู่บนหน้าที่ของการดูแลเมืองซึ่งผู้ปกครองถูกทอดทิ้งหรือทรยศและรูปแบบอื่นของนวัตกรรมแห่งความเท่าเทียมซึ่งแสดงออกถึงการรวมพลังของการปลดปล่อยให้หลุดพ้นของผู้ชายและผู้หญิง’³⁶

รองซีแยร์กล่าวว่าในการที่มนุษย์จะสามารถปลดปล่อยตนเอง เราจำเป็นต้องมีความมั่นใจที่เชื่อว่ามนุษย์ทุกคนก็สามารถมีความเป็นไปได้ของการสร้างสรรค์ความมีปัญญาอย่างเสมอภาคกัน กล่าวอีกนัยหนึ่งคือการทำที่เราไม่จำเป็นต้องยอมรับว่าความสามารถในการคิดสร้างสรรค์สิ่งต่างๆจะถูกกำหนดแต่เพียงในบุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งซึ่งจะทำให้พวกเขามีอำนาจเหนือกว่าคนกลุ่มอื่นๆ ในทางตรงกันข้ามมนุษย์แต่ละคนต่างก็มีความสามารถในการสร้างสรรค์ทางความคิดที่จะมีอิทธิพลต่อวิถีการมีชีวิตที่พวกเขากระทำต่อโลก ในแง่นี้จึงเท่ากับยอมรับว่าทุกคนมีความเสมอภาคในการจะดำรงอยู่ในโลกและเป็นตัวตนที่เท่ากันในความสัมพันธ์ที่มีต่อสังคม

จากจุดนี้จะเห็นว่าการปฏิวัติกระแสสำนึกมีความจำเป็นจะต้องเกิดขึ้นหากมนุษย์ต้องการที่จะปลดปล่อยตัวเอง เพราะการที่จะหลุดพ้นออกจากกระบวนการลดทอนความเป็นมนุษย์ที่เกิดขึ้นในระบบทุนนิยม ไม่เพียงแต่ชนชั้นปกครองและกลไกระบบทุนจะต้องถูกทำลายลงไปซึ่งการกระทำเช่นนั้นจะเกิดขึ้นไม่ได้ หากเราไม่สามารถตระหนักได้ว่าเหตุใดเราจึงจำเป็นต้องทำเช่นนั้น การปฏิวัติกระแสสำนึกมีความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกับการปฏิวัติอำนาจทางการเมือง มันไม่ใช่การเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นก่อนหรือตามมาในภายหลังแต่มันเป็นสิ่งที่เคลื่อนไหวเป็นหนึ่งเดียว

การตระหนักถึงสภาวะที่แท้จริงของตนเองเช่นนี้จะทำให้มนุษย์สามารถนำเอาความสัมพันธ์ที่เป็นธรรมระหว่างกันกลับมา พวกเขาจะปลดปล่อยตัวเองออกจากภาวะจำยอม ดังที่รองซีแยร์เคยกล่าวถึงความคิดของอลัน บาดู ไว์ในงานของเขาว่า ‘สมมติฐานของคอมมิวนิสต์ก็คือสมมติฐานของการปลดปล่อยให้หลุดพ้น’³⁷ ผู้วิจัยยกประโยคนี้ขึ้นมาเพื่อที่จะแสดงให้เห็นความเชื่อมโยงว่า การ

³⁶ Jacques Ranciere, "Communists without Communism?," in *The Idea of Communism*(London: Verso, 2010), 168 - 69.

³⁷ Ibid, 167.

ปลดปล่อยให้หลุดพ้นนี้มีความหมายว่าอย่างไรและเหตุใดจึงกล่าวอ้างว่ามีความสัมพันธ์กับแนวคิดแบบคอมมิวนิสต์ คำตอบของคำถามนี้อยู่ที่การทำความเข้าใจวิธีการวิพากษ์ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในทุนนิยมของมาร์กซ์ที่ในท้ายที่สุดเขาไม่เพียงแต่ให้ความสำคัญกับการพิจารณาระบบการชู้ตริตที่เกิดขึ้นภายในพื้นที่ทางเศรษฐกิจแต่มันคือปัญหาที่เกิดขึ้นและย้อนกลับมาที่ตัวความเป็นมนุษย์ มนุษย์ในฐานะของผู้ผลิตที่ขับเคลื่อนประวัติศาสตร์ของตนเองในวิถีที่เข้ามามีความสัมพันธ์กับโลกและมนุษย์คนอื่นด้วยการแลกเปลี่ยนจากสถานะที่เท่าเทียมกัน พวกเขาเหล่านี้ถูกทำให้กลายเป็นสินค้า ถูกทำให้แปลกแยกไปจากผลผลิตซึ่งก็คือธรรมชาติในการดำรงอยู่ของตนเอง มาร์กซ์ที่เห็นปัญหาว่ามนุษย์ถูกทำลายธรรมชาติที่ควรเสมอภาคซึ่งทำให้ความเป็นมนุษย์ได้ถูกลดทอนไปอย่างไรจึงเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาที่มีเพียงแต่การต้องปฏิวัติเพื่อทำลายระบบที่ครอบงำมนุษย์ลงไปจึงจะทำให้มนุษย์สามารถใช้ชีวิตได้ในรูปแบบที่สอดคล้องกับธรรมชาติของเขาได้

การปลดปล่อยความเป็นมนุษย์ที่แท้จริงจึงเกิดขึ้นในความหมายนี้ กล่าวคือ เราตระหนักรู้ว่าตัวตนของเราเป็นอย่างไร นั่นคือ การที่เราตระหนักได้ว่ามนุษย์ทุกคนมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นด้วยฐานะของการเป็นผู้ผลิตอย่างเสมอภาคกัน และด้วยความตระหนักนั้นก็เกิดขึ้นพร้อมกับการทำลายสภาพแวดล้อมที่บีบบังคับมนุษย์ลงไปในคราวเดียว นี่คือนสิ่งที่มาร์กซ์พยายามเรียกร้องให้เกิดขึ้นเมื่อเขาชี้ให้เห็นว่ากระบวนการกดขี่ชู้ตริตในสังคมทุนได้ทำให้เกิดความไม่เสมอภาคขึ้นในความสัมพันธ์ที่มนุษย์มีต่อโลกอย่างไร หนทางการแก้ไขก็คือการที่เราจะต้องปลดปล่อยตัวเองซึ่งเมื่อมนุษย์ของมาร์กซ์ที่สถาปนาตัวเองอยู่ในทั้งพื้นที่ของความคิดและการกระทำสามารถทำลายสภาพการณ์ที่ครอบงำตนเองไว้เช่นนั้นได้ เมื่อนั้นพวกเขาก็จะสามารถขับเคลื่อนประวัติศาสตร์การดำรงอยู่ของมนุษย์ต่อไปได้อย่างเป็นธรรมและเสรี

การปฏิวัติทางการเมืองเพียงอย่างเดียวแต่ไม่มีการปฏิวัติกระแสสำนึกของตัวเองก็จะกลายเป็นแค่การแทนที่อำนาจทางการเมืองของคนกลุ่มใหม่ หรือหากแต่มีการปฏิวัติกระแสสำนึกอย่างเดียวแต่ไม่สามารถออกจากโครงสร้างทางการเมืองที่ไม่เป็นธรรมซึ่งก็หมายถึงสภาวะแวดล้อมที่กดดันเราอยู่ การปลดปล่อยตนเองของมนุษย์ก็ไม่สามารถเกิดขึ้นได้อย่างสมบูรณ์ การผลักดันตัวเองทั้งสองส่วนนี้จึงจำเป็นต้องเกิดขึ้นไปพร้อมกันเพราะมนุษย์เป็นสิ่งที่ดำเนินประวัติศาสตร์ของตนเองไปด้วยกันกับทั้งความคิดและการกระทำ ถ้า praxis คือการกระทำที่เกิดจากวิธีการคิดที่เรามีต่อโลก การปลดปล่อยตัวเองให้หลุดพ้นของมนุษย์จึงจำเป็นต้องเกิดจากทั้งพื้นที่ของการปฏิวัติทางการเมืองและการปฏิวัติกระแสสำนึกของมนุษย์ที่จะทำให้เราตระหนักได้ว่าเราเป็นมนุษย์ที่เกิดมาโดยเสมอภาคกัน

บทที่ 5

สมมติฐานของคอมมิวนิสต์ ‘ที่ถูกต้อง’

บทนี้จะ เป็นบททดลองการเสนอสมมติฐานของผู้วิจัยในการแสดงความเป็นไปได้ของการทำความเข้าใจความคิดของมาร์กซ์ว่าวางอยู่บนฐานของแนวคิดเรื่องความเสมอภาคผ่านการสร้างคำนิยามให้กับคอมมิวนิสต์ ที่ ‘ถูกต้อง’ ว่ามีลักษณะเป็นอย่างไร โดยผู้วิจัยมีสมมติฐานว่าสิ่งที่ประกอบเป็นแนวคิดแบบคอมมิวนิสต์หากลองทำความเข้าใจอย่างระมัดระวังจะเห็นว่า มีลักษณะของการโยกความสอดคล้องทางความคิดกลับมาที่ความเป็นมนุษย์ โดยให้ความสำคัญกับความเป็นมนุษย์ ในความหมายของผู้ซึ่งมีความเสมอภาคในฐานะของการเป็นผู้ผลิตที่ความสัมพันธ์ของเขากับผู้อื่นมาจากการที่พวกเขาใช้แรงงานของตนเองในการสร้างผลผลิตที่เข้ามามีความสัมพันธ์กันเป็นสังคมจากการแลกเปลี่ยนผลผลิตที่แตกต่างออกไปจากบุคคลอื่น ความสัมพันธ์ของพวกเขาจึงเชื่อมโยงกันในลักษณะของปัจเจกบุคคลที่เข้ามาอยู่รวมกันเป็นชุมชน นั้นหมายความว่าในขณะที่พวกเขามีข้อจำกัดเรื่องความสามารถในการสร้างผลผลิตที่มีประสิทธิภาพแตกต่างกัน การที่ความแตกต่างนั้นสามารถนำมาให้ค่าการแลกเปลี่ยนที่เท่ากันได้ก็เพราะธรรมชาติของความเป็นมนุษย์มีความเสมอภาคเป็นเงื่อนไขพื้นฐาน สถานะของพวกเขาถึงสามารถ ‘นับ’ ได้เป็นหนึ่งบุคคลและอยู่ในความสัมพันธ์ที่สามารถเผชิญหน้ากับหนึ่งบุคคลอื่น ๆ ในสังคมได้อย่างเท่ากัน

คอมมิวนิสต์ที่ ‘ถูกต้อง’ จึงหมายถึงชุมชนที่ดำเนินไปตามการขับเคลื่อนของปัจเจกบุคคลแต่ละคนที่สามารถรวมกันเป็นสังคม การดำรงอยู่ของพวกเขาล้วนเป็นสิ่งที่ถูกนับได้เพราะพวกเขาอยู่ในสถานะของผู้ที่เป็นมนุษย์ที่มีความเสมอภาคกันจากธรรมชาติของพวกเขาที่อยู่ในฐานะของผู้ผลิตที่ใช้แรงงานของตนสร้างผลผลิตที่สามารถนำมาแลกเปลี่ยนกับผู้อื่นได้ด้วยค่าอันมูลค่าที่เท่ากันอย่างเป็นธรรม

อย่างไรก็ตาม ในการทำความเข้าใจคอมมิวนิสต์ในความหมายนี้ มีข้อน่าสังเกตประการหนึ่งที่ผู้วิจัยคิดว่ามีความจำเป็นและสมควรที่จะต้องนำมาพิจารณาอย่างระมัดระวังคือ การทำความเข้าใจต่อคำว่าชนชั้นผู้ไร้ทรัพย์สิน คำคำนี้ถูกใช้ในงานของมาร์กซ์ในฐานะของพลังที่จะทำลายความไม่เป็นธรรมจากกระบวนการกดขี่ขูดรีดที่เกิดขึ้นภายในสังคมทุนนิยมในฐานะของชนชั้นสากลซึ่งผู้วิจัยมองว่ามันกลายเป็นปัญหาเมื่อมีการใช้คำคำนี้เป็นเพียงตัวแทนของกลุ่มคนที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม และทำการอธิบายจากจุดยืนของคนในชนชั้นเดียว ทำให้ในที่สุดก็ต้องเผชิญกับข้อวิจารณ์ว่าคอมมิวนิสต์หนีไม่พ้นจากการเป็นเผด็จการของชนชั้นผู้ไร้ทรัพย์สินที่ก้าวเข้ามาชิงอำนาจการปกครองของชนชั้นเดิมก็คือชนชั้นปกครอง

ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า หากทำความเข้าใจเช่นนี้แนวความคิดของมาร์กซ์จะถูกทำความเข้าใจแค่ในความหมายของการเป็นตัวแทนทางการเมืองของชนชั้นใหม่นั้นเท่ากับความคิดของมาร์กซ์จะถูกแบ่งออกเป็นส่วนๆและพื้นที่ต่างๆในงานของมาร์กซ์จะแยกออกจากกันโดยสิ้นเชิง สิ่งที่เห็นได้อย่างชัดเจนมากที่สุดคือการแยกพื้นที่ของคำอธิบายทางการเมืองและการวิพากษ์ปัญหาที่เกิดขึ้นในระบบเศรษฐกิจออกจากกันซึ่งผู้วิจัยคิดว่านี่คือการทำความเข้าใจที่มีปัญหา เพราะจะไม่สามารถอธิบายตัวตนของมนุษย์ในมุมมองของมาร์กซ์ที่มีชีวิตอยู่ทั้งในพื้นที่ทางการเมืองและพื้นที่ทางเศรษฐกิจอย่างไม่สามารถแยกออกจากกันได้

จุดประสงค์ของการนำเสนอความคิดในบทนี้จึงอยู่ที่การให้คำอธิบายถึงแนวคิดที่เป็นพื้นฐานในการเชื่อมโยงระบบการคิดทั้งหมดเข้าด้วยกันโดยชี้ให้เห็นความสอดคล้องที่เกิดขึ้นเมื่อพิจารณาจากฐานของความเสมอภาคที่กลับมาที่การทำความเข้าใจธรรมชาติที่แท้จริงของความเป็นมนุษย์

5.1 สำนักทางชนชั้นและสำนักที่ผิดพลาด

ในการศึกษาความคิดของมาร์กซ์ จุดหนึ่งที่เขาให้ความสนใจมากคือการเกิดสิ่งที่เรียกว่าชนชั้นขึ้นในความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ มาร์กซ์อธิบายว่าถึงแม้ประวัติศาสตร์ของมนุษย์จะดำเนินมาโดยการปะทะกันระหว่างชนชั้นแต่การปะทะกันก็ไม่ใช่ความสัมพันธ์ปกติของมนุษย์ ในทางตรงกันข้ามความขัดแย้งที่เกิดขึ้นมันชี้ให้เห็นปัญหาว่าเกิดความแตกต่างขึ้นในระหว่างมนุษย์ด้วยกัน มีบุคคลบางกลุ่มที่ได้เปรียบและครองสถานะที่เหนือกว่าทั้งทางเศรษฐกิจและการเมือง มาร์กซ์แสดงให้เห็นว่าลักษณะความสัมพันธ์ที่มีความได้เปรียบเสียเปรียบเช่นนี้จะไม่ใช่สิ่งที่เป็นปัญหาหากไม่มีการตระหนักของผู้คนในแง่ที่ผู้ที่อยู่ใต้ปกครองรู้ว่าเกิดความไม่เป็นธรรมบางอย่างเกิดขึ้นในความสัมพันธ์ ในขณะที่ชนชั้นปกครองก็รู้ว่าตนเองจะใช้ความไม่เป็นธรรมที่ว่านั้นในการแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเองอย่างไร ความไม่เป็นธรรมที่เกิดขึ้นนี้เป็นผลมาจากกระบวนการกดขี่ขูดรีดซึ่งเกิดขึ้นในความสัมพันธ์ทางการผลิตที่โดยธรรมชาติมนุษย์จะมีการประเมินค่าผลผลิตที่ได้จากแรงงานของตนเองและนำมาแลกเปลี่ยนกับผู้อื่นด้วยข้อตกลงที่เป็นการให้ค่าตามมูลค่าของผลผลิตของทั้งสองฝ่าย

กลไกทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนไปในลักษณะนี้คือสิ่งที่มาร์กซ์แสดงให้เห็นว่าเป็นความไม่เป็นธรรมที่เกิดขึ้นเมื่อความสัมพันธ์ดังกล่าวถูกใช้เพื่อแสวงหากำไรหรือก็คือมูลค่าส่วนเกินจากส่วนต่างในการแลกเปลี่ยน มูลค่าของแรงงานไม่ได้ถูกแลกเปลี่ยนอย่างเท่ากันกับค่าตอบแทนที่ได้รับเพราะระบบทุนต้องการส่วนต่างเพื่อสะสมและขยายทุนให้มีมูลค่าเพิ่มมากขึ้น โดยที่ส่วนต่างนี้จะถูกขูดรีดมาจากแรงงานซึ่งนายทุนอาศัยความได้เปรียบจากการเป็นผู้ถือครองปัจจัยการผลิตในการรวบรวมมูลค่าส่วนที่เกินออกมาจากต้นทุนเพื่อใช้ในการผลิตซ้ำ ชนชั้นปกครองจึงสามารถผูกขาดการสะสมความมั่งคั่งในขณะที่แรงงานผู้ผลิตกลับยากจนลงเรื่อยๆ

อย่างไรก็ตามจากปัญหาที่เกิดขึ้นในกระบวนการแลกเปลี่ยนแบบระบบทุน สิ่งที่มาร์กซ์เน้นย้ำไม่ใช่เป็นเพียงแค่จำนวนมูลค่าในการแลกเปลี่ยนที่แตกต่างกัน แต่เขายังแสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในลักษณะนี้มันคือจุดเริ่มต้นของกระบวนการลดทอนความเป็นมนุษย์ที่การแลกเปลี่ยนที่ไม่เท่ากันนั้นได้สร้างปัญหาที่กระทำในระดับพื้นฐานของธรรมชาติความเป็นมนุษย์ที่พวกเขาไม่ได้รับการปฏิบัติต่อกันเฉกเช่นกับบุคคลที่มีสถานะเสมอภาคกันอีกต่อไป

ลักษณะความสัมพันธ์ที่มีผู้ได้เปรียบเสียเปรียบเช่นนี้ทำให้เกิดชนชั้นขึ้นขึ้นมาในการอยู่ร่วมกันระหว่างมนุษย์และทำให้เกิดการเผชิญหน้าด้วยความขัดแย้งกันมาโดยตลอด มาร์กซ์กล่าวว่าการปะทะกันระหว่างชนชั้นก็คือรูปธรรมที่แสดงให้เห็นว่ามีความไม่เป็นธรรมเกิดขึ้นจากการตระหนักรู้ของมนุษย์ที่เขารับรู้ได้ว่ามีความผิดปกติบางอย่างเกิดขึ้นในความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับผู้อื่น มาร์กซ์ให้ความหมายกับการตระหนักรู้ที่เกิดขึ้นในส่วนนี้ว่าไม่ว่าพวกเขาเหล่านั้นจะรู้ตัวหรือไม่ก็ตามแต่สิ่งที่เกิดขึ้นมันคือการยืนยันว่ามนุษย์ได้รับรู้ว่ามีความบางอย่างที่มากกระทบต่อแก่นแท้ในความเป็นธรรมชาติของตนเองอันเป็นสิ่งที่มาร์กซ์ให้คำจำกัดความว่ามันคือ ‘ความเสมอภาค’ ที่เป็นพื้นฐานของมนุษย์ทุกคน

แต่ถึงจะเป็นเช่นนั้น แม้ว่าธรรมชาติของพวกเขาจะเป็นบุคคลที่มีความเสมอภาคกันแต่ในบางครั้ง กลไกของระบบบางอย่างซึ่งในที่นี่สิ่งที่มาร์กซ์วิพากษ์กับมันโดยตรงคือระบบทุนนิยมก็มีอิทธิพลอย่างรุนแรงที่ก่อให้เกิดสภาวะที่ทำให้มนุษย์เหล่านั้นยังห่างจากภาวะธรรมชาติของตนเองนั่นหมายความว่าตอนนี้เรากำลังเผชิญกับปัญหาใน 2 ระดับ คือ 1) เกิดความไม่เสมอภาคขึ้นในธรรมชาติของความเป็นมนุษย์ และ 2) มนุษย์เหล่านั้นถูกทำให้จำยอมอยู่กับสภาพสังคมที่เป็นอยู่และให้เหตุผลกับตัวเองว่าเป็นสิ่งที่ไม่อาจหลีกเลี่ยง มาร์กซ์เรียกสภาวะนี้ว่าเป็นสำนึกที่ผิดพลาดอันเกิดจากการที่มนุษย์วางตัวเองอยู่ในพื้นที่ที่แน่นอนโดยไม่ได้ตระหนักว่าปัจเจกบุคคลแต่ละคนมีค่าในฐานะของพลังที่จะทำการขับเคลื่อนประวัติศาสตร์

หากการที่มนุษย์ยอมรับสภาวะแห่งการครอบงำโดยไม่สามารถตระหนักถึงธรรมชาติที่แท้จริงในการเป็นพลังแห่งการผลิตผู้ขับเคลื่อนประวัติศาสตร์ของตนเอง คำถามคือแล้วมนุษย์ควรจะตระหนักหรือสามารถมีความเข้าใจต่อกระแสสำนึกอย่างไรจึงจะเรียกได้ว่าสามารถเข้าถึงธรรมชาติที่ตัวเองเป็นอยู่ได้ มีคำถามของจอร์จ ลูคัส ในงานเขียนชื่อ *History and Class Consciousness* ที่น่าสนใจคือ เขาถามว่าถ้าการแบ่งแยกสังคมออกจากกันมีที่มาจากกระบวนการทางการผลิต ถ้าเป็นเช่นนั้นแล้วกระแสสำนึกของชนชั้นจะมีความหมายว่าอย่างไร เขาแยกปัญหานี้ออกเป็นสองส่วนโดยที่

มันยังคงมีลักษณะสัมพันธ์กัน กล่าวคือ ข้อที่หนึ่ง เราจะเข้าใจกระแสสำนึกของชนชั้นได้อย่างไร (ในทางทฤษฎี) และข้อที่สอง อะไรคือ (ในทางปฏิบัติ) สิ่งทำงานอยู่ในกระแสสำนึกของชนชั้น³⁸

ผู้วิจัยให้ความสนใจกับคำถามนี้เพราะมันคือจุดเริ่มต้นของการที่ผู้วิจัยย้อนกลับไปมองว่า กระแสสำนึกของชนชั้นต้องการให้เราตระหนักถึงสิ่งใดและในทางที่ตรงกันข้าม อะไรคือสิ่งที่ขาดหายไปในสำนึกที่ผิดพลาด สภาวะการณ์ที่เกิดขึ้นนี้ทำให้ผู้วิจัยมองความเป็นไปได้ที่เกิดขึ้นในสองลักษณะ

ประการแรก สำนึกที่ผิดพลาดคือลักษณะของการไม่ตระหนักถึงกระแสสำนึกของชนชั้นของตนเอง นั่นคือการที่ผู้คนต่างถูกแช่แข็งอยู่ในสภาวะที่หยุดนิ่งโดยไม่รู้ศักยภาพของตนเอง

ประการที่สอง ข้อนี้เป็นข้อสังเกตที่ผู้วิจัยได้จากการอ่านงานของลูกส์คือ ถ้าสำนึกที่ผิดพลาดมันไม่ใช่แค่การไม่ตระหนักถึงแต่ในทางตรงกันข้ามเป็นการตระหนักถึงมันไม่ได้เพราะเราไม่ยอมรับรู้ถึงสภาพที่เป็นอยู่

ความน่าสนใจอยู่ที่ถ้าเป็นในข้อแรกสิ่งที่จะต้องทำก็คือการปลดปล่อยตัวเองออกมาจากสิ่งที่ครอบงำเราอยู่แต่ถ้าเป็นข้อที่สอง เราจะทำอย่างไรกับผู้ที่ปฏิเสธสถานะของตัวเอง ผู้วิจัยสนใจความเป็นไปได้นี้เพราะมันทำให้ผู้วิจัยเชื่อมโยงไปถึงอีกหนึ่งประเด็นว่า มีผู้คนจำนวนหนึ่งที่ให้ความสำคัญกับความมาร์กซ์ในฐานะของแนวคิดเพื่อการปฏิวัติของชนชั้นกรรมากรหรือแม้กระทั่งการปฏิวัติของชาวนา ประเด็นอยู่ที่มีการทำความเข้าใจแนวคิดของมาร์กซ์ชิมว่าเป็นแนวคิด ‘เพื่อ’ การแทนที่อำนาจของชนชั้นใหม่หรือแม้กระทั่งในงานเขียนของมาร์กซ์ก็มีการเผชิญหน้าระหว่างชนชั้นปกครองและชนชั้น ‘ผู้ไร้ทรัพย์สิน’ นี่เป็นเรื่องที่ผู้วิจัยให้ความสนใจเป็นอย่างมาก เพราะในทัศนะของผู้วิจัย การทำความเข้าใจความคิดของมาร์กซ์เมื่อถึงที่สุดจะเห็นว่าพื้นที่ทั้งหมดโยกกลับมาให้ความสำคัญกับความเป็นมนุษย์ ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นนี้จึงเป็นความจำเป็นที่จะต้องมีการอธิบายเพื่อแสดงให้เห็นว่าทำไมผู้วิจัยจึงคิดว่าคำอธิบายทั้งหมดในความคิดของมาร์กซ์จะกลับมาที่ฐานของธรรมชาติของมนุษย์ ในเมื่อปัญหานี้เริ่มต้นที่ความเป็นชนชั้น ผู้วิจัยจึงคิดว่าในการพิจารณา สิ่งแรกที่เราควรทำความเข้าใจคือชนชั้น ‘ผู้ไร้ทรัพย์สิน’ ที่กล่าวถึงคืออะไร

5.2 ความหมายของ ‘Proletarians’

ความไม่เสมอภาคที่เกิดขึ้นภายในระบบทุนนิยมแสดงออกมาอย่างชัดเจนในรูปของการแบ่งแยกผู้คนออกเป็นชนชั้น ใจความข้อนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการนำเสนอทางความคิดของมาร์กซ์เพราะเขาได้ชี้ให้เราเห็นว่าธรรมชาติของมนุษย์ในฐานะของการเป็นผู้ผลิตผู้มีความเสมอภาค

³⁸ Georg Lukacs, *History and Class Consciousness : Studies in Marxist Dialectics*, trans. Rodney Livingston(London: Merlin Press, 1983), 46.

กันได้ถูกกลไกที่ไม่เป็นธรรมของยุคสมัยทำลายลงไป ในการดำเนินประวัติศาสตร์ของมนุษย์ พวกเขาถูกแบ่งแยกและเข้าปะทะกันเสมอ ไม่ว่าจะเป็นเสรีชนกับทาส ชนชั้นสูงกับไพร่ หัวหน้าช่างฝีมือกับช่างฝีมือ เหล่านี้ล้วนแต่เป็นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างกลุ่มคนที่ถูกทำให้ไม่เท่ากันหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือระหว่างผู้กดขี่และผู้ถูกกดขี่ การปะทะกันทางชนชั้นที่เกิดขึ้นนำไปสู่การเรียกร้องของมาร์กซ์ที่มนุษย์จำเป็นจะต้องปลดปล่อยตนเองซึ่งเมื่อไปถึงสังคมคอมมิวนิสต์ ชนชั้นทั้งหมดจะถูกทำลายลงและมนุษย์ทั้งหมดก็จะกลายเป็นเสรีชนผู้มีความสัมพันธ์กันในฐานะของผู้ผลิตอย่างเสมอภาคอีกครั้ง ผู้วิจัยเคยแสดงให้เห็นตั้งแต่ตอนต้นของวิทยานิพนธ์แล้วว่า สำหรับมาร์กซ์ ชนชั้นคือสิ่งที่ปัญหาเพราะมันคือตัวแทนของความผิดปกติกี่เกิดขึ้นในความสัมพันธ์ของมนุษย์และมีความรุนแรงอย่างยิ่งที่สุดเมื่อมาถึงยุคของทุนนิยมที่เป็นการเผชิญหน้ากันระหว่างชนชั้นปกครองและชนชั้นผู้ไร้ทรัพย์สิน

ความเข้าใจเช่นนี้นำไปสู่การต่อสู้ การรวบรวมเอาความคิดของมาร์กซ์ไปใช้ในฐานะของแนวคิดที่มีอยู่เพื่อชนชั้นกรรมาชีพในโรงงานอุตสาหกรรมที่เป็นกลุ่มคนจำนวนมากและถูกกดขี่ด้วยชนชั้นนายทุนผู้ครอบครองปัจจัยการผลิตส่วนใหญ่ไว้ไม่มีมือ อย่างไรก็ตามผู้วิจัยได้ตั้งคำถามเกี่ยวกับความเข้าใจเช่นนี้ เพราะหากความคิดของมาร์กซ์ถูกใช้เพียงเครื่องมือการต่อสู้ของชนชั้นกรรมาชีพ เราจะสามารถอธิบายจุดประสงค์ของมาร์กซ์ที่เน้นย้ำว่าเราจะต้องทำลายความเป็นชนชั้นลงได้อย่างไร และการกระทำเช่นนี้จะต่างอะไรกับวิธีการของชนชั้นนายทุนที่ยื้อแย่งอำนาจและสถาปนารัฐเพื่อเป็นเครื่องมือสำหรับชนชั้นของตนเองในการปกครองชนชั้นอื่น นี่จึงเป็นที่มาของการที่ผู้วิจัยคิดว่าเรามีความจำเป็นที่จะต้องกลับมาทำความเข้าใจในสิ่งที่มาร์กซ์เรียกว่า ‘Proletarians’ หรือ ‘ชนชั้นผู้ไร้ทรัพย์สิน’ อีกครั้งอย่างระมัดระวัง

‘ชาวคอมมิวนิสต์ดูหมิ่นการซ่อนเร้นมุมมองและความปรารถนาของพวกเขา พวกเขาประกาศว่าจุดจบของพวกเขาจะสามารถสำเร็จได้ก็โดยการโค่นล้มเงื่อนไขทางสังคมที่ดำรงอยู่ ปล่อยให้ชนชั้นปกครองหวาดกลัวกับการปฏิวัติคอมมิวนิสต์ ชนชั้นผู้ไร้ทรัพย์สินไม่มีอะไรจะเสียนอกจากโชครวน พวกเขาจะได้โลกกลับมาสำหรับชัยชนะ’³⁹

สิ่งที่ชาวคอมมิวนิสต์จะได้รับกลับมาเมื่อได้รับชัยชนะก็คือการที่พวกเขาจะสูญเสียโชครวนที่เคยผูกมัดพวกเขาเอาไว้ไปกับการทำลายระบบการปกครองเดิม นี่คือความน่าสนใจที่ทำให้คิดต่อไปได้ว่าลักษณะเช่นไรจึงจะกล่าวได้ว่าพวกเขาไม่มีอะไรที่จะต้องสูญเสียไปอีกแล้วนอกจากพันธนาการของตนเอง คำตอบนี้มาร์กซ์ได้เคยกล่าวไว้แล้วว่าที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะเขาเหล่านั้นถูกแย่งชิงต้นทุนในการมีชีวิตอยู่ออกไปทั้งหมดจนเหลือกระทั่งเพียงแรงงานของตัวเองที่จะสามารถนำมาแลกเปลี่ยนเพื่อให้สามารถมีชีวิตอยู่ต่อไปได้เท่านั้น

³⁹ Karl Marx and Feiedrich Engels, *Communist Manifesto*, 62.

การที่กล่าวว่าพวกเขาไม่มีอะไรนอกจากแรงงานของตนเอง ในด้านหนึ่งเป็นการเน้นย้ำความสำคัญในแนวคิดของมาร์กซ์ที่มองว่าแรงงานคือธรรมชาติพื้นฐานของมนุษย์และในขณะเดียวกันการกล่าวเช่นนี้ยังแสดงให้เห็นสถานการณ์ที่พวกเขาต้องเผชิญอยู่ว่าถูกแย่งชิงไปจนมีเพียงแค่การตัดสินใจว่าจะยอมจำนนต่อการครอบงำหรือจะลุกขึ้นมาต่อต้าน ดังเช่นที่มาร์กซ์ได้แสดงให้เห็นต่อไปแล้วว่าและแม้แต่แรงงานอันเป็นหลักประกันสุดท้ายในการมีชีวิตก็ยังคงหลุดทอนลงจากการกดขี่ขูดรีดที่พวกนายทุนใช้ทุกวิถีทางเพื่อทำให้เชื่อได้ว่าสามารถใช้ประโยชน์จากการแลกเปลี่ยนทางการค้าของเขาอย่างที่สุดแล้ว

ผู้วิจัยยกสถานการณ์เช่นนี้มาในการกล่าวถึงเป็นอันดับแรกเพื่อแสดงให้เห็นว่าลักษณะของชนชั้นผู้ไร้ทรัพย์สินที่มาร์กซ์กล่าวถึงไว้ในงานของเขาเป็นเช่นไร คำถามต่อไปก็คือแล้วกลุ่มคนที่มาร์กซ์กล่าวถึงนี้คือบุคคลลักษณะใดที่อยู่ภายในสังคม ชนชั้น ‘ผู้ไร้ทรัพย์สิน’ จะมีความหมายเพียงคนงานที่ทำงานในโรงงานเพียงเท่านั้นจริงหรือไม่ ใครที่จะเป็นพลังหลักในการปะทะเข้ากับชนชั้นปกครอง ในประเด็นนี้มีความน่าสนใจอีกประการหนึ่งที่ผู้วิจัยคิดว่าสมควรนำมาใช้พิจารณาในที่นี้ด้วยคือลักษณะทางปรัชญาของมาร์กซ์ที่มีลักษณะเป็นปฏิกิริยาโดยตรงกับการวิพากษ์สังคมที่เขาเผชิญอยู่

สังคมยุโรปในขณะนั้นเป็นสังคมที่เพิ่งผ่านยุคการปฏิวัติอุตสาหกรรมซึ่งมีผลต่อรูปแบบทางการผลิตที่จะเห็นว่ามี การขยายตลาดและโรงงานอุตสาหกรรมเป็นจำนวนมาก กรรมกรในโรงงานกลายเป็นบุคคลกลุ่มใหม่ที่กระจายอยู่ทั่วไปในสังคมแต่ถึงจะเป็นเช่นนั้นผู้วิจัยก็ไม่คิดว่ามาร์กซ์จะตัดทอนทุกชนชั้นให้เหลืออยู่แค่คนงานในโรงงาน ลองพิจารณาอย่างง่าย ๆ ในสังคมขณะนั้นแม้ว่าพวกศักดินาจะไม่ได้มีอำนาจเหมือนเช่นในยุคก่อนแต่ก็ไม่ได้หมายความว่าคนเหล่านี้จะละลายไปกับอากาศ เช่นเดียวกับที่มาร์กซ์ก็ยังพูดถึงภาคการเกษตรที่กำลังหลักก็คือชาวนา สิ่งที่ผู้วิจัยพยายามจะชี้ให้เห็นก็คือมันเป็นไปได้และคิดว่ามาร์กซ์ก็น่าจะตระหนักดีว่าไม่มีทางที่นอกจากชนชั้นปกครองคนที่เหลือจะต้องกลายเป็นกรรมกรในโรงงานทั้งหมดเพราะโครงสร้างทางสังคมไม่ได้เอื้อต่อการมีข้อสรุปเช่นนั้น การคิดเช่นนี้จะทำให้กลุ่มคนในโครงสร้างสังคมอื่นๆถูกลบสถานะไปแต่ในขณะเดียวกันมันไม่ได้ลบการมีอยู่ของพวกเขาไปด้วย แล้วสถานการณ์เช่นนี้สมควรที่จะถูกอธิบายอย่างไร ในการทำความเข้าใจผู้วิจัยคิดว่ามีคำอธิบายที่น่าจะเป็นไปได้คือบางทีเราอาจจะให้น้ำหนักของชนชั้นกรมาชีพในวิธีการต่อสู้ที่พวกเขาถูกใช้เป็นเครื่องมือทางการเมืองให้กับกลุ่มคนที่มีการปะทะกันเพื่อแย่งชิงการครองอำนาจทางการเมืองมาตลอด

กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือผู้วิจัยกำลังมองความเป็นไปได้ว่าการทำความเข้าใจมาร์กซ์ที่เน้นการต่อสู้ของชนชั้นกรมาชีพน่าจะเป็นอิทธิพลมาจากการที่กลุ่มคนเหล่านี้มีจำนวนมากและถูกเอาเปรียบมาโดยตลอดจึงเป็นการง่ายที่จะถูกชักจูงจากชนชั้นอื่นที่คิดจะใช้พวกเขาในการต่อสู้กับศัตรูทางการเมืองและนั่นก็ส่งอิทธิพลมาในการทำความเข้าใจที่จะยึดติดกับภาพของพวกเขาเมื่อพูดถึงกำลังคนที่มีความเชื่อมโยงกับการต่อสู้ทางการเมือง อย่างไรก็ตามผู้วิจัยไม่ได้ใช้คำอธิบายนี้โดยปราศจากการให้

ความสำคัญกับพวกเขาหรือไม่เห็นบทบาทการต่อสู้ของพวกเขา แต่ผู้วิจัยกำลังตั้งคำถามเกี่ยวกับการทำความเข้าใจเข้าไปในลักษณะของการเป็นชนชั้นของพวกเขา มันจะเป็นไปได้จริงหรือไม่ที่ชนชั้นที่มาร์กซ์กล่าวถึงว่ากำลังเผชิญหน้ากับชนชั้นปกครองอยู่จะพูดถึงแต่ชนชั้นกรมาชีพในความหมายที่หมายถึงแต่พวกเขาเท่านั้น นี่เป็นข้อสงสัยที่ผู้วิจัยให้ความสนใจว่าบางทีความหมายของคำว่า ‘Proletarians’ น่าจะสามารถเชื่อมโยงไปในคำอธิบายที่มีความหมายมากกว่านั้น

ในตอนต้นผู้วิจัยได้กล่าวถึงลักษณะของชนชั้นผู้ไร้ทรัพย์สินดังที่มาร์กซ์เคยกล่าวถึงไว้ว่าพวกเขาคือกลุ่มคนที่ถูกแย่งชิงสิ่งต่างๆไปจนเหลืออยู่เพียงแค่การนำแรงงานของตนเองออกขายเพื่อให้มีชีวิตรอดต่อไปได้เท่านั้นแต่ในขณะเดียวกันเมื่อพิจารณาจากโครงสร้างทางสังคม มาร์กซ์เองก็ยังกล่าวถึงพื้นที่ส่วนต่างๆในสังคม ที่ไม่ได้มีเพียงพื้นที่ทางอุตสาหกรรม แต่เขายังกล่าวถึงกลุ่มคนที่อยู่ในพื้นที่อื่นๆ เช่น พื้นที่ทางการเกษตร ตัวกลางในการซื้อขายแลกเปลี่ยน ผู้ที่ทำงานเพื่อขับเคลื่อนกลไกของรัฐ เป็นต้น ซึ่งหากเป็นเช่นนั้นเท่ากับว่าตัวมาร์กซ์เองก็ไม่ได้ละทอดคนให้มียู่แค่คนงานในโรงงาน ในขณะเดียวกันก็มีข้อสงสัยที่เมื่อเขาพูดถึงความสัมพันธ์ระหว่างชนชั้นที่มีการปะทะกัน ลักษณะสำคัญอย่างหนึ่งที่ถูกเน้นย้ำเสมอคือการตระหนักได้ว่าเกิดความไม่เป็นธรรมอันเกิดจากการได้เปรียบเสียเปรียบระหว่างผู้กดขี่และผู้ถูกกดขี่

จุดนี้คือประเด็นสำคัญที่นำผู้วิจัยไปสู่การมองความเป็นไปได้ว่าบางที ‘Proletarians’ ที่มาร์กซ์กล่าวถึง น่าจะมีความหมายที่กว้างมากไปกว่าการเป็นชนชั้นกรมาชีพ แต่เขาใช้น้ำนี้ในความหมายของบุคคลที่ถูกบีบให้เหลือแค่กรรมสิทธิ์ในแรงงานของตัวเองซึ่งอาจไม่จำเป็นต้องมีความหมายเพียงแค่งานแต่หมายถึงกลุ่มคนที่อยู่ในความสัมพันธ์ของผู้กดขี่และผู้ถูกกดขี่ กลุ่มคนที่น่าจะถูกใช้ในความหมายของการเป็นชนชั้นสากลได้อย่างสมบูรณ์ กลุ่มคนที่ไม่จำเป็นต้องมีการตั้งคำถามว่าตัวเองควรถูกจัดอยู่ในชนชั้นไหน เป็น ‘Proletarians’ ที่หมายถึงชนชั้นผู้ไร้ทรัพย์สินผู้ซึ่งเมื่อถอดสถานะอื่นๆออกไป พวกเขาล้วนแต่เป็นคนที่ถูกระบบทุนบีบบังคับให้ไร้ทางเลือกเช่นเดียวกัน ผู้ซึ่งมาร์กซ์ให้ความสำคัญและอธิบายความคิดทุกอย่างออกไปจากชนชั้นที่ชื่อว่า **มนุษย์**

ผู้วิจัยเคยกล่าวถึงในตอนต้นของวิทยานิพนธ์ว่าจากงานเขียนชื่อ *The German Ideology* เมื่อมาร์กซ์กล่าวถึงมนุษย์ เขามองภาพของมนุษย์ที่เริ่มต้นการมีชีวิตจากการที่พวกเขากระทำบางสิ่งบางอย่าง ซึ่งก็คือการผลิตสิ่งต่างๆขึ้นมาเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตนเองซึ่งในเบื้องต้นก็คือความต้องการทางกายภาพเพื่อจุดประสงค์สำคัญในการมีชีวิตรอด มนุษย์ของมาร์กซ์จึงเริ่มต้นขึ้นในฐานะของการเป็นผู้ผลิตซึ่งเมื่อตัดทุกสิ่งทุกอย่างออกไป สิ่งที่มีมนุษย์เป็นเจ้าของโดยสมบูรณ์ก็คือแรงงานของตนเอง นั่นคือลักษณะร่วมกันของมนุษย์ทุกคน

ผู้วิจัยเชื่อว่าระบบการคิดของมาร์กซ์มีจุดยืนที่มองออกไปจากความเป็นมนุษย์และนั่นเป็นที่มาของการตั้งคำถามกับคำว่า ‘Proletarians’ เพราะผู้วิจัยมองว่ามันเป็นไปได้ที่คำอธิบายจะสิ้นสุดลงที่คนที่เหลือจะกลายเป็นชนชั้นกรมาชีพทั้งหมดเพราะโครงสร้างของสังคมแม้กระทั่งในสมัย

นั่นก็ยังคงมีความหลากหลาย ไม่เช่นนั้นจะเท่ากับการกันคนอื่นออกไปซึ่งมันใช้อธิบายอะไรไม่ได้ เหตุผลที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ หากมองว่าคอมมิวนิสต์เป็นเรื่องของชนชั้นกรรมาชีพ มันมีคำอธิบายอย่างสมเหตุสมผลน้อยเกินไปว่าเหตุใดเมื่อทำลายโครงสร้างระบบเก่าลงทั้งหมด กลุ่มคนเหล่านี้จะลดความเป็นชนชั้นของตัวเองลงไปได้ด้วยในเมื่อตัวของพวกเขาก็ยังถูกก่อรูปขึ้นมาในลักษณะชนชั้นและเชื่อว่าเป็นพลังในการต่อสู้กับชนชั้นอื่นได้ ผู้วิจัยจึงคิดว่าบางที ‘Proletarians’ ที่มาร์กซ์กล่าวถึงน่าจะใช้ในความหมายของชนชั้นผู้ไร้ทรัพย์สินที่ต่างมีจุดร่วมกันในฐานะที่พวกเขาต่างก็เป็นมนุษย์ที่ถูกกระทำจากกลไกในระบบทุนนิยม การที่มาร์กซ์เรียกร้องให้ผู้ที่ถูกกดขี่เหล่านี้ตระหนักถึงธรรมชาติของตนเองก็คือคำอธิบายที่ให้เราตระหนักถึงการดำรงอยู่ในฐานะของมนุษย์ผู้ทำการผลิตนั่นเอง

การที่บางครั้งปรัชญาของมาร์กซ์มีการทำความเข้าใจที่เชื่อมโยงกับการปฏิบัติทางการเมืองเพียงอย่างเดียว ผู้วิจัยคิดว่ามีความเป็นไปได้ที่อาจจะเป็นเพราะการติดกับของคำว่า ‘Proletarians’ ในความหมายที่แคบมากเกินไป สิ่งที่มาร์กซ์ทำคือการวิพากษ์ปัญหาที่เกิดขึ้นในยุคสมัยของเขาโดยมีภาพของชนชั้นกรรมาชีพที่ถูกนำมาใช้ให้เห็นภาพอย่างเป็นรูปธรรมแต่นั่นยังเป็นเหตุผลที่เราควรทำความเข้าใจคำคำนี้อย่างระมัดระวัง เพราะในที่สุดความคิดของมาร์กซ์ไม่น่าจะถูกใช้ในความหมายของการปฏิบัติเพื่อแย่งชิงอำนาจให้กับชนชั้นใดชนชั้นหนึ่งแต่ น่าจะเป็นการทำความเข้าใจไปจากจุดยืนของมาร์กซ์ที่ให้ความสำคัญกับการคืนธรรมชาติให้กับมนุษย์ผู้มีความเสมอภาคกันมากกว่า

5.3 สมมติฐานของคอมมิวนิสต์ที่ ‘ถูกต้อง’

เมื่อ ‘Proletarians’ ถูกนำกลับมาใช้ในความหมายของการกลับคืนมาสู่ความเป็นมนุษย์ มันคือส่วนเติมเต็มที่ตั้งปรัชญาของมาร์กซ์กลับมาเริ่มต้นในพื้นที่ที่ไม่ใช่เพียงการคิด ‘หรือ’ พื้นที่ทางการเมืองแต่กำลังจะก้าวเข้าสู่การเป็นมนุษย์ที่มีชีวิตอยู่ทั้งพื้นที่ของการคิด ‘และ’ การเมือง เพราะมนุษย์ของมาร์กซ์เป็นสิ่งมีชีวิตที่ประกอบไปด้วยทั้งความคิดและการกระทำ

มนุษย์เริ่มต้นความสัมพันธ์ที่มีกับโลกด้วยการเป็นผู้ผลิตผู้ซึ่งใช้แรงงานที่มีอยู่ของตนเองทำการผลิตเพื่อให้ตัวเองมีชีวิตรอด และโดยความแตกต่างที่แต่ละคนมีศักยภาพในการทำการผลิตที่แตกต่างกัน พวกเขาแต่ละคนจึงชดเชยด้วยการแลกเปลี่ยนกับบุคคลอื่นเกิดเป็นความสัมพันธ์ที่มีต่อมนุษย์ที่ไม่ใช่ตนเองในพื้นที่กลางของสังคม ความน่าสนใจอยู่ที่ถึงแม้พวกเขาจะมีศักยภาพในการผลิตที่แตกต่างกันแต่สิทธิ์ในการทำการแลกเปลี่ยนระหว่างมนุษย์กับมนุษย์มีเท่ากัน นี่คือการสัมพันธ์พื้นฐานในความเป็นมนุษย์ที่ต่างฝ่ายต่างปฏิบัติต่อกันด้วยความเป็นธรรม

การให้ความสำคัญกับสถานะที่เกิดขึ้นจากการเข้ามามีบทบาทในสังคมในฐานะของการเป็นผู้ผลิตทำให้การมีอยู่ของพวกเขาแยกออกจากกันในการนับเป็น ‘หนึ่ง’ พวกเขาต่างมีตัวตนอยู่ในฐานะของการเป็นปัจเจกบุคคล อย่างไรก็ตามมนุษย์ในความคิดของมาร์กซ์ไม่ใช่สิ่งที่อยู่อย่างโดดเดี่ยวจาก

ชุมชนแต่มันก็ไม่ใช่การเข้ามามีส่วนร่วมโดยการถูกบังคับ ‘ในสังคมคอมมิวนิสต์ พัฒนาการสากลของปัจเจกบุคคลไม่ใช่ประโยชน์ที่ว่างเปล่าแต่มันก็ไม่ได้หมายความว่าปัจเจกบุคคลจะค้นพบการยืนยันตัวเองอย่างเป็นทางการ (ซึ่งมันเป็นไปได้) ในความโดดเดี่ยวที่ไม่อาจแบ่งแยกและในการกล่าวยืนยันสิทธิ์ในการต่อต้านชุมชน ในทางตรงกันข้ามพัฒนาการนี้มีเงื่อนไขจากการปรากฏความเชื่อมโยงระหว่างพวกเขา ความเชื่อมโยงประกอบกันขึ้นเป็นกลุ่มโดยหลักฐานทางเศรษฐกิจ กลุ่มโดยความเกี่ยวเนื่องซึ่งกันและกันอย่างจำเป็นของพัฒนาการทั้งหมดและสิ้นสุดโดยธรรมชาติสากลของปัจเจกบุคคลบนฐานของพลังทางการผลิตที่ปรากฏในช่วงเวลา’⁴⁰ นั่นเท่ากับว่าถึงแม้ว่าเราจะไม่ได้เป็นอิสระอย่างสมบูรณ์แต่การเข้ามามีส่วนร่วมกับชุมชนของเราก็มาจากการที่ธรรมชาติของมนุษย์มีการแบ่งแยกแรงงานที่ต่างคนต่างมีความสามารถในการสร้างผลผลิตแตกต่างกันและด้วยการชดเชยสิ่งที่บกพร่อง มนุษย์จึงเข้ามามีสัมพันธ์กับผู้อื่นโดยการที่ต่างฝ่ายต่างแลกเปลี่ยนสิ่งที่มีได้โดยสถานะที่แตกต่างกัน มันคือการยืนยันว่าเมื่อมาร์กซ์พูดถึงเงื่อนไขที่ทำให้มนุษย์สามารถปลดปล่อยตัวเอง การปฏิวัติกระแสดำเนินที่เกิเกิดขึ้นไม่ใช่สิ่งที่มาจากการชี้แนะของใครหรือกลุ่มบุคคลใดบุคคลหนึ่งแต่มันต้องเป็นสิ่งที่มาจากการมีข้อตกลงร่วมกันของแต่ละปัจเจกบุคคลที่เข้ามารวมกันในสังคม คอมมิวนิสต์ จึงไม่ใช่แค่เรื่องขององค์กรหรือกลุ่มบุคคลที่ไร้หน้า ไม่มีรัฐคอมมิวนิสต์ มีแต่สังคมคอมมิวนิสต์ที่เป็นระบบการอยู่ร่วมกันซึ่งมีที่มาจากกรณีที่มนุษย์ถูกปลดปล่อยออกมาจากเงื่อนไขต่างๆและอยู่ในสถานะของมนุษย์ที่เผชิญหน้ากับผู้อื่นบนพื้นที่ที่ตัดเทียมกันได้อย่างแท้จริง

ความคิดนี้มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในแง่ที่ผู้วิจัยคิดว่าเรากำลังดึงความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดของมาร์กซ์กลับมาที่สถานะของความเป็นมนุษย์ที่ดำเนินประวัติศาสตร์ด้วย ‘เงื่อนไขภายใต้ปัจเจกบุคคลมีการแลกเปลี่ยนกับผู้อื่น พบกันเหมือนกับความขัดแย้งที่อ้างถึงไม่ได้ปรากฏอยู่ เป็นเงื่อนไขอยู่ในความเป็นปัจเจกบุคคลของพวกเขา ไม่มีทางที่จะมากจากภายนอกพวกเขา เงื่อนไขอยู่ภายใต้ปัจเจกบุคคลที่ชัดเจน มีชีวิตอยู่ภายใต้คำจำกัดความของความสัมพันธ์ สามารถผลิตได้อย่างโดดเดี่ยวสำหรับชีวิตทางวัตถุของพวกเขาและอะไรที่มีความสัมพันธ์กับมันเป็นเงื่อนไขสำหรับการกระทำของตนเองและผลิตได้โดยการกระทำของตนเอง’⁴¹ การปฏิวัติไม่ได้เกิดขึ้นท่ามกลางมวลชนจำนวนมาก แต่มันคือ การรวมพลังของใครก็ตาม⁴² ที่ซึ่งมีแต่การที่เราอยู่ในสถานะของการเป็นปัจเจกชนที่มีอิสระเท่านั้นที่จะทำให้เรารู้และตระหนักได้ว่าธรรมชาติที่แท้จริงของเราเป็นอย่างไร

⁴⁰Leszek Kolakowski, *Main Current of Marxism. Vol.1 : The founders*, 170.

⁴¹ Karl Marx and Friedrich Engels, *The German Ideology*, 87.

⁴² Jacques Ranciere. “Communists Without Communism?” in *The Idea of Communism*, 171.

สมมติฐานของคอมมิวนิสต์ที่ ‘ถูกต้อง’ จึงเริ่มต้นจากความเป็นมนุษย์ที่สามารถปลดปล่อยตัวเองให้หลุดพ้นจากการครอบงำทางความคิดจากการที่พวกเขาได้กลับมาตระหนักว่า พวกเขาล้วนแล้วแต่เป็นมนุษย์ผู้ซึ่งความสัมพันธ์ที่พวกเขามีต่อโลกเกิดจากการที่พวกเขาถูกนับออกจากกันเป็นหนึ่งในฐานะของมนุษย์ผู้ที่มีความเสมอภาคกัน ชุมชนที่แท้จริงของมนุษย์จึงเป็นการอยู่ร่วมกันของปัจเจกผู้ซึ่งในด้านหนึ่งจำเป็นต้องเข้ามามีความสัมพันธ์กับผู้อื่นในการอยู่ร่วมกันเป็นสังคม ในขณะที่อีกด้านหนึ่งพวกเขาก็มีการดำรงอยู่ที่นับตัวตนของพวกเขาแยกออกจากกันเป็นหนึ่งเช่นเดียวกัน วิธีการดำเนินไปของสังคมจึงถูกจัดวางอยู่ในพื้นที่ที่เจตจำนงของพวกเขาก็ถูกปฏิบัติด้วยอย่างมีความหมาย

การทดลองสมมติฐานของคอมมิวนิสต์ที่ ‘ถูกต้อง’ ของผู้วิจัยในความหมายนี้จึงมีความเป็นไปได้เมื่อความสอดคล้องทางความคิดถูกเชื่อมโยงอยู่บนฐานของความเสมอภาคซึ่งแสดงออกอย่างชัดเจนในการทำความเข้าใจคำอธิบายของมาร์กซ์ที่เริ่มต้นพื้นที่ทางความคิดของเขาออกมาจากตัวมนุษย์ผู้ซึ่งดำเนินการมีอยู่ของเขาก็กับวิถีความสัมพันธ์ที่มีต่อโลกกับมนุษย์ผู้อื่นด้วยสถานะที่เท่าเทียมกัน กระบวนการกดขี่ขูดรีดที่เกิดขึ้นในระบบทุนจึงเป็นสิ่งที่มีความปัญหาเพราะกระบวนการนี้ได้เข้าไปทำลายและลดทอนความเป็นมนุษย์ในการที่พวกเขาถูกทำให้ยอมจำนนต่อสถานะที่เป็นอยู่โดยไม่อาจตระหนักถึงสถานะที่แท้จริงของตนเอง ก่อให้เกิดการแบ่งแยกเป็นชนชั้นระหว่างผู้กดขี่และผู้ถูกกดขี่ขึ้นมาในความสัมพันธ์ที่ควรจะเท่ากัน

การจะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจึงเป็นการที่พวกเขาต้องตระหนักว่าการมีอยู่ของพวกเขาก็ต่างมีความเสมอภาคในฐานะที่พวกเขาต่างเริ่มต้นการมีชีวิตด้วยการเป็นผู้ผลิตเช่นเดียวกันและทำการปลดปล่อยตนเองออกมาจากการครอบงำทั้งในทางการเมืองและทางความคิด คอมมิวนิสต์ที่ ‘ถูกต้อง’ จึงเป็นการดึงความเข้าใจที่มีต่อแนวความคิดของมาร์กซ์กลับมาสู่ความเป็นมนุษย์ที่จะปลดปล่อยตัวเองกลับคืนสู่ภาวะธรรมชาติของตนในฐานะของปัจเจกบุคคลผู้ถูกนับเป็นหนึ่งและมีความสัมพันธ์กับมนุษย์ผู้อื่นในฐานะของผู้ผลิตผู้ซึ่งมีความเสมอภาคกัน

บทที่ 6

สรุป

แนวคิดเรื่องความเสมอภาค ปรากฏเป็นแกนหลักในฐานะของฐานความคิดที่เชื่อมโยงระบบการคิดทั้งหมดของมาร์กซ์เข้าด้วยกัน สมมติฐานนี้ถูกพิสูจน์ได้โดยการศึกษาวิธีการทำความเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นภายในโลกของเขาที่จะเห็นว่าใจความหลักถูกอธิบายออกไปจากพื้นฐานความเป็นมนุษย์ซึ่งมีธรรมชาติเป็นตัวตนที่มีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นที่อยู่ภายในโลกด้วยสถานะที่เท่ากัน

มาร์กซ์นำเสนอความคิดของเขาโดยการชี้ให้เห็นว่ามีปัญหาในการบิดเบือนความเสมอภาคเกิดขึ้นภายในระบบทุนนิยม ความไม่เสมอภาคที่เกิดขึ้นนี้ปรากฏอยู่ในความสัมพันธ์ทางสังคมบนฐานของความไม่เท่าเทียมกันระหว่างมนุษย์กับมนุษย์และนำไปสู่ปรากฏการณ์ที่เป็นรูปธรรมคือ การเกิดชนชั้นและความขัดแย้งทางชนชั้นที่เป็นการเผชิญหน้ากันระหว่างผู้กดขี่และผู้ถูกกดขี่ ความแตกต่างนี้เกิดขึ้นในพื้นที่ของความสัมพันธ์ทางการผลิตอันเป็นพื้นที่ที่มนุษย์แต่ละคนเข้ามามีความสัมพันธ์กับผู้อื่นหรืออีกนัยหนึ่งคือวิถีที่พวกเขาเข้ามามีความสัมพันธ์กับโลกที่จะเป็นตัวขับเคลื่อนรูปแบบทางการผลิตซึ่งจะผลักดันพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ให้ดำเนินไปตั้งแต่ยุคสมัยซึ่งปรากฏลักษณะเฉพาะแตกต่างกัน

เขาแสดงให้เห็นต่อไปว่าปัญหาที่เกิดขึ้นในระบบทุนนิยมคือการกดขี่ขูดรีดเพื่อสะสมทุนซึ่งเกิดขึ้นในความสัมพันธ์ทางการผลิตที่มูลค่าของแรงงานไม่ได้ถูกแลกเปลี่ยนอย่างเท่ากันกับค่าตอบแทนที่ได้รับ ส่วนต่างที่เกิดขึ้นนี้เป็นสิ่งที่มาร์กซ์เรียกว่าเป็นมูลค่าส่วนเกินที่ระบบทุนต้องการส่วนต่างเพื่อสะสมและเก็บรวบรวมเพื่อขยายทุนให้มีมูลค่าเพิ่มมากขึ้น สิ่งที่มาร์กซ์ให้ความสำคัญคือในการกดขี่ขูดรีดที่เกิดขึ้นมันเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการลดทอนความเป็นมนุษย์ที่โดยธรรมชาติแล้วมีความเสมอภาคกันในฐานะของผู้ผลิตที่จะใช้แรงงานของตนสร้างผลผลิตขึ้นมาและสามารถนำมาใช้แลกเปลี่ยนกับบุคคลอื่นได้ด้วยการประเมินมูลค่าที่เป็นจำนวนเท่ากันสำหรับผลผลิตที่ใช้ในการแลกเปลี่ยน อย่างไรก็ตาม ระบบทุนได้ทำลายกลไกการแลกเปลี่ยนในลักษณะนี้ลง ผู้ผลิตที่ต้องขายพลังแรงงานของตนในฐานะสินค้ากลับไม่ได้รับแม้กระทั่งค่าตอบแทนที่เท่ากับมูลค่าที่พวกเขาได้แลกเปลี่ยนไป ปัญหาที่เกิดขึ้นไม่ได้เป็นเพียงช่องว่างที่เปิดโอกาสให้มีความสามารถในการถือครองทรัพย์สินที่ต่างกันแต่ปัญหาที่แท้จริงอยู่ที่รูปแบบความสัมพันธ์ที่ไม่เป็นธรรมซึ่งนำไปสู่การเกิดชนชั้นขึ้นมาในธรรมชาติของมนุษย์ที่ควรจะมีอยู่ในสถานะที่เสมอภาค

ปัญหาจากกระบวนการลดทอนความเป็นมนุษย์ที่เกิดขึ้นทำให้มาร์กซ์เรียกร้องให้มนุษย์ต้องตระหนักถึงธรรมชาติของตนเองและคืนความเสมอภาคกลับสู่ความสัมพันธ์ดั้งเดิมระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ผ่านการปลดปล่อยให้หลุดพ้นที่ต้องทำให้ตนเองหลุดพ้นจากสภาพที่ถูกครอบงำและโดยการที่

มนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตผู้ซึ่งมีความสัมพันธ์กับโลกด้วยการคิดและแสดงออกมาในรูปของการกระทำ การจะปลดปล่อยตนเองออกจากสถานะที่เผชิญอยู่จึงจำเป็นต้องเกิดขึ้นในพื้นที่ทั้ง 2 ส่วน คือ พื้นที่ทางการเมืองและพื้นที่ของกระแสสำนึกจึงจะเรียกได้ว่าเป็นการปลดปล่อยที่แท้จริงของมนุษย์

เมื่อเป็นเช่นนี้จะเห็นว่าแนวคิดของมาร์กซ์เริ่มต้นและจบลงที่การให้ความสำคัญกับมนุษย์ผู้ซึ่งโดยธรรมชาติมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นในสถานะที่เท่ากัน การพยายามชี้ให้เห็นปัญหาที่อยู่ในพื้นที่ของความสัมพันธ์เช่นนี้คือการยืนยันกลับไปสู่สมมติฐานที่เราวางไว้เบื้องต้นว่าความคิดของมาร์กซ์มีฐานสำคัญอยู่ที่ความเสมอภาคอันเป็นฐานรองรับที่เชื่อมโยงความคิดของมาร์กซ์ให้สอดคล้องกันทั้งระบบ การทำความเข้าใจว่าแนวคิดเรื่องความเสมอภาคเป็นฐานรองรับทางความคิดที่สำคัญของมาร์กซ์จึงเป็นสิ่งที่ถูกอธิบายได้เมื่อมองความคิดของมาร์กซ์ที่วิธีการนำเสนอความคิดของเขาทั้งในการนำเสนอปัญหา การวิพากษ์และกระบวนการแก้ไขล้วนแต่แสดงให้เห็นถึงการเน้นย้ำความสำคัญกลับมาที่การให้ความสำคัญกับมนุษย์ผู้เผชิญหน้ากันด้วยความเสมอภาค

รายการอ้างอิง

เอกสารภาษาไทย

ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. ลัทธิเศรษฐกิจการเมือง. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555.

สุภา ศิริमानนท์. คำบรรยายแคปปิตะลิสต์ บทวิเคราะห์สังคมนิยมเศรษฐกิจ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: ศยาม, 2536.

ฮาร์วี, เดวิด. ประวัติศาสตร์ฉบับย่อของลัทธิเสรีนิยมใหม่. แปลโดย ภัควดี วีระภาสพงษ์, เก่งกิจ กิติเรียงลาภ, สุรัตน์ โหระชัยกุล, อภิรักษ์ วรณสาธิต และนรุตม์ เจริญศรี. กรุงเทพมหานคร: สวณเงินมีมา, 2555.

เอกสารภาษาอังกฤษ

Avineri, Shlomo. *The Social & Political Thought of Karl Marx*. Cambridge: Cambridge University Press, 1972.

Badiou, Alain. *The Communism Hypothesis*. Translated by David Macey and Steve Corcoran. London: Verso, 2010.

Courtois, Stephane. "Introduction : The Crimes of Communism." In *The Black Book of Communism : Crimes, Terror, Repression*, edited by Mark Kramer. Harvard: Harvard University Press, 1999.

Heilbroner, Robert L. *Marxism for and Against*. USA: W.W. Norton&Company, 1981.

Kolakowski, Leszek. *Main Current of Marxism. Vol.1 : The Founders*. Translated by P.S. Falla. Oxford: Oxford University Press, 1978.

Lukacs, Georg. *History and Class Consciousness : Studies in Marxist Dialectics*. Translated by Rodney Livingston. London: Merlin Press, 1983.

Marx, Karl. *Capital : A Critical Analysis of Capitalist Production Volume 1*. Translated by Samuel Moore and Edward Aveling. Moscow: Progress Publishers.

———. "A Contribution to the Critique of Political Economy." [Online] 2014 July 20. Available from:

https://www.marxists.org/archive/marx/works/download/Marx_Contribution_to_the_Critique_of_Political_Economy.pdf.

- . *Critique of Hegel's 'Philosophy of Right'*. Translated by Annette Jolin and Joseph O'Malley. Cambridge: Cambridge University Press, 1970.
- . "Critique of the Gotha Programme." In *The First International and After : Political Writings Volume 3*, edited by David Fernbach. London: Verso, 2010.
- . "The Eighteenth Brumaire of Louis Bonaparte." In *Surveys from Exile : Political Writings Volume 2*, edited by David Fernbach. London: Verso, 2010.
- . *The Essential Writings*. edited by Frederic L. Bender USA: Westview Press, 1986.
- . "Marx's Doctoral Dissertation : Difference between the Democritean and Epicurean Philosophy of Nature." In *The First Writings of Karl Marx*, edited by Paul M. Schafer. New York: Ig Publishing, 2006.
- Marx, Karl, and Friedrich Engels. *Communist Manifesto*. Translated by Paul M. Sweezy. New York: Monthly Review, 1964.
- . *The German Ideology*. New York: International Publishers, 1989.
- Piketty, Thomas. *Capital in the Twenty-First Century*. Translated by Arthur Goldhammer. Harvard: Harvard University Press, 2014.
- Ranciere, Jacques. "Communists without Communism?". In *The Idea of Communism*. London: Verso, 2010.
- Stiglitz, Joseph E. *Freefall : America, Free Markets, and the Sinking of the World Economy*. USA: W.W. Norton&Company, 2010.
- . *The Price of Inequality: How Today's Divided Society Endangers Our Future*. USA: W.W. Norton&Company, 2013.

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวชลลดา นาคใหญ่ เกิดเมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม พ.ศ. 2531 ที่จังหวัดชลบุรี สำเร็จ การศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่โรงเรียนราชินีบูรณะ จังหวัดนครปฐม สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีที่มหาวิทยาลัยศิลปากรด้วยปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง วิชาเอกปรัชญา วิชาโทประวัติศาสตร์ ในปีการศึกษา 2553 และเข้าศึกษาต่อระดับอักษรศาสตรมหาบัณฑิตที่ภาควิชาปรัชญา คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2554

